יודען, געדענקט, אז דער קאמף געגן די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד דויערט

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 20 גראשען

היינט 12 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 260 | Łódź, Niedziela, 10 listopada 1935 | דרייצענטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג, י"ד מרחשון תרצ"ו | № 260

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71.

פון 1. דעצעמבער בילליגער דירה=געלד

פון 1 און 2 שטובען מיט א קוך — 15 פראצענט

פון גרעסערע וואוינונגען און קלענערע האנדעלס און אינדוסטריע-לאקאלען — 10 פראצענט

1 שטוב און א שטוב און א קוך — בעפרייט פון לאקאל-שטייער

ווארשא, 9 (טעלעפאניש)

אונטערן פארזיץ פון פרעמיער קאשטשאלקאווסקי, איז נעכטען פארגעקומען א זיצונג פון מיניסטערן-ראט, אויף וועלכער עס זענען אנגענומען געווארען 5 דעקרעטען פון מלוכה-פרעזידענט, וואס הויבען אן די רעגירונגס-אקציע צו דערפיהרען צום גלייכגעוויכט פון בודזשעט און צו דער ווירטשאפטליכער אויפלעבונג.

דער ערשטער פון די דעקרעטען פיהרט איין א ספעציעלען שטייער פון פענסיעס, וואס ווערען אויס געצאהלט פון עפענטליכע פאנדען, דער דאזיגער דעקרעט האט א ספעציעלע בעדייטונג, ווייל ער גיט א תיכף'דיגען עפעקט אין דער פארם פון א בעדייטענדיגע פערקלענערונג פון דעפיציט, דעם ספעציעלען שטייער פון די פענסיעס וועלען אונטערליגען אלע אנגעשטעלטע, וואס קריגען זייערע פענסיעס פון מלוכה-אוצר, פון די מלוכה'שע מאנאפאלען, באנקען, אונטערנעמונגען, טעריטאריאלע זעלבסט-פערוואלטונגס - פערבאנדען און צווישען קאמונאלע פערבאנדען, ווי אויך פון אונטערנעמונגען, באנקען און אנשטאלטען פון די דאזיע פערבאנדען, פערבאנדען פון ווירטשאפטליכע און פראפעסיאנעלע זעלבסטפערוואלטונגען, אינסטיטוציעס און אנשטאלטען פון די דאזיגע פערבאנדען. עס וועט אויך געצאהלט ווערען דורך די אנגעשטעלטע פון די עפענטליכע פערזיכערונגען און פון פערזיכערונגען פון פייער, דער שטייער וועט גענומען ווערען ביים אויסצאהלען פון די פענסיעס לויט פאלגענדע פראגרעסיע:

פון 100 ביז 150 זל. 7 פראצענט.
פון 150 ביז 200 זל. 9 פראצ.
פון 200 ביז 250 10 פראצ.
פון 250 ביז 500 11 פראצ.
פון 500 ביז 1000 14 פראצ.
פון 1000 ביז 2000 17 פראצ. איבער 2000 25 פראצענט.

פריי וועלען זיין פון דאזיגען שטייער אלע אינוואלידען-רענטעס, די פערזיכערונגען פון די וועטעראנען פון די פאלקס - אויפשטאנדען ווי אויך פון זייערע אלמנות, די פערזיכערונגען פון די געוועזענע פאליטישע ארעסטירטע, די פענסיעס וואס זענען פערבונדען מיט ארדענס פון „ווירטוטי מיליטארי" די אפצייכנונגען פון „פערדינסט - קרייץ" פאר העלדישקייט, פערזיכערונגען פון פערזאנען, וואס האבען ספעציעלע פערדינסטען, ווי אויך די פערזיכערונגס-רענטען פון די פיזישע ארבייטער,

דער ספעציעלער שטייער. אויף די פענסיעס ווערט איינגעפיהרט אויף 2 יאהר פון 1 דעצעמבער פון לויפענדען יאהר, ביז'ן 1 דעצעמבער 1937 יאהר.

דער צווייטער פון די אנגענומענע דעקרעטען, איז נוגע דער נאוועליזאציע פון לאקאטארען-שוץ.

שטרעבענדיג צו מילדערן די רעדוקציע פון די הכנסות, פערקלענערט דער דעקרעט, וועגען ענדערן דאס געזעץ פון לאקאטארען-שוץ דאס גרונד דירה-געלד פון וואוינונגען און לאקאלען, וואס אונטערליגען דעם געזעץ פון לאקאטארען-שוץ.

די דאזיגע רעדוקציע וועט בעטרעפען 15 פראצענט פאר וואוינונגען פון 1 אדער 2 שטובען מיט א קוך און 10 פראצענט פון גרעסערע וואוינונגען. ווי אויך פאר לאקאלען פון קלענערע אינדוסטריע און האנדעלס-פירמען און נעמליך די, וואס זענען אין לויפענדען יאהר פערעכענט געווארען צו דער 7 און 8 אינדוסטריע - קאטעגאריע, אדער 3 און 4 האנדעלס - קאטעגאריע, דירה-געלד פאר לאקאלען, וואס זענען דורכ'ן לאקאטאר איינגאנצען אדער צום טייל פערדינגען געווארען, וועט אויך רעדוצירט ווערען אין דעם זעלבען פערהעלטניש, ווי דאס דירה-געלד, וואס צאהלט דער לאקאטאר.

די דאזיגע רעדוקציע ווערט איינגעפיהרט אויף דער צייט פון 1 דעצעמבער 1935 ביז צום 30 נאוועמבער 1937.

ליכצייטיג ווערען פון געזעץ וועגען לאקאטארען-שוץ, ארויסגענומען די וואוינונגען וואס בעשטעהען פון 6 צימער און מעהר, האנדעלס און אינדוסטריע - לאקאלען מיט'ן אויסנאהם פון די קליינע אויבען-אויסגערעכנטע קאטעגאריעס, ווי אויך פון די קלענערע וואוינונגען, וואס וועלען ענטשטעהן פון איבערבוי פון גרעסערע וואוינונגען.

דאס געזעץ וועגען לאקאטארען-שוץ, וועט בנוגע וואוינונגען, וואס וועלען פון 31 דעצעמבער 1937 ד. ה. אין 2 יאהר ארום ענדערן זייער לאקאטאר, נישט מעהר אנגעווענדעט ווערען.

דער דעקרעט פיהרט אויך איין דיזעלבע 15 אדער 10 פראצענטיגע הנחה פון דירה-געלד אין בנינים, וואס געהערען צו דער מלוכה, מלוכה-בענק, צום פערבאנד פון די טעריטאריאלע זעלבסט-פערוואלטונגען, צו די עפענטליכע פערזיכערונגען, ווי אויך פון אנדערע עפענטליכע אינסטיטוציעס.

אין הייזער, וואס געהערען צו די אלגעמיינע פערזיכערונגס - אנשטאלטען, וועט די דאזיגע רעדוקציע אדורכגעפיהרט ווערען אויפ'ן יסוד פון דירה-געלד, וואס איז געצאהלט געווארען אין דעצעמבער 1934.

דער דריטער דעקרעט איז נוגע דעם לאקאל-שטייער. דער דעקרעט בעשליסט, אז **לאקאל-שטייער וועט מען נישט צאהלען פון 1 און א שטוב מיט א קוך און פאר אר-בייטסלאזע פון 2 שטובען מיט א קוך,**

אויב דער לאקאטאר האט נישט קיין סובלאקאטאר, אזוי ארום וועט די רעדוקציע פון די דאזיגע וואוינונגען, בעטרעפען איבער 21 פראצענט, פון די דאזיגע הנחה וועלען גענימען איבער א מיליאן 100 טויזענד פאמיליעס.

אחוץ דעם אנולירט דער דעקרעט דעם פערלענגערנעם לאקאל-שטייער, פאר דער צייט ביז'ן 1 יאנואר 1936 פון א שטוב און א שטוב מיט א קוך.

דער פערטער דעקרעט פיהרט איין ענדערונגען אין דער פעראָרדענונג פון מלוכה-פרעזידענט פון 24 אקטאבער 1934, וועגען פערבעסערען די ווירטשאפט און פינאנסען פון די זעלבסטפערוואלטונגס-פערבאנדען. די דאזיגע ענדערונגען גייען אין דער ריכטונג פון פערייינפאכען און צואיילען די אקציע פון בעפרייען די זעלבסטפערוואלטונגען. געבענדיג צווישען אנדערע דער צענטראלער אפשפארונגס-קאמיסיע פאר די זעלבסטפערוואלטונגען דאס רעכט, פון דעציזיע, אין איניגע פראגען, וואס ביז איצט האבען זיי געהערט צו דער קאמפעטענץ פון אנדערע ארגאנען. א חוץ דעם פיהרט איין דער דעקרעט א בערעכטיגונג פאר דעם פי-

(ווייטער זעה 2-טע זייט)

טאג-טעגליך

צוויי רעדעס

צוויי רעדעס זענען נעכטען געהאלטען געווארען. אין מינכען האט גערעדט היטלער. ווי געוועהנליך האט ער גערעדט וועגען דעם, וואס דאס דייטשע פאלק איז געווען און עס איז געווארען א דאנק דער אידעאלאגיע פון די נאצים. ווי געוועהנליך האט ער אויך דאס מאל אפערירט מיט יאהרטויזענדער. דאס דייטשע פאלק האט לויט היטלער'ן צום ערשטען מאל אין זיין געשיכטע דערגרייכט די פאלקס-מענהייט. דער אידעאל פון איינהייט פונם פאלק, וועלט-אנשויאונג, ארמעע, וועגען דער איינהייט פון פאלק וואלט מען אפילו געקענט שטארק מסופק זיין ווען מען נעמט אין אכט, די קאנצענטראציע-לאגערם. וואס שייך דער וועלט-אנשויאונג איז דאס דאך יענע וועלט-אנשויאונג, וואס האט דייטשלאנד אוועקגעשטעלט מחוץ המחנה פון די ציוויליזירטע פעלקער. אבער דאס וויכטיגסטע אין היטלערס רעדע איז דאך געווען דאס, וואס ער האט געזאגט וועגען דייטשלאנד'ס שכנים. דייטשלאנד מוז זיך שטארק בעוואפענען, ווייל מעכטיגע מלוכות שטעהן ביי איהרע גרעניצען אין היטלער'ס דאזיגע רייד האט זיך געהערט דער קלאנג פון מלחמה, הגם עס איז דאך קלאר, אז קיינער דראהט נישט דייטשלאנד, קיינער טראכט זי נישט אנצוגרייפען. דער בעסטער בעווייז דערפון איז טאקע די צווייטע רעדע, די רעדע, וואס עס האט נעכטען געהאלטען דער ענגלישער מיניסטער האאר. ער האט גערעדט וועגען שלום און וועגן דער פליכט, וואס ענגלאנד האט לגבי דער וועלט דעם דאזיגען שלום אפצוהיטען.

און פערגלייכט מען די דאזיגע רעדעס פון מינכען און לאנדאן, וואס זענען געהאלטען געווארען אין איין טאג און אפשר אויך אין איין שעה, דאן ווערט ערשט קלאר, וואו עס געפינט זיך דער אמת'ער שונא פון שלום, און פון וואו עס דראהט די גרויסע סכנה פאר דער מענשהייט.

יא, צוויי רעדעס — צוויי פערשידענע וועלטאנשויאונגען. לאמיר האפען, אז זיגען וועט די ענגלישע.

ק.

בוליגאנישע סטודענטען בעפאלען און געשלאגען יוד. סטודענטען אויף די ווארשאווער הויך-שולען

אויפרייס אויף דעם פאליטעכניקום

ווארשא, 9 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) נעכטען זענען אויף די ווארשאווער הויך-שולען פארגעקומען בלוטיגע אנטיסעמיטישע עקסצעסען. אנגעהויבען האט עס זיך דערפון, וואס פארמיטאג איז אין קלויסטער אויף דער קראקאווער פארשטאט פארגעקומען א גאטעסדינסט נאך די פערשטארבענע סטודענטען וואצלאווסקי און גראטקאווסקי. צום גאטעסדינסט, צו וועלכען די ענדעקישע סטודענטען האבען גערופען דורך אויפרופען, וואס זענען פערשפרייט געווארען מיט א פאר טאג צוריק, איז געקומען א עולם פון צוויי טויזענד מאן, פערשטעהט זיך, אז נישט נאר סטודענטען, נאר אויך פערשידענע טונקעלע פערשוינען.

נאכ'ן גאטעסדינסט, איז דער המון אוועק צום בנין פון אוניווערזיטעט. מען האט זיי דארט נישט אריינגעלאזט און פערשלאסען דאס טויער. דער המון האט אבער אויפגעבראכען דאס טויער און זיך אריינגעריסען אין די זאלען, וואו עס זענען פארגעקומען לעקציעס, זיך געווארפען אויף די יודישע סטודענטען און סטודענטקעס און זיי מורא'דיג געשלאגען. עס זענען פאראן פיל פערוואונדעטע, דערונטער זענען שווער פערוואונדעט געווארען דער 18-יעהריגער ארטור האראוויטש (סענאטארסקא 24) און ישראל קירשענבלאט (שעננא 34). די בוליגאנעם האבען אויך דעמאלירט די איינריכטונג פון די זאלען, צובלאסט די טישען.

שענק, בענק א.אז.וו.

נאך די דאזיגע העלדען-טאטען זענען די בוליגאנעם אוועק אין פאליטעכניקום, וואו עס האט זיך איבערגעחזר'ט דיזעלבע געשיכטע. עס איז תיכף אלארמירט געווארען די פאליציי, וועלכע האט די בוליגאנעם צוטריבען.

אינדערזעלבער צייט ווען די בוליגאנעם האבען געווילדעוועט אין פאליטעכניקום האט זיך פלוצלינג דערהערט א שטארקער אויפרייס. מען האט געמיינט, אז דאס האבען די ענדעקעס געווארפען א באמבע, אבער באלד האט זיך ארויסגעוויזען, אז דאס איז געווען נאר א ציפאל. אין דער אפטיילונג, וואו עס ווערען אדורכגעפיהרט עקספערימענטען מיט דינאמיט האט אויפגעריסען א שאכטעל מיט דינאמיט. די 3 סטודענטען, וואס האבען זיך געפינען אין צימער זענען פערוואונדעט געווארען. דאס זענען די סטודענטען ראכמשעווסקי, ביליק און גידרויע. מען האט זיי אפגעפיהרט אין שפיטאל.

די אונרוהען אויף די הויכשולען האבען דערווייל אויסגענוצט די בוליגאנעם און אנגעהויבען שלאגען אין די שכנישע גאסען די יודישע אדורכגעהער און הקקען שויבען אין יודישע געשעפטען. די פאליציי האט די בוליגאנעם צוטריבען.

אונזער ווארט

„ראסען-שאנדע" און אויסלענדישע יודען

די נירענבערגער שאנד-געזעצען געגען די יודען, וואס זענען אזוי פייערליך פראקלאמירט געווארען אין דריטען רייך, דראהען ארויסצורופען געוויסע אינטערנאציאנאלע פערוויקלונגען. עס האנדעלט זיך וועגען דעם, וואס די מושלים פון היטלער-דייטשלאנד דוכט זיך, דאס זייער ממשלה גרייכט נישט נאר איבער די אומגליקליכע דייטשע יודען, פאר וועלכע עס איז נישט פארהאן ווער עס זאל זיך אננעהמען, נאר אויך איבער די יודען — אויסלענדישע בירגער. די לעצטע טעג קומען כסדר ידיעות וועגען ארעסטען פון אויסלענדישע יודען, וואס ווערען בעשולדיגט אין „ראסען-שאנדע". אזוי איז מיט איניגע טעג צוריק ארעסטירט געווארען א ענגלישער יוד, וועלכער איז אבער תיכף בעפרייט געווארן. לעצטענס מעלדעט מען אבער שוין וועגען א גאנצע רייהע נייע ארעסטען און ווי מען שמועסט, זאל די פוילישע דיפלאמאטישע רעפרעזענטאנץ אינטערוועניר'ען אין פאל פון א געוויסען יוד, א פוילישען בירגער. א צווייטע ידיעה מעלדעט וועגען א ארעסט פון א ליטווישען יוד. אויך די ליטווישע רעגירונג האט צוגעשיקט וועגען דעם ענין א פראטעסט. עס איז צווייפעלהאפט צי די דאזיגע אינטערווענצען וועלען האבען עפעס א פעולה, אבער דאך האלט מען אין די דיפלאמאטישע קרייזען, אז עס איז נישט דערלאזבאר אנצוווענדען די נירענבערגער געזעצען אויך לגבי אויסלענדישע יודען.

זעלבסטפערשטענדליך, אז א ערנסטער קאנפליקט צוליב די נירענבערגער געזעצען וואלט געקענט קומען נאר אין פאל ווען א קרבן פון זיי וואלט געפאלען א יוד, א בירגער פון איינער פון די גרויסע מערב-מלוכות אדער פון די פעראייניגטע שטאטען. דער נאצי-רעזשים איז אבער אין אזעלכע פאלען פארזיכטיג און וועט אויסמיידען צו פראוואצירען קאנפליקטען. האט זיך דאך אפילו פערשפרייט א קלאנג, אז די אויספיהר - בעשטימונגען צו די געזעצען ווערען אויך נאך צוריקגעהאלטען צוליב דעם, וואס די נאצי-רעגירונג וויל צוערשט האבען דעם בעשלוס פון אמעריקא וועגען אנטייל אין דער אלימפיאדע, וואס איז פאר איהר א פראגע פון פרעסטיזש יעדענפאלס איז זיכער, אז די אויסלענדישע יודען אין דייטשלאנד וועלען פאר דעם רעזשים נישט איין מאל זיין ווי א ביין אין האלז: נישט אויסצושפייען און נישט אראפצושלינגען.

ענגלאַנד וועט ערפילען איהר חוב ערקלערט מיניסטער האָאר

לאָנדאָן, 9 (ספּ. טעל.) רעדענדיג אין נאָמען פון דער בריטישער רעגירונג אויף דעם יעהרליכען באַנקעט צו דער איינפיהרונג פון נייעם אַמט פון לאָרד מאַיאָר פון דער לאָנדאָנער סיטי, האָט סער סעמיועל האָאָר אַדורכגעפיהרט אַ טיפערע אַנאַליז פון דער אינטערנאַציאָנאַלער לאַגע. צווישען אַנדערען האָט ער געזאָגט:

מיר האָבען גאַראַנטירט דעם פעלקער-ליגע פּאַקט מיט אונזער וואָרט ווען מיר זענען מחויב דאָס דאָזיגע וואָרט אונזערס צו האַלטען, מיר האָבען אויפגעהויבען אונזער שטימע געגען דער דאָקטרין פון געוואַלד און מיר קענען נישט פערלאָזען די וואָס זענען פאַר'ן שלום.

מיר האָבען אין דער וועלט גרויסע איינפלוסען און עס וואָלט געוועזען אַ טרויריגע אַבדיקאַציע, ווען מיר וואָלטען די דאָזיגע איינפלוסען נישט אויסגענוצט. די מיינונג, וואָס איך האָב דאָ אויסגעדריקט, איז די מיינונג פון גרעסטען טייל פון מיינע לאַנדסלייט, זיי זענען דעצידירט צו האַלטען זייער וואָרט לגבי אייראָפּאַ אין דער גאַנצער וועלט, זיי זענען דעצידירט צו וואַרפען דאָס גאַנצע געוויכט פון אונזער לאַנד אויף דער וואָגשאָל פון שלום. פון דער וועלט — דאָס איז די שטעלונג פון ענגלישען פאָלק.

ניכטערן און מיט אויסדויער האָבען מיר בדעה צו ערפילען אונזערע פליכטען, וואו נישט די זאָלען נישט זיין און וואו דער שלום זאָל נאָר נישט בעדראָהט ווערען, דאָס איז קלאָר און דייטליך און איז נישט געענדערט געוואָרען פון דער צייט פון מיין רעדע אין גענף און וועט אויך נישט געענדערט ווערען נאָך די וואַהלען.

היטלער וועגען זיינע שכנים...

בערלין, 9. (ספּ. טעל.) אין שייכות מיט די פייערליכקייטען אין מינכען, אויף אַ פערזאַמלונג פון דער אַלטער פּאַרטיי-גוואַרדיע, האָט קאַנצלער היטלער געהאַלטען אַ רעדע, אין וועלכער ער האָט געשילדערט די געשיכטע פון דער נאַציאָנאַל-סאָצ. יצליסטישער בעוועגונג, דערמאָנענדיג צווישען אַנדערען, אַז אין ערשטען, גרויסען מיטינג פון די נאַציס, איז צוזאַמענגערופען געוואָרען דורך איהם אַ פּראָטעסט-מיטינג געגען ווערסאַילער טראַקטאַט.

ווייטער האָט דער קאַנצלער אָנגעוויזען, אַז ארום דייטשלאַנד געפינען זיך מעכטיגע מלוכות, וואָס קוקען זיך צו מיט אונצופרידענהייט יעדער דייטשער אויפלעבונג, מיר קענען געגען זיי פּלאַצ-האַלטען נאָר דאַן, אויב מיר זענען שטאַרק, נישט נאָר מיט דער וועלט-אַנשויאונג, נאָר אויך מיט'ן געוועהר.

צום סוף האָט היטלער דערקלערט:

זייט 2 טויזענד יאָהר אָבסערווירען מיר דאָס דייטשע פאָלק אין דער געשיכטע און קיינמאָל האָט דאָס דאָזיגע פאָלק נאָך נישט געהאַט אַזאַ מין איינהייטליכקייט און איבערצייגונג אין מעשים.

צום ערשטען מאָל זייט די דייטשען זענען אויף דער וועלט, איז דאָ איין מלוכה בעוואוינט דורך איין פאָלק, בעלעבט דורך איין וועלט-אַנשויאונג, בעשיצט דורך איין אַרמעע און דאָס אַלץ אויך אונטער איין פאָהן.

די לאַגע אויפ'ן קריגס-פראָנט איז אפריקא

וואַרשאַ, 9 (טעל.) אויפ'ן יסוד פון די בעריכטען פון קריגס - פראָנט, איז די פּעראינטערעסירונג, טראָגט זיך איצט איבער פון צפון אויפ'ן דרום-פראָנט. די אַרמעע פון גענעראַל גראַציאַנו, האָט ביזאיצט נישט געקענט ענטוויקלען איהר טעטיגקייט צוליב דעם שלעכטען וועטער, איצט אָבער דאַרף מען ערוואַרטען, אַז עס וועלען דאָרט פאָרקומען וויכטיגע געשעהענישען.

אויפ'ן צפון פראָנט, נאָכ'ן פערנעמען פון מאַקאַלאַ, וועט וואַהרשיינליך איינטרעטען אַ געוויסער שטילשטאַנד. ראַס סעיום, וועט וואַרשיינליך אָפּטרעטען אָהן אַ קאַמף. 5

פון 1-טען דעצעמבער בילינגער דירה-געלד

(ענדע פון דער ו'טער זייט)

באַנק-מיניסטער צו ערטיילען הנחות ביים אָפּצאָהלען פערשידענע חובות, וואָס קומט דעם מלוכה-אוצר פון די זעלבסטפערוואַלטונגס-פערבאַנדען.

דער דאָזיגער דעקרעט איז אַ ווייטערדיגער רינג אין דער אַקציע געזונד צו ברענגען די עפענטליכע פינאַנצען און גלייכצייטיג צוצואיילען די אקציע, פון בעפרייען פון די חובות און אָפּשפּאָרונג פון די זעלבסטפערוואַלטונגען און צוזאַמען מיט די אַנדערע פּראָיעקטירטע שריט, וועט מעגליך זיין נישט אָנרירענדיג דאָס גלייכגעוויכט פון די ביודזשעטען פון די טעריטאָריאַלע זעלבסטפערוואַלטונגען ערטיילען הנחות פאַר די צאָהלער פון די קאָמונאַלע-שטייערן, און אין דער ערשטער רייה, פאַר די דאָרפישע צאָהלער.

אין דער זעלבער ריכטונג, געהט אויך דער 5-טער דעקרעט, אין דער פראַגע פון ענדערען דאָס געזעץ, וועגען פערלייכטערונגען פאַר די קרעדיט-אינסטיטוציעס, וואָס זיי אָנערקענען הנחות פאַר בעלי-חובות אויפ'ן ווירטשאַפטליכען געביט.

אַ ווייטערדיגע סעריע פון דעקרעטען, וועט בעטראַכט ווערען די קומענדיגע וואָך.

ערב'ן נייעם דירות-דעקרעט...

אַ מוסטער, ווי גרויס די ליבע איז צווישען ווירטסלייט און לאָקאַטאָרען

(אַ) דער בעלעבאָס פון ווריבלאַ 8 איז אַ געוויסער שטשעפּאַן יענדזשעיעווסקי, און וואוינען וואוינט ביי איהם אין הויף, צווישען אַנדערע שכנים די לאָקאַטאָרקע סאַבינאַ פּאַטורי.

ווייזט אויס, אַז צווישען די ביידע הערשען נישט קיין ספּעציעלע אידעאַלע בעציהונגען, ווארום אַז זי איז נעכטען אַרויסגעגאַנגען אַ פּלימפּען וואַסער אויפ'ן הויף, האָט יענדזשעיעווסקי אַרויסגעכאַפּט אַ רעוואָלווער און אויסגעשאָסען.

איז דאָך אָבער דער רבונו של עולם אַ „פּאַפּאַ", האָט ער דעם „שיסער" פריהער גוט אָנגעשיכורט, און די האַנט זיינע האָט נישט גוט אָנגעצעלעוועט...

אַזוי-אַרום האָט זיך די פּאַטורי געראַטעוועט פון אַ זיכערן טויט. יענדזשעיעווסקי איז אַרעסטירט.

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציעל-אַרצט פאַר הויט-, געשלעכטס-קראַנקהייטען און מענער-שוועכע
פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21
נעהמט אָן פון 8 פריה ביז 2 מיטאָג און פון 5 ביז 9 אָוו.
זונטאָג פון 10—1 מיטאָג. אלע ארטן אנאַליזען
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזן
אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. Wołkowyski
ציגעלזשאַנאַ 11, טעל. 238-02
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט-קראַנקה.
בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע
נעמט אָן פון 8—11 בייטאָג און פון 4—9 אָוועגר.

Dr. R. Zaclwasser
כירורג
צעגעלניאַנאַ 19, טעל. 125-17
נעמט אָן פון 1—2 און פון 4—6.30.

Dr. REICHER
פּאָלודניאָווא 28, טעל. 201-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער - שוועכע - בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ - אַנאַליזען
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוונד.

Dr. med. H. LUBICZ
פאַר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראַנקה.
צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
צוריקגעקעהרט
עמפּפאַנגס-שעה'ן 8—10, 12—2 און 5—8 אָוונד,
זונטאָג פון 9—11 בייטאָג און יום-טוב פון 9—1

L. ODERBERG
עמפּפעהלט צום יעצטיגען סעזאָן די לעצטע מאָדעלען שיך
פריער פּיעטריקאָווער 17
33 פּיעטריקאָווער 33
נור בעוואוסטער ניי-ערעפענטער
שיך-סאַלאָן

בעקאַנטמאַכונג.
אַ בשורה טובה
פאַר די לאָדזשער מחותנים
נאָך אַ גרינדליכען רעמאָנט
איז ערעפענט געוואָרען
אונטער פאַכמענישער אויפזיכט
אויף 5 וואָלטשאַנסקא 5
אַ זאַל אויף חתונות
מיט אַ שיינעם מסבער-זאַל
מיט אַ גרויסע היגיענישע כשרע קיך געשירען לויט די נייעסטע מאָדע, נייע טיש-בעשטעק אויך קוכען-געשיר. פּדי צופרידענצושטעלען די יודישע מחותנים מיט זייערע געסט, אַלעס לויט דעם נייעסטן סטיל, אויך צו פערמיטען אויף טאַנץ-פערהיילונגען.
אַכטונג! קריזיס-פּרייזען.
מיט אַכטונג די אינהאַבער.

סטאַרשי פעלדשער
ש. דערעש
4 לוטאָמירסקאַ 4, (האָטעל-גאָס)
טעל. 184-78
נעמט אָן פון 8 ביז 10 פריה און פון 1,30 ביז 4 נאָכמ. און פון 6—7 אָוונד.

פאַר גאָלד,
בּיזשוטעריע
און לאָמבאַרד-קוויטעס
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
אליזאַר פיאַלקאַ
פּיעטריקאָווער 7.

Dr. J. Herszfinkiel
ספּעצ. פאַר קינדער-קראַנקהייטען
נעהמט אָן ביי זיך זשעראָמסקאַ 8a
טעל. 111-87
ווי אויך אין לעטשניצע „פּאַמאָץ" אַלעקסאַנדראָווסקאַ 1

בעקאַנטמאַכונג.
איך מאַך בעקאַנט מיינע געעהרטע קונדשאַפט, אַז איך האָב זיך איבערגעצויגען פון פּאָמאָרסקאַ 41a אויף
פּיעטריקאָווער 22,
וואוינונג 33.
דיפּל. שניידער-מייסטער
ה. איינשידלער

אויערן, נאָז און האַלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוריק אָפּעראַציע א. ז. וו.) ווי אויך אַמבולאַ-טאָרישעס פון 9—2 און פון 4—8 אָוונט.

Dr. Wajnberg
ספּעציאַליסט פאַר לונגען-, האַרץ- און סקלעראָז-קראַנקהייטען
וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אָוו.

Dr. med. M. TAUBENHAUS
ספּעציאַליסט
פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
פערהיטונג נעגען שוואַנגערשאַפט
זגערזשער 11, טעל. 246-09
נעמט אָן פון 4—8 אָוונד.

Dr. J. Lubicz
כירורג און אָרטאָפּעד
צוריקגעקעהרט
9 פּאָלודניאָווא 9
טעל. 183-17

Z intencji zaręczyn
panny SALI CHAJMOWICZOWNY
z panem LEONEM ZYLBERBERGIEM
życzymy wiele szczęścia i rodzicom pociechy
A. Sznurman z Żoną
Zawadzka 5
wł. Fabr. Mebli Giętych „Wienpol"

זעהר וויכטיג פאַר פּראָווינצער!
שפּראָטען צו זעהר בילינע פּרייזען

שפּראָטען 6 קילאָ נעטאָ
פּיטלינגע
און שילאָוועס
פון דער גוט-בעקאַנטער פירמע
NORDIA HAWE
אין פאַבריקס-לאַגער פּלאַץ האַשיעלני 1 (רוג זגערזשער 5)
בעט. פּיטלינגע זעהר שיינע און גרויספעליג, 10, 12 און 36 שטיק

געדענקט, שטשענשליווי
ביי
צום ווינטער-סעזאָן, אַ גרויסער אויסוואַהל פון
אָריגינעלע בילינצער און טאָמאַשאָווער סחורות
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
פון די בעסטע קוואַליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען
מיט 30% בילינער
קומט און איבערצייגט אייך!
R. Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאַוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09.
געדענקט פּראָנט II שטאָק.

וואָרנונג פון ראַבינאַט.
די בעקערס:
1) ציממערמאַן, ציגעל-גאַס 22
2) הענעכאָוויטש, גלובאָנאַ 56
3) לייבל מושינסקי, ריבנאַ 11
האָבען צוליב חילול שבת פערלוירען זייער נאמנות אויף כשרות.
ועד הרבנים לעדת לודז.

אכטונג
לאָדזשער בעקערס!
אַלע בעקערס, וואָס היטען שבת, דאַרפען זיך מעלדען אין ראַבינאַט היינט, זונטאָג, 10/XI ד. י. פון 12—2 נאָכמיטאָג, כדי אַרויסצונעהמען הכשרים.
די הכשרים וועלען אַרויסגעגעבען בחנם.
ועד הרבנים לעדת לודז.

בלב קרוע ומורתח אנו מודיעים אל האסון הגדול שקרה לנו אחרי מחלה כבדה בעלי, אבי, חותני, זקנינו, אחינו וגיסנו
נ"ע חיים ב"ר יוסף ז"ל הלוי ראזענבוים
(מתושבי ראַדאָמסק) בשנת נ"ח לימי חייו
הלויה תהי' היום ביום א' י"ד מרחשון תרצ"ו, בשעה 12 בצהרים, מבית האבל ברחוב זשידאָווסקאַ 13 (מרדכי גבאי).
השרוים בצער עמוק משפחתו המתאבלת.

שיימלעז
טום פּעריויער שויגדען
צו בעקומען ביי
קערש,
15 ...

Dr. med. M. Wejs
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
לאַגעוניצקאַ 25 טעל. 215-18

צעהן יאָהר תפיסה
אין פּראָצעס געגען די מאַנציקאַנער יודע[ן]

גראָדנע, 9 (טעלעפאָניש)
היינט 12 אַ זייגער ביי טאָג איז אַרויסגעטראָגען געוואָרען דער אורטייל.

דער בעשולדיגטער יאַצונסקי (וועלכער האָט זיך געהאַט מודה געווען, אַז ער האָט געשלאָגען מיט אַ שטעקען מאַרקעוויטש, בעת יענער איז אויף איהם אנגעפאַלען מיט אַ האַק) איז פערמשפּט געוואָרען אויף 10 (צען) יאָהר שווערע תּפיסה און די בעשולדיגטע קאַבראָווסקי און סאָסנאָוויטש, וועלכע האָבען זיך בעטייליגט אין געשלעג — צו 3 יאָהר תּפיסה.

ווי בעוואוסט, זענען דער ריכטער־קאָמפּלעט און דער פּראָקוראָר פון דעם פּראָצעס די זעלביגע, וואָס משפּט׳ן די פּוילישע בעשולדיגטע פאַר בעטייליגען זיך אין די אַנטי־יודישע עקסצעסען אין גראָדנע.

דאָנערשטאָג איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס פון די דריי מאַרצינקאַנצער יודען, שוסטער יאַצונסקי, שניידער סאָסנאָוויטש און קאַבראָווסקי פאַר ערמאָרדען דעם פאַרעטשער פויער מאַרקעוויטש
אַ בעזונדערען אינטערעס רופט אַרויס דער פּראָצעס, ווייל ער איז דער דריטער המשך פון דער היינטיגיאָהריגער יודישער סעריע און ער האָט געפונען אַ שטאַרקען אָפּקלאַנג אויפ׳ן פּראָצעס פון די 17.

דעם ספּעציפישען כאַראַקטער פון פּראָצעס שטרייכען אונטער דריי אומשטאַנדען:

1) דערזעלבער ריכטער־קאָמפּלעט, ווי אין די פריהערדיגע 2 פּראָצעסען (דער בעשולדיגונגס־אַקט איז אונטערגעשריבען אויך דורך דעמזעלביגען פּראָקוראָר ה׳ קשישטאָן, אָבער אויפ׳ן פּראָצעס גופא שטיצט די בעשולדיגונג פּראָק. ראַבטשעווסקי).

2) דריי אָנגעזעהענע פערטיידיגער — אונזער גראָדנער אַדוו. פירסטענבערג און די ווילנער אַדוואָקאַטען פּראָפ. פּעטרוסעוויטש, געוו. פּרעזעס פון אַפּעלאַציע־געריכט און אַנדרייעוו, און

3) די צוויי אַדוו. פון וואַרשאַ, וועלכע שטיצען די ציווילע תּביעה פון מאַרקעוויטשעס משפּחה; איינער איז אַדוו. באָזשענסקי, געוו. וואַרשאָווער פּאָליציי־קאָמענדאַנט און שפּעטער אַ געוויסע צייט ענדעקישער וויצע־פּרעזידענט פון וואַרשאָווער מאַגיסטראַט; דער צווייטער — אַפּל. אַדוו. קורציוש, בעקאַנטער פיהרער פון וואַרשאָווער יונג־ענדעקעס, וועלכער האָט טראָץ זיין יונגען עלטער, זיך שוין בעריהמט געמאַכט אַלס ענדעקישער גדול און פערביסענער אַנטיסעמיט.

די ציוויל־תּביעה בעטרעפט 10.100 גילדען.

די אָרימע אלמנה פון מאַרקעוויטש׳ן איז געוויס נישט ביכולת צו בעצאָהלען ד יהאָנאָראַרען און רייזע־הוצאות פון די צוויי אַדוואָקאַטען...

* * *

דער בעשולדיגונגס־אַקט שטעלט פאָר דעם מאָרד אַזוי:

דעם 11־טען מאַי (שבת) האָט אין מאַרצינקאַנץ דער פאָרעטשער פויער יאַן אָבוכאָווסקי, וועלכער האָט זיך פערשפּעטיגט צו דער באַהן, בעגעגענט וויטאָלד מאַרקעוויטשען, וועלכער האָט צוזאַמען מיט זיין מינדעריעהריגען זוהן מאַריאַן געפיהרט קיין פאָרעטש ביר, און געבעטען מיטצונעמען איהם אויף דער פוהר; זענען זיי אריין אין אַ שענק, אויסגעטרונקען אַ האַלב פלעשעל און גענומען פאָהרען.

אויף דער פוהר איז געזעסען מאַריאַן, און זיי ביידע זענען געגאַנגען פון הינטען; היות עטליכע יודישע יונגלעך („זשידזיאַקי“) האָבען זיך אָנגעטשעפּעט אויף דער פוהר, האָט זיי מאַרקיעוויטש דערלאַנגט מיט דער בייטש; ווען איינער פון זיי האָט זיך פונאַנדערגעוויינט, איז אַרויסגעלאָפען אַ יודענע און גענומען שרייען צו די יודען, וואָס זענען געגאַנגען פון שול: — „דערלאַנגט איהם!“.

אַ גרופּע יודען מיט יאַצונסקי׳ן, זיין ווייב, סאָסנאָוויטשען און קאַבראָווסקי׳ן האָבען געכאַפּט גראָבע שטעקענס און זיך אַ לאָז געטון צו די 2 קריסטען, שרייענדיג צו זיי: — „נו, קומט אַהער, קומט!“.

מאַרקעוויטש און אָבוכאָווסקי זענען צוגעקומען; אין זעלבען מאָמענט האָט יאַצונסקי דערלאַנגט מאַרקעוויטשען מיט׳ן שטעקען איבערן קאָפּ; מאַרקעוויטש איז אומגעפאַלען, באַלד זיך אויפגעהאָנגען און גענומען אָפּטרעטען צו זיין פוהר, אָבער יאַצונסקי האָט איהם דערלאַנגט נאָכאַמאָל, פון וואָס ער איז ווידער געפאַלען.

צום ליבענדיגען איז צוגעגאַנגען סאָסנאָוויטש און איהם געשלאָגען מיט׳ן שטעקען, ווי אויך קאַבראָווסקי, וועלכער האָט איהם דערלאַנגט מיט אַ גרויסען, גראָבען פלאָקען.

דאָס האָבען געזעהען די מאַרצינקאַנצער קריסטען מאַלעווסקאַ, פלוגראַט, קרופּאָוויסאָווא, קוכאַרסקאַ און קערשינעוונאַ, וועלכע זענען צוגעלאָפען צו מאַרקעוויטשען, כדי איהם צו ערטיילען הילף.

יאַצונסקי האָט זיך דאַן צו זיי אָפּגערופען איראָניש: „גייט, טוט אַ קוק — אפשר לעבט ער שוין נישט!“ דאָס האָט אויך געזעהען סקאָזשינסקי.

פון די קלעפּ האָט מאַרקעוויטש געחלשט, דערביי האָט איהם פון נאָז און האַלז אַרויסגעזעצט בלוט; ווען ער איז געקומען צו זיך איז ער פערהערט געוואָרען דורכ׳ן פּאָליציאַנט קאַרטשעווסקי; דעם 14־טען מאַי איז ער געשטאָרבען אין גראָדנער שפּיטאָל.

אויף דעם גרונד, זענען די דריי יודען — דער 44־יאָהריגער ראובן יאַצונסקי, 27־יאָהריגער משה סאָסנאָוויטש און 21־יאָהריגער לייב קאַבראָווסקי געוואָרען אַרעסטירט און אָנגעקלאָגט לויט׳ן אַרט. 225 פונקט 1 פאַר שלאָגען מיט׳ן צוועק צו דער׳הרגענען (דיזעלבע בעשולדיגונג, ווי געגען שטיינערען און קאַנטאָראָווסקין).

די בעשולדיגטע האָבען בעת דער אויספאָרשונג זיך נישט מודה געווען אין דער פאָרגעוואָרפענער שולד.

יאַצונסקי האָט ערקלערט, אַז מאַרקעוויטש האָט איהם פערשטשעפעט, שרייענדיג — „שלאָג אַלע יודען־ביילסעס“, און איהם געדראָהט מיט אַ מעסער; ער איז אַריינגעלאָפען צו סאָסנאָוויטשען, אָבער ווען ער איז אין אַ קורצער צייט אַרום אַרויס, האָט זיך [illegible] צו איהם מיט אַ האַק [illegible] מאַרק־וויטש איז נישט געפאַלען; אבוכאָווסקי האָט גענומען וואַרפען אויף איהם שטיינער און איהם מיט איינעם געטראָפען; איז דאַן אָנגעלאָפען קאַבראָווסקי, אַרויסגעריסען ביי מאַרקעוויטשען די האַק, און זיי זענען ביידע אַנטלאָפען.

סאָסנאָוויטש האָט ערקלערט ,אַז צו איהם איז אַריינגעלאָפען יאַצונסקי מיט אַ טומעל, אַז אַ מענש מיט אַ האַק יאָגט איהם נאָך, שרייענדיג ,אַז מען דאַרף אויסהרגענען אַלע יודען; אין אַ קורצער ווייל אַרום איז יאַצונסקי אַרויס און אויפ׳ן גאַס איז ווידער ענטשטאַנען אַ קריגעריי, אין וועלכער סיהאָט זיך אַריינגעמישט אויך יאַצונסקי׳ס ווייב; מאַרקעוויטש האָט זיך געוואָרפען אויף יאַצונסקי׳ן מיט אַ מעסער, האָט יאַצונסקי געכאַפּט אַ שטעקען און איהם דערלאַנגט; מאַרקעוויטש איז געפאַלען, אָבער באַלד זיך אַ שטעל געטון אויף די פיס און דערלאַנגט יאַצונסקי׳ן מיט אַ שטיין; יאַצונסקי ווידער האָט איהם אַראָפּגעלאָזען מיט׳ן שטעקען איבערן קאָפּ און מאַרקעוויטש איז ווידער אומגעפאַלען; מאַרקעוויטשעס חבר אָבוכאָווסקי האָט זיך אַ וואָרף געטון אויפ׳ן אָנגעקומענעם קאַבראָווסקי, אומגעוואָרפען איהם און דערלאַנגט מיט אַ שטיין; קאַבראָווסקי האָט זיך אויפגעהויבען און אַ שליידער געטון אויף מאַרקעוויטשען אַ פלאָקען, פון וואָס ער איז אומגעפאַלען.

קאַבראָווסקי בעהויפּטעט ,אַז צו איהם איז געקומען צולויפען יאַצונסקי׳ס זוהן, שרייענדיג, אַז מען האָט דער׳הרגעט זיין טאַטען און מען שלאָגט יודען; איז ער אַרויסגעלאָפען אין גאַס און דערזעהען, ווי יאַצונסקי איז בעפאַלען געוואָרען דורך 2 פערשוין; איינער האָט געהאַלטען אין האַנד אַ האַק, דער צווייטער אַ שטיין; ער האָט ביי דעם ערשטען אַרויסגעריסען די האַק, איז צוגעלאָפען דער אַנדערער און איהם דערלאַנגט מיט עפּעס פון הינטען; ער איז אומגעפאַלען ,אָבער גלייך זיך אויפגעהויבען און אַנטלאָפען.

אויך אויפ׳ן פּראָצעס זענען זיך די בעשולדיגטע נישט מודה און זיי חזרן איבער זייערע ערקלערונגען בעת דער אויספאָרשונג.

יאַצונסקי האָט מאַרקעוויטשען אַ קלאַפּ געטון מיט אַ שטעקען צוליב זעלבסטפערטיידיגונג, ווייל ער איז רוהיג געגאַנגען פון שול מיט זיין יונגעל און מאַרקעוויטש האָט זיך געכאַפּט צו איהם מיט דער האַק; סאָסנאָוויטש און קאַבראָווסקי לייקענען קאַטעגאָריש, אַז זיי זאָלען האָבען געשלאָגען מאַרקעוויטשען.

די עדות פון דער בעשולדיגונג

דער ערשטער פון די עדות ווערט פערהערט דער 7־יאָהריגער יתום מאַריאַן מאַרקעוויטש.

דאָס געריכט, ווי אויך די אַדוואָקאַטען פון ביי־דע צדדים שטעלען איהם [illegible] פראַגען ,לכתחי־לה גיט ער [illegible], אָבער וואָס ווייטער געדענקט דער קליינער אַלץ ווייניגער.

צום סוף שטעלט פעסט אַדוו. פירסטענבערג, אַז ביים אויספאָרשונגס־ריכטער האָט ער דער־ציילט אַנדערש, ווי ביים פּאָליציי־קאָמענדאַנט ,ווייל ער האָט געהערט, וואָס מענשען זאָגען...

יאַן אָבוכאָווסקי, וועלכער איז בשעה׳ן געגאַנגען

צוזאַמען מיט מאַרקעוויטשען, בעשטעטיגט, אַז מ[…]
קעוויטש האָט זיך דער ערשטער אַ יאָג געטון נ[…]
יאַצונסקי׳ן; ער האָט בלויז געזעהען, ווי יאַצונס[…]
האָט איהם איינמאָל דערלאַנגט מיט׳ן שטעקען.

די פערטיידיגער כאַפּען דעם עדות ביי
רייה סתירות; אַזוי, למשל, האָט ער ביים אוי[…]
פאָרשונגס־ריכטער געזאָגט, אַז ס׳זענען געווע[…]
4 יודען, און איצט ערקלערט ער, אַז נאָר
דריי.

ד׳ עדות׳טע פלוגראַט האָט געזעהען, אַז ה[…]
די דריי זענען געווען נאָך יודען; מאַרקעוויט[…]
האָט די יודען נישט געטשעפעט; זי האָט געזעהע[…]
ווי סאָסנאָוויטש האָט געשלאָגען.

אַדוו. פירסטענבערג שטעלט פעסט, אַז בי[…]
אויספ.־ריכטער ,האָט זי גערעדט אַנדערש ווי א[…]
פּאָליציי, און איצט רעדט זי ווידעראַמאָל אַנדער[…]

קרופּאָוויסאָוואַ האָט געזעהען, אַז יאַצונס[…]
האָט אַ קלאַפּ געטון מאַרקעוויטשען 2 מאָל א[…]
סאָסנאָוויטש 1 מאָל; אויך זי רעדט אין געריכ[…]
אַנדערש ,ווי בעת דער אויספאָרשונג.

קערשינובנאַ געדענקט בלויז, אַז יאַצונס[…]
האָט איינמאָל געגעבען אַ קלאַפּ מאַרקעוויטשע[…]
סאָסנאָוויטשעס ווייב האָט איהר [illegible]
אויב זי וועט רעדען אויף איהר מאַן, וועט זי כ[…]
פען 10 יאָהר טורמע; פאַר׳ן געשלעג האָט מאַ[…]
קעוויטש געשריען: „שלאָג יודען, ראַטעווע [...]לען!“.

דער פּאָליציאַנט קאַרטשעווסקי האָט דער [...]
שטער פערהערט מאַרקעוויטשען אויף מאָרגע[…]
נאָכ׳ן געשלעג; ער האָט נישט געדענקט גענ[…]
וויפיל יודען ס׳האָבען איהם געשלאָגען — דר[…]
צי פיר.

ער האָט פערהערט אויך דעם קליינעם זוה[…]
פון ערמאָרדעטען ,אָבער ער האָט פון איהם ניש[…]
בעקומען קיין שום קאָנקרעטע אָנווייזונגען.

(אין געריכט, האָט שוין דער קליינער דער[…]
ציילט גענויע פּרטים).

די פערטיידיגונגס - עדות

דער מאַרציקאַנצער רב הימעלשטיין שילדער[…]
די בעשולדיגטע ,אַלס שטילע מענשען, וואָס זענ[…]
נישט פעהיג צו קיין פערברעך.

לאה טיקולסקאַ האָט בפירוש געזעהען, [...]
מאַרקעוויטש האָט געהאַלטען אַ האַק.

* * *

שיינע סאָסנאָוויטש: — ס׳איז געקומען א[…]
קראָם צו איהר סקאָזשיסקי און געפאָדערט סחור[…]
אָהן געלד, דראָהענדיג ,אַז ער וועט פערשיט[…]
איהר מאַן.

אַדאָלף ווילטשינסקי: — סאָסנאָוויטש האָ[…]
נישט געשלאָגען.

בראָניסלאָווא שערמיאַניס האָט געהערט פ[…]
מאַלעווסקאַ, אַז מען מעג רעדען געגען יודען, אפי[…]
אויב מען גיט אַ שבועה צו זאָגען דעם אמת; מ[…]
לעווסקאַ האָט געטראָגען אַ כעס אויף קאַבראָווסקי׳[…]
צוליב׳ן האַנדעל מיט שוועבלעך.

אויך טשערווינסקי בעשטעטיגט דאָס־זעלב[…]

יאַצונסקיס קליינער זוהן בערל האָט געהער[…]
ווי מאַרקעוויטש האָט געשריען: „שלאָגען די ביי[…]
ליסעס“ און זיך געכאַפּט צו זיין טאַטען מיט אַ האַ[…]
איז ער דאַן אַוועקגעלאָפען רופען קאַבראָווסקי׳ן.

משה טיקולסקי האָט געזעהען ווי מאַרקעוויט[…]
האָט מיט אַ האַק נאָכגעיאָגט יאַצונסקי, וועלכער אי[…]
אַריינגעלאָפען צו יורבערגען אין הויז.

סרוקטענבערג און דאָראַ בוטרימאָוויטש בע[…]
שטעטיגען, אַז מאַרקעוויטש האָט זיך נאָכגעיאָג[…]
מיט אַ האַק, און אַז קאַבראָווסקי האָט איהם ניש[…]
געטשעפּעט.

אייזנשטאַט דערציילט, אַז קוכאַרסקאַ האָט גע[…]
האַט אַ כעס אויף קאַבראָווסקי׳ן.

רובינאָוויטש האָט געהערט, ווי מאַרקעוויטש[…]
האָט, האַלטענדיג די האַק, געשריען: „שלאָג יודען, ראַטעווע רוסלאַנד!“

דאָס האָבען אויך געזעהן און געהערט דער קליינער יורבערג און די אַלטע שרה מעכאַניק.

דער ערשטער ציוויל־מאַנער אַדוו. באָזשענסק[…]
האָט גערעדט קורץ און זאַכליך. אָנווייזענדיג, אַ[…]
די משפּחה איז געבליבען אָהן לעבענס־מיטלען,
חוץ דער טראַגעדיע פון דער משפּחה, האָט דער
מאָרד אַרויסגערופען אַן אויפרעגונג אין דער געזעלשאַפט.

דער צווייטער ציוויל־מאַנער, דער נאַרציאָנאַל־
העלד קורציוש האָט אַוועקגעלייגט אַ גיפטיגע,
אַנטיסעמיטישע, העצערישע מיטינג־רעדע, וואָס
אַזוינס האָט מען אין געריכט קיינמאָל נישט
געהערט.

דער חוצפה׳דיגער נאַצי־פיהרער האָט בעקומען אַ ווירדיגען און שטאַרקען ענטפער מצד די פערטיידיגער אַדוו. פּעטרוסעוויטש, אַדוו. פירסטענבערג און אַדוו. אַנדרעיעוו, וועלכע האָבען אָנגעוויזען, אַז אין געריכט מוז הערשען נאָך איין פּרינציפּ: — [illegible] פון אַלע בירגער [illegible] זיין קיין שום אונטערשיד [illegible] עס געהערט דער עדות אָדער בעשול־דיגטער.

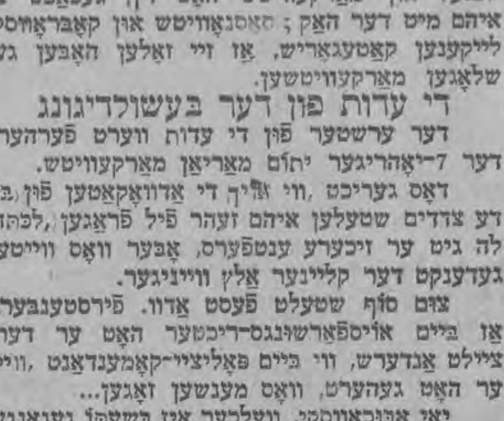

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאָניע“

היינט, זונטאָג, 12 פאָרמיטאָג צו ביליגע פרייזען
און 9.15 אָוונד צו נאָרמאַלע פרייזען
גרויסע סענסאַציע — שטורמישער ערפאָלג
פון אונזער ליבען גאַסט, דעם שענסטען בוף־קאָמיקער

דזשעק
רעכטצייט

אין זיין טיקספּפולער לעבענס־פּיעסע
„איציקל גנב“

אין 3 אַקטען פון י. פרידמאַן. מוזיק רעזשי ד. רעכטצייט
מיט אַנטייל פון אַ גאַנץ ניי אַנגאַזשירט אַנסאַמבל.
אַדמיניסטראַטאָר: ש. הערשקאָוויטש.

דאָס לעבען אין וואַרשאַ
(טעלעפאָנישע ידיעות פון דער הויפּט־שטאָט)

מאָרגען געשלאָסען די ביוראָס פון דער יודישער קהלה

צוליב דעם יום־טוב פון פּוילענס אונאָפּהענגיגקייט זענען מאָרגען מאָנטאָג אַלע ביוראָס פון דער יודישער קהלה געשלאָסען.

260 פּערזאָן אַרעסטירט אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם קאָמוניסטישען יום־טוב

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם פּראָקלאַמירטען אויף דעם 7־טען נאָוועמבער קאָמוניסטישען יום־טוב זענען אין פּוילען אַרעסטירט געוואָרען אין אַלגעמיין 260 פּערזאָן.

אַקציע פון דערנעהרונג פון שול־קינדער

דעם 15 ד. מ. הויבט זיך אָן די אַקציע פון דערנעהרונג פאַר די שול־קינדער. 25.000 שול־קינדער אין וואַרשאַ וועלען בעקומען מיטאָג מיט ברויט, אָדער [illegible] מיט ברויט.

פאַריכטונג וועגען דער ערקלערונג פון פּראָפ. בראָדעצקי

אין טעלעגראַם פון דעם טעלעגראַפישען יט״א [illegible]

בעריכט פון לאָנדאָן, וועגען די ערקלערונגען, וואָס עס האָט אָפּגעגעבען פּראָפ. בראָדעצקי אויף דער ערעפענונגס־זיצונג פון דער וויז״א־קאָנפערענץ אין לאָנדאָן וועגען דעם אַרטיקעל אין „טיימס“ בנוגע דער ציוניסטישער לאָיאַליטעט צו גרויס־בריטאַניען, שטעלט פעסט, די יט״א צענטראַלע, אַז דער דערמאָנטער פּאַסוס אין דעם טעלעגראַם דאַרף לויטען ווי פאָלגט:

רעדענדיג וועגען דער בעהויפּטונג פון „טיימס“ אַז די ציוניסטען זענען לאָיאַל לגבי גרויס־בריטאַניען, בעת די רעוויזיאָניסטען זענען לאָיאַל אַז איטאַליען, האָט פּראָפּ. בראָדעצקי ערקלערט: איך האָב געהערט אַ רעוויזיאָניסטישע הכחשה פון דער דאָזיגער בעהויפּטונג. די הכחשה האָט אָבער נישט פערריכט אַפילו איין הונדערטסטעל דערפון, וואָס די ערקלערונג אין „טיימס“ האָט פעראורזאַכט. דאָס זענען די פאָלגען דערפון, אַז די יודישע אַקטיווי־טעט איז [illegible].

געוועלבער מאָרגען געשלאָסען פון 10 ביז 2 אַזייגער

צוליב׳ן אונאָפּהענגיגקייטס יום־טוב זענען מאָרגען געשלאָסען די געוועלבער פון 10 ביז 2 אַזייגער נאָכמיטאָג.

אַ פּרוי אַלס פּרעזעס פון אַ סטודענטען געזעלשאַפט.

דאָס ערשטע מאָל אין אין לעבען פון די סטודענטישע אָרגאַניזאַציעס פערנאָטירט געוואָרען אַ פאַל ווען אַ פרוי איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַלס פּרע־זעס. אויף דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג פון וויסענשאַפטליכען קרייז פון די סטודענטען פון פּאָליטישער בילדונג אין וואַרשע איז געוועהלט געוואָרען אַלס פּרעזעס פר. אַננאַ קאַמינסקאַ.

42 טויט - פאַלען אין משך פון 14 טאָג אויף סוכאָטעס.

לויט די סטאַטיסטישע בעריכטען זענען אין דער הויפּטשטאָט אין משך פון די לעצטע 14 טאָג פער־נאָטירט געוואָרען 42 טויט פאַלען פון סוכאָטעס.

ביי דאָקטוירים איז מאָגער.

צוליב דער שווערער מאַטעריעלער סיטואַציע פון די דאָקטוירים איז צו בעמערקען אַז אין די דאָקטוי־רים קאַמער [illegible] טע א.ה.ג.ל.

איינציגע דאָקטוירים קאַמער מוזען, צוליב דעם, זיך ווענדען צו די פינאַנץ אַמטען [illegible] חובות פון די דאָקטוירים [illegible] אופן.

די גרויזאמע יודען־רדיפות אין דייטשלאנד

זעענט א געפאהר פאר די ענגליש־דייטשע באציהונגען

לאנדאן, 9. (יט"א טעלעגראפיש)

אין „טיימס" איז געכטען פערעפענטליכט גע-[...]ארען א זעהר שארפען ארטיקעל געגען די רדיפות [...]ויף יודען אין דייטשלאנד. אין דעם ארטיקעל [...]ראהט דער מחבר דייטשלאנד אז די גרויזאמע [...]ידען-פערפאלגונגען איז א גרויסע געפאהר פאר די [...]נגלישע דייטשע באציהונגען.

דער ארטיקעל ענדיגט זיך מיט די ווערטער: „א רעגירונג, וואס פאלגירט אזעלכע זאכען, [...]ון שניידען דאס וואס זי אליין פארזייט".

אין אלטענקירכען האבען די פליישער בע-שלאסען נישט צו קויפען קיין פיה ביי יודען.

אין שארנסהיים ביי'ם רהיין האט די שטאט-פערוואלטונג בעשלאסען נישט צו בעשעפטיגען קיין האנדווערקער און וואגאן-מיהרער, וועלכע קויפען ביי יודען.

אין איילעבען האט מען אויפגעהערט אויס-צוצאהלען די שטאדטישע אונטערשטיצונגען פער-זאנען וועלכע האבען וועלכע־עס־איז באציהונגען מיט יודען.

אין אפפענהיים האט מען ביי אלע האנדווער-קער אבגענומען א שבועה, אז נישט זיי און נישט זייערע פאמיליען מיטגלידער וועלען באריכשט הא-בען צו טהון מיט יודען.

אינטערווענץ פון דער פוילישער רעגירונג

געגען אז ווענדען די נירענבערגער געזעצען געגען פוילישע יודען

בערלין, 9 (יט"א טעלעגראפיש)

אין די דיפלאמאטישע קרייזען ווערט מיט גרויס אינטערעס בעהאנדעלט די אינטערווענץ פון דער פוילישער דיפלאמאטישער רעפרעזענטאנץ בנוגע דעם פראצעס פון דעם שטעטלאזען יוד לעא שמיכאוו.

אין די דיפלאמאטישע קרייזען שטרייכט מען אונטער, אז ס'איז נישט דערלויבט געגען אויסלענדישע בירגער אנצוווענדען די נירענבער-גער געזעצען. אין דעם פאל דערמאהנט מען די אמעריקאנער רעגירונג, וועלכע האט פאר דער וועלט-מלחמה איבערגעריסען די באציהונגען מיטן צארישען רוסלאנד, וועלכע האט אנגעווענדעט די אויסנאם-געזעצען געגען א יוד אן אמעריקאנער בירגער.

פון דער פוילישער אמבאסאדע גיט מען איבער דער יט"א, אז די אמבאסאדע האט אנגע-נומען שריט פעסטצושטעלען, צי שמיכאוו איז א פוילישער בירגער, אויב נישט, ווען ער איז גע-ווארען אויס פוילישער בירגער.

ארעסטירט א ליטווישען יוד אין דייטשלאנד פאר ראסען־שאנדע

קאוונע, 9. (יט"א טעלעגראפיש)

פון דייטשלאנד טיילט מען מיט, אז דארט איז ארעסטירט געווארען דער ליטווישער יוד יום טוב ליטמאן, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין „ראסען-שאנדע", די ליטווישע געזאנדשאפט האט געגען דעם איבערגעשיקט א פראטעסט צו דער דייטשער רעגירונג.

בן־גוריון — פארזיצער פון דער עקזעקוטיווע

ירושלים, 9 (יט"א טעלעגראפיש)

גלייך נאך בן-גוריונס צוריקקומען קיין ארץ-ישראל, וועט אדורכגעפיהרט ווערען די רעסארטען-פערטיילונג אין דער עקזעקוטיווע.

אין די ארבייטער-קרייזען האלט מען, אז אלס פארזיצער פון דער ירושלימער עקזעקוטיווע וועט געוועהלט ווערען בן-גוריון.

זיצונג פון אקציאנס קאמיטעט

ירושלים, 9. (יט"א טעלעגראפיש)

אין בנין פון דער אגענץ, איז פארגעקומען א זיצונג פון פרעזידיום פון ציוניסטישען אקציאנס-קאמיטעט, אויף וועלכען ס'איז בעהאנדעלט געווא-רען דער ארבייטס-פלאן פון פרעזידיום.

פראצעס וועגען די שבועות'דיגע געשעהענישען אין גראדנא

דריטער טאג

אין אנהויב פון דער זיצונג שטעלט פעסט [...]ער ה' פראקוראר, אז אין „דז. קרעסאווי" זענען [...]אזלאווסקיס ערקלערונגען אנגעגעבען געווארען, [...]לס פאנאסיוקס, וואס איז נישט ריכטיג.

אויפ'ן פראקוראר'ס פארשלאג בעשליסט דאס [...]עריכט נאכאמאל ארויסצורופען דעם עדות לייב [...]וטשינסקי.

די פערטיידיגונג פון די אנגעקלאגטע האט [...]ון איהרע עדות קיין גרויסען נחת נישט געהאט; [...]י עדות האבען געדארפט דערווייזען, אז בעת די [...]עשעהענישען האבען זיי געזעהען די אנגעקלאג-[...]ע, וועלכע האבען קיין שום אנטייל נישט גענומען [...]ין די עקסצעסען; זיי פלאנטערען זיך אבער [...]טארק אין די רייד, און דער פראקוראר מיט די [...]יוויל-מאהנער כאפען זיי אפט ביי סתירות אפילו [...]ין פארגלייך מיט דעם, וואס די אנגעקלאגטע אליין [...]אבען ערקלערט; עטליכע פון זיי בעקומען א ווארנ-[...]ונג פון פראקוראר, אז פאר נישט זאגען דעם אמת [...]ומט א שווערע שטראף.

די עדות אלשעווסקא, אינהאבערין פון רעסטא-[...]אן „לוואוויאנקא" בעשטעטיגט לאסאטעס בעהויפ-[...]ונג, אז בעת די געשעהענישען האט ער אפגעפיהרט [...] יודישע פרוי אהיים און אז ער איז געווען שיכור-[...]ער.

דער אגענט פון אויספ.-אמט קשיוואש האט [...]1 מינוט צייט זיך צוגעקוקט, ווי דער המון האט [...]עבראכען שויבען אויף באטארי-פלאץ און דאמיני-[...]אנער; פאנאסיוק און אלעשטשיק זענען געלאפען [...]אראויס. אבער ער האט נישט געזעהען, זיי זאלען [...]אבען געבראכען שויבען.

רעדענדיג וועגען בעשולדיגטען לאסאטע זאגט [...]ער עדות, אז ער קען איהם פאר אן אנשטענדיגען [...]ענשען און עס פאסט גאר נישט פאר איהם [...]ו זיצען צווישען אזא חברה.

פאנאסיוק שפרינגט דאן אויף פון ארט און [...]רעגט:

— איהר האט מיך אמאל געזעהען אין אויס-[...]אר שונגס-אמט, צי אין ארעסט?

עדות — ניין.

פאנאסיוק — טא ווי אזוי זשע קענט איהר [...]אגען, אז איך אזא קאמפאניע פאסט נישט פאר [...]אסאטען צו זיצען? ! וואס זענען מיר פערברעכער? [...]אס איז פאר מיר א פערזענליכע בעליידיגונג!

דער פרעזעס הייסט פאנאסיוקן זיך בערוהיגען.

אדוואקאט סאסנאווסקי פאהרט ארויס מיט א [...]באמבע": — צי האט איהר זיצענדיג אין צימער פון [...]י עדות, נישט בעמערקט עפעס פערדעכטיגעס? [...]צי האבען די עדות זיך נישט פערשטענדיגט?

עדות — זיי האבען גערעדט צווישען זיך.

אדוו. ס.: יעזערסקי האט גערעדט מיט די עדות?

— יא, ער האט גערעדט.

— וואס האט ער זיי געזאגט!

— דאס ווייס איך נישט.

אדוו. פירסטענבערג — די עדות וואיציק און [...]ידעק קענט איהר?

— יא, איך ארבייט דאך מיט זיי צוזאמען אין אויספארשונגס-אמט.

אדוו. פ.: צי האט איהר מיט זיי גערעדט, [...]עפינענדיג זיך מיט זיי אין צימער פון די עדות?

— געווים האב איך גערעדט; היינט מיט [...]א האלבע שעה פריהער, האב איך אויך מיט זיי [...]גערעדט.

אדוו. פירסטענבערג שמייכעלט צופרידען: דער [...]אנגריף פון אדוו. סאסנאווסקי אויפ'ן עדות יעזער-[...]סקי איז געווארען אפגעשטויסען.

דער העכערער בעאמטער פון קר.-קאסע ה' [...]קאסאמשעווסקי שילדערט לאסאטען, אלס א מענ-[...]שען, וואס איז ווייט פון דעם מאדערנעם אנטיסע-[...]מיטיזם; ער איז בלויז א קרבן פון אלקאהאל.

אויך דער קיאסק-אייגענטימער וויקארוק זאגט [...]עדות לטובת לאסאטען.

ווער דער עדות אקוליטש זאגט עדות לטובת [...]לאסאטען, פרעגט איהם אדוו. סאסנאווסקי, צי ער [...]וויס נישט, וואס האט געטון יעזערסקי אויף הו-[...]יערא גאס בעת די געשעהענישען.

עדות: — ער איז געשטאנען מיט עטליכע יו-[...]דען „געשריען און געמאכט מיט די הענט.

אויף ביים דאזיגען עדות יויל אדוו. סאסנאוו-[...]סקי דערגיין, אז יע[...] האט בעאיינפלוסט די [...]

(פון אונזער קארעספאנדענט)

יודישע עדות, אבער דאס געלינגט איהם ווידער נישט.

איינער פון די „בעגלויבטע" עדות מצד דער פערטיידיגונג איז דער גוט בעקאנטער אין גראדנע פערשוין אלעקסאנדער קומיצקי פון פארשטא[...], וועלכער האט מיט עטליכע יאהר צוריק ארויסגע-זעצט די שויבען אין פערשטאטער שול; ער איז קאז-לאווסקיס א גוטער חבר און ער וויל ש'ער־ווייזען, אז קאזלאווסקי האט נישט געקענט אויפהעצען דעם המון, מחמת אלע זענען שוין ממילא געווען אויפ-געבייצט און ס'האט געהערשט א שטימונג, אז יו-דען האבען זיך א נעם געטון אויסצומארדען די קריסטען.

אדוו. לאבמאן: — צי ווייס איהר געווען אמאל בעשטראפט?

— יא אויף 2 וואכען.

— פארוואס?

— פאר קאליע מאכען פרעמדען אייגענטום".

— וואס פאר אן אייגענטום?

— דאס איז מיינער א פערזענליכער ענין.

— אפשר פאר אויסזעצען שויבען אין שול?

דער עדות שווייגט און ערשט אויף דער אויפ-פאדערונג פון פרעזעס, בעשטעטיגט ער עס.

אויף אדוו. סאסנאווסקיס פראגע וועגען ה' יעזערסקין, ערקלערט קומיצקי, אז יעזערסקי האט איינגעטענהט מיט עטליכע יודישע עדות, און ער האט אפילו גענומען אויף זיך די ראל פון א געהיים-אגענט און פעסטגעשטעלט די נעמען פון די דאזיגע עדות — מיאדאווי, סאלאווייטשיק, רובינשטשיק; וואס יעזערסקי האט זיי געזאגט ווייס ער נישט, ער ווייס בלויז איין אויסדרוק „נישט זאגען".

אדוו. פירסטענבערג און אדוו. נויבויער שטע-לען אבער פעסט, אז אויך ער אליין האט געשמועסט מיט די עדות.

דער עדות סטעלמאשעק (א געוו. פאליציי-אגענט, אויף וועלכען בוטשינסקי האט אגב געהאט אנגעוויזען, אלס אויף איינעם פון די, וואס האבען איהם געשלאגען), שילדערט קאזלאווסקין, אלס א צדיק, דער פראקוראר כאפט איהם אבער ביי א רייה סתירות.

ווען עס גיט אפ ערקלערונגען דער עדות פשאד. בולאט שרייט דער בעשולדיגטער מאזש-דזשער, אז די יודען האבען איהם געשפיגען אין פנים.

א „בעגלויבטער" עדות לטובת קאזלאווסקין איז אויך דער טרויעריג־בעקאנטער אין גראדנע איין־האנטיגער אינוואליד פילאט, וועלכער שלעפט זיך אפט ארום א שוכרער אין די גאסען, פערטשעפעט יודען און זידעלט זיי חוצפהדיג מיט די ערגסטע ווערטער; דאסמאל איז ער ניכטער, רעדט שטיל און אויף אדוו. לאבמאנס פראגע ענטפערט ער, אז ער איז א גייסטיג־קראנקער און דעריבער געדענקט ער נישט פיל זאכען.

מען האט איהם לעצטענס עטליכע מאל פער-האלטען, אבער היות ער איז א משוגענער, לאזט מען איהם ארויס.

אדוו. דאנילאוויטש בעט דאן ארויסצורופען, אלס עדות, דעם קאמיסאר ניימאן (פון 2-טען קא מיסאריאט), כדי פעסטצושטעלען, אז יודען האבען געשאפען א זעלבסטשוץ און אז ס'זענען געווען אר-רויסטריטען מצד יודען.

אדוו. סאסנאווסקי האלט פאר זייער וויכטיג עס פעסטצושטעלען, כדי דאס געריכט זאל זיך איי-בערצייגען, וואס פאר א ווערט עס האבען יעזער-סקיס ערקלערונגען.

ביי א גרויסער שפאנונג ווערט ארויסגערופען קאמ. ניימאן, וועלכער ערקלערט, אז בעת די אומ-רוהען איז נישט געווען קיין זעלבסטשוץ, אבער אויף מארגען האט די פאליציי געכאפט גרעסערע גרופעס יודען, בעוואפענטע מיט שטעקענס, איי-זערנע שטעקעלעך און קאסטעטען אויף סטארע גאס (וואו ברענמאנס בית המדרש) און אויף זאמקאווא גאס; היות זיי האבען זיך נישט געוואלט פונאנדער גיין, האט פאליציי בענוצט לגבי זיי איהרע גומענע שטעקעלעך און עטליכע ארעסטירט.

דאס איז געווען — זאגט קאמ. ניימאן — א זעלבסטשוץ, וועלכע האט זיך פערהאלטען פראוואָ-קאטאריש; די יודען האבען זיך געוואלט נוקם צו זיין אן קריסטען און געהאט בדעה אנצופאלען אויף קאטאליקען.

פארזיצער: — אפשר האבען די יודען געוואלט אויך ברעכען שויבען?

עדות: — דאס ווייס איך נישט.

— פונוואנען ווייסט איהר, וואס פאר א כוונה זיי האבען געהאט?

— איך בין זיך אזוי משער, ווייל ס'זענען געווען פאלען, ווען די יודען האבען פראוואצירט רוהיג-דורכגייענדע קריסטען און אפילו עטליכע געשלאגען; משמעות האבען די יודען געוואלט ארויסרופען אומרוהען, כדי זיך נוקם צו זיין.

פראקוראר: — צי האט זיך עמיצער געווענ-דעט נאך שוץ געגען יודען?

— ס'איז געווען איין פאל, אבער דער אלארם איז געווען א פאלשער.

אדוו. פירסטענבערג: — ווי פערשטעהט איהר דאס ווארט „זעלבסטשוץ"? דאס איז פאר אייך דאסזעלבע, וואס נקמה? אפשר איז עס נאר אזוי: מען האט חרוב געמאכט יודישע קראמען און וואוי-נונגען. מ'האט געשלאגען און פערוואונדעט יודען אפשר האבען יודען געזעהען, אז קיינער שטעלט זיך נישט אין זייער פערטיידיגונג, האבען זיי בע-שלאסען זיך אליין צו בעשיצען?

עדות: — דאס ווייס איך נישט.

אדוו. פ.: — טא, פונוואנען ווייסט איהר, אז יודען האבען געוואלט נקמה נעמען? צי קענט איהר בעשטעטיגען פאלען, ווען יודען זענען נאך די געשעהענישען בעפאלען קריסטען? צי האט איהר אזוינע בעוויזען?

עדות: — ניין, כ'האב נישט געפיהרט אזוינע אויספארשונגען און אין מיין קאמיסאריאט זענען אזוינע בעווייזען נישטא.

אדוו. לאבמאן: — טא אויף וואס פאר א גרונד האט איהר געזאגט, אז ס'זענען געווען פאלען, ווען יודען האבען געשלאגען קריסטען? ציא איז באטש איין קריסטליכער געשעפט אנגעריהרט געווארען דורך יודען?

— ניין.

אדוו. לאבמאן: — צי נאכ'ן 7-טען יוני זענען פארגעקומען איינצעלנע פאלען פון שלאגען יודען?

— יא, געווען, אבער אזוינע זאכען קומען שטענדיג פאר און דאס איז א נארמאלע ערשיינונג.

אדוו. פירסטענבערג: — אפשר ווייסט איהר, פארוואס איז ערמארדעט געווארען ליפסקי?

— דאס איז געווען א לאבוזערישער טאט.

אדוו. סיעניעוויטש — די גרופעס בעוואפענטע יודען זענען אפשר געווען יודישע „באיוקעס".

קאמ. ניימאן: — יא, מען קען עס אזוי בע-צייכענען.

פראקוראר: — צי האט איהר לגבי די יודישע דעמאנסטראנטען געברויכט פיזישע קראפט?

— יא, ווייל זיי האבען זיך נישט געוואלט פו-נאנדערגיין: אבער מ'האט בענוצט די גומענע שטע קעלעך נאר אויף דער גאס; אין קאמיסאריאט האט מען נישט געשלאגען.

ענליכע ערקלערונגען גיט אויך דער פאליציאנט הארבאווסקי, וועלכען די פערטיידיגער האבען ארויס-גערופען, אלס עדות, כדי צו דערווייזען, אז יודען זענען געווען דער אגרעסיווער צד.

יאסעל בעכער.

צום ריכטער־טיש גייט צו א בלייכער, 12-יאהריגער יונגעל, דער יתום פון ערמארדעטען גדליה בעכער.

דער יונגעל מאכט זעהר אן אינטעליגענטען איינדרוק מיט זיינע קלארע און אויפריכטיגע ערקלע רונגען; ער האט איבערגעלעבט די שרעקליכע טראַ-געדיע צו זיין דערביי, ווי די כוליגאנעס, דאס רוב קאנאליזאציע ארבייטער, האבען געממיתט זיין טא-טען; אויך איהם האט מען נישט געשוינט און גע-געבען איהם א קלאפ; ער איז געווען דערשראקען און געדענקט נישט די צלויושטע פנימער פון דעם המון — בלויז איין פנים איז איהם געבליבען אין זכרון: דער אפגעברענטער פנים פון דעם בעשול-דיגטען ראמאנטשוק; ער געדענקט, אז ראמאנטשוק האט געווארפען א שטיין אין פענסטער פון קינא „אפאלא"; צי ראמאנטשוק האט אויך געשלאגען זיין טאטען ווייס ער נישט.

ה' רובינטשיק שילדערט דעם שרעקליכען בילד פון די עקסצעסען, וועלכע האבען בענוי דערמאנט

ענליכע בילדער פון אמאליגען רוסלאנד... צוקוקענדיג זיך, צו די מעשים פון דער צעיושטער מאסע, האט איהם זעהר געוואונדערט, וואס ס'איז נישט געווען קיין געגענאקציע מצד דער מאכט.

קיין שום יודישע זעלבסטשוץ איז נישט געווען; די פאליציי האט פערהאלטען עטליכע יונגע יודען אין ברעגמאנס שול; די יודישע בעפעלקערונג איז געווען שרעקליך נידערגעשלאגען.

נאך די ערקלערונגען פון עדעלשטיין, סאלאווייטשיק, קוזניצקי, פר. שמוקלער, מייזעל, זאנשיין, ווערט פערהערט דער רעדאקטאר פון „דז. קרעסאווי" ה' קארולסקי.

זיינע ערקלערונגען זענען גאנץ טשעקאווע; ער איז געשטאנען בעת די געשעהענישען אין טיר פון רעדאקציע אויף דאמיניקאנער גאס, אבער ער האט בלויז געזעהען איין פערוואונדעטען — א קריסט, וואס האט בעקומען פון א באלקאן מיט א וואזאן אין קאפ.

ער האט, אמת, געזעהען אויך 2 צעקאליעטשע-טע יודען. אבער קיינער האט זיי נישט געשלאגען — לויפענדיג האבען זיי זיך אויסגעגליטשט אן גלאז, געפאלען און זיך געקאליעטשעט.

אדוו. לאבמאן: — אויב זיי זענען געלאפען, האט זיי משמעות עמיצער נאכגעיאגט, אפשר האט איהר געזעהען ווער?

— ניין, כ'האב נישט געזעהען.

ער האט אויך נישט געזעהען, ווי מ'האט גע-בראכען שויבען, דאגעגען האט ער געהערט א גע שריי פון המון: — „צוריק! נישט ראבעווען"?

דערמיט ווערט דער עדות־פערהער פערענדיגט היות פאנאסיוק האט ערקלערט, אז ער האלט גאר פאר קיין שטראף נישט דעם אורטייל אויף שטי נערן און קאנטאראווסקין, בעט אדוו. פירסטענבערג ביצוצלייגען די אקטען פון יענעם פראצעס; דאס גע-ריכט איז אויף דעם מסכים.

אדוו. לאבמאן בעט בייצולייגען אוי די אק-טען וועגען דער ערמארדונג פון באראווסקין אין יאהר 1930 אין טאביק־קלאס, כדי ס'זאל ווערען אויפגעקלערט, וואס דארטען איז פארגעקומען.

פראקוראר: — אויב אזוי, זאלען ווערען ביי-געלייגט אויך די אקטען פון מארצינקאנצער מארד; אויב אויפקלערען ,איז אלץ! זאל טאקע ווערען קלאר, אז אויב אין 1930 איז אומגעקומען פאנא סיוקס חבר, האט זיך פון דאן אן איינגעווארצעלט אין איהם אן איבערצייגונג פון נקמה, וועלכע האט אויפגעוואכט אין יאהרען ארום צוליב א צווייטען מארד.

אדוו. פירסטענבערג: — דא גייט נישט וועגען צעבראכענע שויבען! דא זענען פארגעקומען שרעק ליכע זאכען און אלץ מוז ווערען אויפגעקלערט!

דאס געריכט ווארפט אפ די ווענדונג וועגען בייצולייגען די אקטען פון ענין באראווסקי און פון ענין מארצינקאנען.

צום סוף שטעלט נאך דער פראקוראר עטליכע פו'אגע' פאנאסיוקן.

— זאגט, וואס האט אייך געשטויסען צו די אנטי־יודישע ארויסטריטען?

— כ'האב געוואלט נקמה פאר יודישע מער-דערייען!

פראק.: — ווען יעזערסקי האט געזאגט דאס ווארט „כוליגאנעס", צי האט איהר זיך בלויז פער-זענליך בעליידיגט?

— ניין, דאס איז געווען א בעליידיגונג פאר'ן גאנצען פוילישען פאלק!

— צי האט איהר חרטה אויף אייער האנדלונג?

— ניין, קאטעגאריש ניין!

דערמיט זענען די געריכטס־פערהאנדלונגען פערענדיגט געווארען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דער 17-טער יאהרטאג פון ערגעבען די אומאפהענגיגקייט
די גרויסע אומאפהענגיקייטס-פייערונגען אין לאדז

לאדז גרייט זיך צו פייערן דעם 17-טען יאהר-טאג פון דערגרייכען די פוילישע אומאפהענגיקייט.

היינט דעם 10 נאוועמבער, 7 א זייגער אין אווענד וועלען ארקעסטערס שפילען איבער די לאדזער גאסען.

מארגען דעם 11 נאוועמבער, 9 א זייגער אינדערפריה וועלען פארקומען גאטעסדינסטען אין אלע היגע געבעט-הייזער. 10 א זייגער וועט פאר-קומען א פייערליכע תפילה אין דער קאטעדרע אין דער אנוועזנהייט פון פארשטעהער פון דער מלוכה-מאכט, מיליטער, שטאט-פערוואלטונג, פא-ליציי און פארשטעהער פון דער געזעלשאפט, אר-גאניזאציעס און פעראיינען מיט זייערע פעהנער.

האלב 12 פערזאמלען זיך די פעראיינען אויפ'ן האלער-פלאץ, 12 א זייגער וועט פארקומען די אלימ פיאדע.

1 א זייגער וועט פארקומען די פייערליכע ער-עפנונג פון דער אויטא-סטראדע לאדז — לאגעווניק.

פון 2 ביז האלב 4 פארשטעלונג אין פאפולארני טעאטער פאר זעלנער פון לאדזער גארניזאן.

האלב 9 אין אווענד — פייערליכע פארשטע-לונג אין שטאטישען טעאטער.

דער בירגער-קאמיטעט ווענדעט זיך צו אלע איינוואוינער אנטיילצונעהמען אין דער פייערונג און צו דעקארירען די פענסטער און באלקאנען.

* * *

(א) היי-יאהר וועט דער 17-טער יאהרטאג פון פוילענס אומאפהענגיגקייט געפייערט ווערען אין לאדז מיט גרויס פאראד.

אויפ'ן רוף פונ'ם בירגער-קאמיטעט, האבען בעזונדערע ארגאניזאציעס און פערבאנדען אר-גאניזירט א רייה אקאדעמיעס — אזוי אז היינט און מארגען וועלען פארקומען 32 אקאדעמיע-פעראנשטאלטונגען.

צ. א. וועלען די שולעס זיין פריי פון די לימודים, און עס וועלען מיט'ן אנטייל פון די שולע פארקומען גאטעס-דינסטען אין די געבעט-הייזער פון אלע רעליגיעס.

אין די שולעס וועלען אויך פארקומען געלע-גענהייטס-שמועסען מיט די שילער.

היינט וועלען אלע מלוכה-בנינים זיין דעקא-רירט, און ביינאכט וועלען זיי אויך אילומינירט ווערען.

אויך אלע הייזער בכלל וועלען זיין דעקא-רירט מיט פעהנער.

די היינטיגע אקאדעמיעס וועלען פארקומען: אין שטאטישען טעאטער, אין קינא-זאל אויף קי-לינסקיעגא 123, אין דער „פילהארמאניע", א. א. וו.

מארגען וועט, חוץ די גאטעסדינסטען, א. א. פייערונגען, אויך פארקומען, 12 א זייגער בייטאג, א דעפילאדע פאר'ן וואיעוואדע ה' האוקע-נאוואק און פאר'ן גענ. לאנגנער.

* * *

היינט, זונטאג, וועט אין לאקאל פון פערבאנד פון די יודען-אנטיילנעהמער אין די פוילישע אומ-אפהענגיגקייטס-קאמפען, אויף פ. א. וו. 6, א זייגער 7 אין אווענד, פארקומען א פייערונג.

עלעקטריפיקאציע פון לאדזער קרייז
געבילדעט אנ'ארגאניזאציאנס קאמיטעט

אונטערן פארזיץ פון נאטשעלניק פון לאדזער זעלבסטפערוואלטונגס-אפטיילונג אינזשיניער יעלי-נעק איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון פארשטע-הער פון די בעזונדערע קאמונאלע פעראיינען, פא-וויאטען און זעלבסטפערוואלטונגען פון לאדזער קרייז, וועגען בילדען א צווישען-קאמונאלען פער-איין צו עלעקטריפיצירען דעם אינדוסטריעלען לאדזער קרייז. מיט רעפעראטען זענען ארויסגע-טרעטען: אינזש. שישקער און אינזש. בזשאזאווסקי.

אין דער דיסקוסיע האבען אנטייל גענומען פרעזי-דענט גלאזעק, די סטאראסטעס מאקאווסקי (לאדז), אסטאשעווסקי (קאליש). וויצע-פרעזידענט שיוויק (קאליש), דער בורמיסטוש פון קאנין גרענטקעוויטש, פון בזשעזשין — קאזלאווסקי, פון ווילון — נא-וויצקי, פון קאלא — בעקשיאק, פון לענטשיץ — אנושיאק, פון זדונסקא-וואליא — שאניאווסקי, פון קאנין — דאליצקי און וויצע-סטאראסטע פון וויע-לון — קושיז שאנאווסקי.

עס איז בעשלאסען געווארען צו בילדען דעם קאמונאלען פעראיין צו עלעקטריפיצירען דעם לאדזער קרייז און ס'איז געוועהלט געווארן אנ'ארגא-ניזאציאנס-קאמיטעט אין וועלכען עס געהען אריין: אינזש. יעלינעק אלס פארזיצער און אלס מיטגלי-דער דער בזשעזשינער סטאראסטע סטאניסלאוו ריינדל און דער בורמיסטוש פון זדונסקא-וואלא טאדעאוש שאניאווסקי מיט רעכט פון די קאאפ-טאציע.

מען קאן נישט אדורכקומען
ערב א שטרייק אין דער לוין-טעקסטיל-אינדוסטריע

(א) נעלטען איז, אונטערן פארזיץ פונ'ם אר-בייטס-אינספעקטאר, אינזש. וויזשיקאווסקי פארגע-קומען א קאנפערענץ פוןביידע צדדים וועגען ליג-דערען דעם סכסוך אין דער לויך-טעקסטיל-אי-דוסטריע.

אין אנהויב האבען די פאבריקאנטען דער-קלעהרט, אז נישט וועלענדיג פערפייערען די סי-טואציע, זענען זיי גרייט צוריקצוציהען די קינ-דיגונג פון דעם קאלעקטיוון אפמאך, מיט'ן תנאי, אז עס זאל אדורכגעפיהרט ווערען א דיסקוסיע איבער איינינגע פונקטען

דערויף האט דער לייטער וואלטשאק אין נא-מען פון אלע ארבייטער-פארשטעהער דערקלעהרט, אז די ארבייטער וועלען נישט איינגיין אויף קיין שום רעוויזיע פונ'ם קאלעקטיווען אפמאך...

דער אינספעקטאר וויזשיקאווסקי האט דעריבער פארגעשלאגען צו בערופען א ספעציעלע פאך-קאמיסיע, וועלכע זאל זיך פערנעהמען מיט'ן ענין רעוויזיע פון די לויבען אין הסכם מיט די פרא-יעקטען.

אויף דעם זענען ווידער די פאבריקאנטען נישט מסכים געווען און פארגעשלאגען, אנשטאט א פאך-קאמיסיע — א קאמיסיע מיט'ן אנטייל פונ'ם אר-בייטס-אינספעקטאר און ביידע צדדים.

הכלל — די קאנפערענץ האט נישט געגעבען קיין רעזולטאט, און איז איבערגעריסען געווארען.

די ארבייטער האבען דעריבער בעשלאסען אונטערצונעהמען א שוץ-אקציע, און, ווי עס ווייסט אויס, זענען זיי גרייט אויף דאס לעצטע — צו שטרייקען.

נייער פראיעקט פון פינאנץ-מיניסטעריום
וועגען ריטשאלט-שטייער
די פאדערונגען פון די יודישע קליינהענדלער

דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט שוין אויסגע-ארבייט דעם פראיעקט וועגען ריטשאלט-שטייער און איהם פונאנדערגעשיקט אין אלע האנדעלס-קאמערן.

די לעצטע ווידער האבען דעם פראיעקט צוגעשיקט צו די ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס און געבעטען זיך וועגען דעם ארויסצואגען. דער פראיעקט בעשטעהט פון 13 פאראגראפען. ערש-טער פאראגראף זעהט פאר, אז פון ריטשאלט אין די יאהרען 1936 און 1937 וועלען געניסען די אלע אונטערנעהמונגען, וועלכע האבען אויך אין יאהר 1935 געצאהלט אומזאץ-שטייער אין פארם פון ריטשאלט אדער וועמענס אומזאץ צוזאמען מיט די סצאלירטע ארטיקלען אין יאהר 1935 שטייגט נישט איבער 50.000 ג. פון ריטשאלט וועלען אויך געניסען די אונטערנעהמונגען, וועלכע ענדערן דעם אייגענטימער, אויב דער ארט האנדעל און ארעס זענען געבליבען דיזעלבע, וואס אין יאהר 1935 אין פאראגראף 3 ווערען די אונטערנעהמונגען איינגעטיילט אין 23 גרופען פון 15 זל. ביז 500 זל. אין די ערשטע גרופען איז דער אונטערשיד אין 10 ג. אין די לעצטע אין 40 ג. צו דעם וועט צוגערעכענט ווערען 25 פראצענט קאמונא-לער צושלאג און 15 פראצ. אויסערגעוועהנליכער צושלאג, אין פאראגראף 4 — צו וועלכער גרופע די אונטערנעהמונג זאל געהערען וועט בעשליסען דער שטייער-אמט.

פון ריטשאלט וועלען אויסגעשלאסען ווערען די אונטערנעהמונגען, וועגען וועלכע דער שטייער-אמט בעזיצט קאנקרעטע בעווייזען, אז דער שטייער פאר'ן יאהר 1935, איבערשטייגט מינימום מיט 50 פראצ. ריטשאלט פון דער העכסטער גרופע, און וועגען דעם דארף דער שטייער-אמט צווישען געבען דעם צאהלער.

פאר'ן אויסמעסטען דעם ריטשאלט, וועט דער שטייער-אמט צווישען געבען דעם צאהלער, וועגען דעם צו וועלכע גרופע ס'ווערט פראיעק-טירט איהם צו פערעכענען. דעם צאהלער דינט רעכט אין פערלויף פון 7 טעג, שריפטליך צו פאדערן פון שטייער-אמט צו פערעכענען איהם צו א צווייטער גרופע.

אויב דער צאהלער ענטפערט נישט, הייסט דאס, אז ער איז איינשטימיג און בעשטייט צו פערעכענט ווערען צו דער גרופע, צו וועלכע דער שטייער-אמט האט איהם פערעכענט. דאס זעלבע אויב דער שריפטליכער ענטפער ווערט אריינגע-טראגען נאכ'ן טערמין.

אויב דער צאהלער, האט אריינגעטראגען שריפטליך מ'זאל איהם פערעכענען צו אנ'אנדערע גרופע, וועט ער ארויסגערופען ווערען אין שטייער אמט, אויב דער צאהלער וועט נישט קענען אדורכקומען מיט'ן נאטשעלניק, וועט דער אומזאץ אויסגעמאסטען אויף אלגעמיינע יסודות. ווער ס'וועט זיך אויף דער אויפפאדערונג פון שטייער-אמט נישט מעלדען, וועט דאס בעדייטען, אז ער האט זיך אפגעזאגט פון דער אריינגעטראגענער שריפטליכער פאדערונג צו פערעכענען צו א צווייטע גרופע.

די נאקאזען, וועלען פונאנדערגעשיקט ווע-רען ביז'ן 30. מערץ 1936 — דער שטייער איז צאהלבאר אין גלייכע האלביעהריגע ראטעס.

דער שטייער-אמט האט דאס רעכט אין אויסנאהמפאלען ארימצ צאהלער צו בעפרייען פון בעצאהלען דעם ריטשאלט.

ביז'ן 15 אפריל 1936 קען מען אריינטרא-גען רעקורסען (ביטעס) וועגען אנערקענען ריטשאלט אדער שטרייכען פון ריטשאלט.

אויב אין יאהר 1936 אדער 1937 וועט פעסטגעשטעלט ווערען, אז די אונטערנעהמונג דארף בעזיצען א גרעסערע קאטעגאריע פאטענט, וועט דער ריטשאלט צוגענומען ווערען.

אויב די אונטערנעמונג ווערט ליקווידירט מוז גלייך וועגען דעם געמאלדען ווערען אין שטייער-אמט.

אין צוזאמענהאנג דערמיט אלו אין צענטרא-לען קליינהענדלער-פעראיין פאמארסקא 15 אויף א קאנפערענץ פון אלע פארשטעהער פון די בראנ-זשען-סעקציעס אויסגעארבייט געווארען א מעמא-ריאל, אין וועלכען ס'ווערט אנגעוויזען אויפן גע-פאהר וואס דראהט דעם קליינהענדלער בפרט דעם ארימען, ווייל דער אופן פון רעצטען אויסמעסטען דעם הכנסה-שטייער האט בעוויזען, אז ס'איז אונמעגליך אדורכצוקומען מיטן שטייער-אמט און דאס געבען פרייע הענד דעם שטייער-אמט, ווען דער צאהלער וועט זיין בעגרעניצט, וועט ברענגען דערצו. אז א גאנץ קליינע צאהל וועט קענען גע ניסען פון ריטשאלט.

ווייטער פאדערט דער קליינהענדלער-פעראיין דאס דער ריטשאלט זאל זיין צאהלבאר אין 4 קווארטאלגע ראטעס. פון ריטשאלט דארפען אויך געניסען די גאסטראנאמישע אנשטאלטען (צוקער-ניעס, מלעטשארניעס, הערבאטשארניעס, פיוויאר-ניעס א. א.) — לויטן פראיעקט געניסען זיי נישט.

Doktór

Z. Henrykowski

ספעציאל-ארצט פאר ווענערישע הויט-קראנקהייטען און מענער-שוואכע

9 טראוגוטא 9

טעל. 262-98

נעהמט אן פון 8—11 און פון 6—9 אווענד. זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 בייטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

נאוועמבער

זון-אויפגאנג 6.42

זון-אונטערגאנג 3.55

זונטאג

10

י"ג

מרחשון תרצו

פאבאר - רשימה פון יאהרגאנג 1915

מארגען, מאנטאג, דעם 11. איז ראס מיליטער-ביורא, מחמת דעם אומאפהענגיגקייטס-יום-טוב נישט טעטיג.

איבערמארגען, דינסטאג, ד. 12. פון 5-טען קאמיסאריאט:

R S Sz

און פון 14-טען קאמיסאריאט:

A B C D E F

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

(א) דעם 15 ד. ח. וועט אין לאקאל אויף פעט-ריקאווער 165 אמטירען א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ. ק. או. לאדז-שטאט 1.

עס דארפען זיך מעלדען די יונגעלייט פון יאהרגאנג 1914 און עלטער, וועלכע האבען זיך לעת-עתה נישט צוגעשטעלט צו א מיליטער-איבערזיכט, האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט, וואו מען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליציי-קאמיסאריאטען און האבען בעקומען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון דער לאדזער שטאטישער סטא-רוסטווע.

מארגען וועלען די מאגיסטראט ביוראס נישט טעטיג זיין

מארגען אין טאג פון דעם אומאפהענגיקייטס-יום-טוב וועט די גאנצע טעטיקייט פון מאגיסטראט אפגעשטעלט ווערען.

א זיצונג פון ביוראט

דער שטאט-פרעזידענט גלאזעק האט צונויפ-גערופען א זיצונג פון שטאטישען ביוראט אויף מיטוואך דעם 13. ד. ח. 7 א זייגער אין אווענד.

די וואך פון פוילישען „ווייסען קרייץ"

(א) בידוע קומט איצט פאר די „וואך פון פוילישען ווייסען קרייץ" (פון 5 ביז'ן 12 ד. ח.)

אין שייכות דערמיט ווערט די פראפאגאנדע געפיהרט פון אויטאס, דורכ'ן פערטיילען פלוג-בלעטלעך, בראשורען, א. א. וו.

היינט וועלען פארקומען ווייטערדיגע פראפאגאנדע-פייערליכקייטען, און אויף עטליכע עפענט-ליכע פלעצער וועלען ארקעסטערס שפילען פער-שידענע ווערק.

קאנקורס אויף בויען א בנין פאר דער עפענטליכער ביבליאטעק א. נ. פון מארשאל פילסודסקי

ווי בעקאנט האט דער פערבאנד פון די גרויס-אינדוסטריעלער בעשלאסען צו אסיגנירען א האלבען מיליאן זלאטיס אויף אויסצובויען א בנין פאר דער לאדזער עפענטליכער ביבליאטעק.

עהערנעכטען איז פארגעקומען וועגען דעם א קאנפערענץ און ס'איז בעשלאסען געווארען צו פערעפענטליכען א קאנקורס אויף א פלאן פאר דער דאזיגען בנין.

KINO TEATR

MIRAŻ

11 LISTOPADA 16

היינט פרעמיערע!

Harry BAUR

האט געשאפען א פרעכטיגע קרעאציע, וואס איבערשטייגט „דוד גאלדער" אין פילם

שפיל פון לידענשאפטן

אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע פון P.A.T.

אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייט.

צוגאב-בודזשעט פון דער קהלה

אדוו. ווייצמאן רעזיגנירט אלס וו.-פרעזעס פון קהלה-ראט — קהלה-פערוואלטונג דראהט מיט דימיסיע

נעכטיגע זיצונג פון קהלה-ראט

אונטערן פארזיץ פון פרעזעס ליבערמאן איז נעכטען פארגעקומען א זיצונג פון קהלה-ראט, אויף דער טאג-ארדנונג האט זיך געפונען די פראגע פון צוגאב-בודזשעט פאר'ן יאהר 1935. די פערוואלטונג האט פאראויסגעזעהן, אז דער בודזשעט וועט איבערגעשריטען ווערען מיט 16457 זלאטעס.

ביים אנהויב פון דער זיצונג פרעגט אן פרנס ליפשיץ ווי ס'האלט מיט דער פראגע וועגען שחיטה-געלד, וואס די וואיעוואודזטווע האט בעפוילען צו פערקלענערן און די פערוואלטונג אינטערוועגירט, אז דער בעפעהל זאל אפגעשאפען ווערען.

דער פרעזעס מינצבערג ערקלערט, אז ביי דער אלגעמיינער דעבאטע וועט ער אויף דער פראגע ענטפערן.

דאן ווערען אדורכגעלייענט 2 בריף: דער ערשטער איז פון פרעזעס מינצבערג, וואס בעריהרט די פראגע וועגען דעם בעריהמטען דועל צווישען ד"ר קרויש און דעפ. מינצבערג. אין בריף פון פרעזעס מינצבערג ווערט געזאגט, אז צוליב דעם, וואס עס איז געקומען צו אנ'אויסגלייך צווישען איהם און ד"ר קרויש, ערקלערט ער, אז דאס קומען צו איהם פון די צוויי פערטרעטער פון ד"ר קרויש האט נאך נישט געהייסען, אז פרעזעס מינצבערג ווערט ארויסגערופען אויף א דועל.

דעפ. מינצבערג האט דעם בריף געשיקט אין קהלה-ראט דערפאר, וואס בשעתו האט דער קהלה-ראט געהאט בעשלאסען צו פראטעסטירען געגען ד"ר קראוש, וועלכער האט פלומרש ארויסגערופען דעם פרעזעס מינצבערג אויף א דועל.

דער צווייטער בריף איז געוועזען פון **אדוו. ווייצמאן, וועלכער שרייבט, אז ער רעזיגנירט אלס וויצע-פרעזעס פון קהלה-ראט.**

ס'ווערט בעהערט דער אנדענק פון די פערשטארבענע וויצע-פרעזעס בערגער און געוו. וויצע-פרעזעס אשר מענדעלסאן ווי אויך פון הרב קוק. דאן רעפערירט דער פרעזעס מינצבערג די בודזשעט-איבערשרייטונגען אין דער דערמאנטער הויך. די איבערשרייטונגען זענען אין פאלגענדע פאזיציעס: אדמיניסטראציע 500 (א נייער טעלעפאן), בית-חיים — 1000 זל., אונבעוועגליכע גיטער 1000 זל., געזעלשאפטליכע שוץ 2.400 זל. (דאס איז 3 חדשים פענסיע פאר'ן נייעם מורה-הוראה ר' מרדכי אלטער), די סומע ווערט פערגרעסערט דערפאר, כדי ס'זאל נישט ליידען די סאציאלע הילף. ווייטער איז איבערגעשריטען געווארען די פאזיציע אויף דער תלמוד-תורה מיט 5854 זל. צוליב דעם, וואס איז געעפענט געווארען א נייע קלאס און ס'איז אדורכגעפיהרט געווארען רעמאנט, ווייטער קומט 1500 זל. אויף רעגולירען די היפאטעקען, דאס קויפען די אינוועסטיציע-הלוואה א. אז. וו. די דאזיגע בודזשעט איבערשרייטונגען וועלען געדעקט ווערען מיט דעם עודף וואס עס גיט די בית-החיים אפטיילונג.

— כ'וויס נישט, זאגט ווייטער פרעזעס מינצבערג, צי אונז וועט נאך בעשערט זיין פארצושטעלען דעם נייעם בודזשעט, דאס איז צוליב דעם בעפעהל, וואס מיר האבען בעקומען בילינגער צו מאכען די שחיטה אויף קנאפע 50 פראצענט, וואס וועט אונז אראפנעמען פון שחיטה-בודזשעט אנ'ערך 150 טויזענד זל. אויפן אלגעמיינעם בודזשעט פון 600000 זל. דער דאזיגער בעפעהל הייסט אריינמישען זיך אין די אינערליכע רעליגיעזע פערהעלטנישען פון דער יודישער קהלה. דאס איז נישט קיין פראגע נאר פאר לאדז, אין די קליינע שטעטלעך איז דער גאנצער בודזשעט פון די קהלות געבויט אויף דער שחיטה און איצט שטעהט זיי פאר א פולשטענדיגער רואין. אויב דער בעפעהל, וואס די קהלה האט בעקומען זאל זיך דערהאלטען אין דערזעלבער פארם, איז נישט אויסגעשלאסען, **אז די לאדזשער קהלה פערוואלטונג זאל זיך אפגעבען אין דעמיסיע.**

דאזאר רומקאווסקי קריטיקירט שארף די בודזשעט-איבערשרייטונגען, בעזונדערס שארף טרעט ער ארויס געגען דער פאזיציע פון 2.400 זל. פאר דעם נייעם מורה הוראה. ער ווייזט אן אויף די אונגעוועגליכע אונארדנונגען אין ראבינאט, און די עפענטליכע סקאנדאלען, וועלכע ענטשטעהן כסדר אין שייכות מיט פערשידענע ראבינאט-מיטגלידער און דעריבער וואלט די קהלה זיך געדארפט פערנעמען מיט מאכען ארדנונג אין ראבינאט און נישט צונעמען קיין נייע רבנים.

— וואס שייך דעם בעפעהל פון דער סטאראסטא מכח דעם שחיטה-געלד, זאגט דאזאר רומקאווסקי: אז די ציוניסטען זענען געשטאנען אויפ'ן שטאנדפונקט פון אויטאנאמע קהלות, די שוחטים אין לאדז נעמען אבער צו גרויסע גאזשעס און מ'דארף זיי רעדוצירען. וואו איז דאס געהערט געווארען, אז א שוחט זאל נעמען 1000, 900 און 800 זל. א חודש.

די קהלה, זאגט פרנס רומקאווסקי, איז נאר פאר דער „אגודה", פאר אנדערע זארגט מען נישט. מען נעמט צו אויף פאסטענס אייגענע מענשען, וועלכע טוען גארנישט און נעמען געלד. די ציוניסטישע פרנסים קענען דעריבער נישט שטימען פאר'ן צוגאב בודזשעט.

פרנס ראזענבערג ווייזט אן, אז די ראט-זיצונגען ווערען צו זעלטען צונויפגערופען, ס'זעהט אויס, ווי די קהלה וואלט נישט געהאט קיין אנדערע פראבלעמען ווי בודזשעט - פראגען, ער ווייזט אן, אז דער אפאראט פון דער סאציאלער הילף איז שלעכט אוועקגעשטעלט געווארען און מ'דארף ווארטען חדשים-לאנג אויף א בעשטעטיגטער אונטערשטיצונג. ער ווייזט אויך אן, אז די פאזיציע פון 5000 זל. און בודזשעט אויף פאטענטען פאר ארימע קליינהענדלער און האנדווערקער דארף איצט אויסגענוצט ווערען, ווייל די פאטענטען-אקציע הויבט זיך איצט אן.

פרנס צעדערבוים טראגט אריין א גאנצע ליסטע מיט פארשלאגען, וועלכע קענען אבער ליידער נישט אפגעשטימט ווערען, ווייל ס'האנדעלט זיך וועגען א צוגאב-בודזשעט. ער זאגט, אז **מ'נעמט צו בעאמטע נאר קרובים פון די פערוואלטונגס-מיטגלידער.**

עקסמיסירטע גיט מען הילף ערשט דעמאלס ווען זיי ברענגען צעטלען פון קאמארניק, בעת די דאזיגע קאסטען וואלטען געקענט אויסגעמיטען ווערען, ער לעגט דעריבער פאר, אז די אונטערשטיצונגען זאלען אויסגעצאהלט ווערען העכסטענס 3 טאג שפעטער ווי זיי זענען בעשטעטיגט געווארען, ווייטער לעגט ער פאר איינצופיהרען צענטראל-בעהייצונג אין דער אלטשטעטישער שוהל, איינצופיהרען די זעלנער-קוך, נעמען אנ'אפצאל פון די וואס דעקארירען בעת די לויות דאס טהרה-הויז, עפענען די צווייטע תלמוד-תורה, צוטרעטען צו דער קויהלען-אקציע, דער בודזשעט זאל געדרוקט ווערען אויף יודיש און אנהויבען אנ'אקציע, אז יודישע ארבייטער זאלען אריינקומען אין יודישע פאבריקען.

פרנס האלבערשטאט ערקלערט, אז די ציוניסטען וועלען שטימען געגען צוגאב-בודזשעט.

פרנס פרידענזאן האלט, אז די יודישע קהלה אין לאדז, וועלכע איז א מוסטער פאר אנדערע קהלות דארף באמת אנצוהויבען אנ'אקציע פאר יודישער ארבייט, ווייטער טרעט פרנס פרידענזאן שארף ארויס געגען דעם בעפעהל פון דער מאכט מכח דעם שחיטה-געלד, ער זאגט, אז אויף דער פראווינץ איז די שחיטה דער יסוד פון דער קהלה-ארבייט, ס'קען נישט זיין, אז דער בעפעהל איז נאר דיקטירט מיט שפארזאמקייט-מאטיווען נאר דערין שטעקט א טענדענץ, די לאדזער יודישע קהלה דארף געגען דעם ארויסטרעטען אויפ'ן שארפסטען אופן און שטעלען א ווידערשטאנד מיט אלע כוחות, דער קהלה-ראט דארף ארויפלעגען א חוב אויפ'ן פרעזעס, וועלכער איז גלייכצייטיג א דעפוטאט, אז ער זאל נישט דערלאזען צום אריינמישען זיך אין די אינערליכע אנגעלעגענהייטען פון דער קהלה.

אין דער רבנים-פראגע, זאגט פרנס פרידענזאן, איז זיך באמת אין לאדז נישט פערהאן וואס צו ריהמען, דאס איז דערפאר ווייל די קהלה-פערוואלטונג האט די רבנים-פראגע נישט ראדיקאל רעגולירט, דאס מוז געטון ווערען ווי אמגיכסטען.

די רעדנער ענטפערט דעפ. מינצבערג, ער טרעט שארף ארויס געגען דעם פארווארף, אז די קהלה איז נאר פאר דער „אגודה" און נעהמט אויף זיך די פעראנטווארטליכקייט, אז ס'איז נישט אזוי, וואס שייך דער סאציאלער הילף איז דער ענין שוין רעגולירט, יעדע בעשטעטיגטע סומע ווערט באלד אויסגעצאהלט, און עקסמיסיע-פראגע ווערען די ענינים דרינגענד ערלעדיגט. קיין צענטראלע בעהייצונג אין שוהל קען מען נישט איינפיהרען, ווייל דער ראבינאט ערלויבט נישט, צום סוף איז דעפ. מינצבערג מודה, אז די 5000 זלאטעס אויף פאטענטען דארף איצט אויסגענוצט ווערען אויף פאטענטען פאר פערארימטע קליינהעדלער און האנדווערקער.

צום סוף ווערט דער צוגאב-בודזשעט אנגענומען אהן ענדערונג געגען די שטימען פון די ציוניסטישע פרנסים, די פאלקיסטישע פרנסים זענען צו דער זיצונג נישט געקומען.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי" ציגעל-גאס 27, טעל. 112-25 דיר.: ד. צעלמייסטער. אנפ.: י. קרעמאן

די גרעסטע סענסאציע אין לאדז
אין גרעסטן, שענסטן, בעקוועמסטן טעאטער!
היינט, 4.15 נ"מ (צו ביליגע פרייזן) און 9.15 אוונט
די בעגאבטע און בעליבטע קינסטלערין
דינה האלפערן
צוזאמען מיט איהר פארטנער סעם בראנעצקי
און גאנצן אנסאמבל — אין דעצטן רעזיע-ראזיע-שלאגער אין 3 אקטן פון א. נאנער
אחתונה אין תפיסה
הערליכע אויסשטאטונג, ליבט-עפעקטן. ספעציעלער עלעקטרישער קאזעקוציע-שטוהל.
בעם.: היינט 4.15 נאכם. קאן יעדער בילעט (א חוץ גאלעריע) מיטנעהמען א קינד ביז 8 יאהר אומזיסט. בילעטן צו בעקומען א גאנצן טאג אין קאסע פון טעאטער „Rozmaitości".

מעמאריאל פון די לאדזער קליינהענדלער צום פרעמיער

וועגען ביליגער מאכן דירה-געלד אויך אויף האנדעלס-לאקאלן

דער צענטראלער קליינהענדלער-פעראיין פאמארסקא 15, האט זיך געווענדעט צום פרעמיער מיניסטער מיט א מעמאריאל, אז פון דעם געפלאנטן פערקלענערן דאס דירה-געלד זאלען אויך געניסען קליינע האנדעלס-לאקאלן.

אין מעמאריאל ווערט אנגעוויזען, אז די פאזיציע דירה-געלד אין בודזשעט פון קליינהענדלער איז די גרעסטע אויסגאבע און בעטרעפט 50 פראצענט, אפט מעהר, פון דער יעהרליכער הכנסה. דאס פערביליגערן דאס דירה-געלד פארן קליינהענדלער איז איינע פון די וויכטיגסטע פאסטולאטען. פיל קרעמער פערנעהמען וואוינונגען, וועלכע ס'דירה-געלד בעטרעפט קוים 10—15 פראצענט פון דירה-געלד פון דער אונטערנעהמונג און זאגט זיך אפ פון נויטיגסטען, אבי דאס דירה-געלד פאר דער קראם צו בעצאהלען.

ארעסטירט 2 בלוטיגע באנדיטען

זיי האבען דערהרגעט אנ'21-יעהריגען יונגענמאן

(א) אויף טשעשינער גאס זענען עהרנעכטען ביינאכט 4 שכורע פערשוינען בעפאלען א געוויסען זיגמונט אלטשיק (פון טשעשינסקא 45) און געפאדערט ביי איהם ער זאל געבען געלד אויף בראנפען.

אז ער האט זיך אפגעזאגט נאכצוגעבען זייער בקשה, האבען זיי איהם אזוי לאנג געשלאגען מיט געוויכטלעך איינגענייט אין רימענס, און אזוי איהם צושטאכען מיט מעסערס, אז ער איז פון די וואונדען אויסגעגאנגען.

עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז די איינגענטליכע מערדער זענען די צוויי ברידער אוואנטורניקעס און כוליגאנעס יאן און סטאניסלאוו קוויידאוו (פון דער אביוואטעלסקא גאס.) זיי זענען ארעסטירט געווארען.

משה בראקמאן פערמשפט אויף צוויי יאהר טורמע

אויף דער בעשולדיגונגס-באנק אין קרייז-געריכט איז נעכטען געזעסען משה בראקמאן, בעקאנט אין געוויסע לאדזער קרייזען צוליב עטליכע אדורכגעפיהרטע אפערעס. פאר וועלכע ער איז שוין געשטאנען פאר'ן געריכט.

דאס מאל האט איהם דער בעשולדיגונגס-אקט פארגעווארפען א נייע אפערע מיט אנ'אויטא, וועלכען ער האט געקויפט און בעצאהלט מיט פאלשע וועקסלען.

דאס געריכט האט פערמשפט בראקמאנען אויף 2 יאהר טורמע.

א פאליציי-אישע פייערונג

(א) לויט דער איניציאטיוו פון דער וואיעוואודישער פאליציי-קאמענדע, זענען נעכטען פארגעקומען פייערונגען לכבוד די פאליציי-פונקציאנארען פון דער לאדזער וואיעוואודזטווע, וועלכע זענען אומגעקומען אין קאמף מיט פערברעכער, שיצענדיג דאס לעבען און פערמעגען פון די בירגער.

אין דער פייערונג האט זיך, צווישען אנדערע הויכע בעאמטע, אויך בעטייליגט דער וואיעוואדע, ה' האוקע-נאוואק.

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון ציהן און יאסלעס
Piotrkowska 164 tel. 114-20
צוריקגעקעהרט

Dr
B. Robinzon
אינערליכע קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען
אויף 10 פאמארסקא 10
פראנט II שטאק, טעל. 131-86
נעמט אי פון 6 ביז 8 אוונט

א שליח פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער קיין אמעריקא און קאנאדע

מיט א קאלעקציע פון טעקסטיל-סחורות

די לאדזער האנדעלס-קאמער האט ארויסגעשיקט אין די פאראייניגטע שטאטען און קיין קאנאדא א ספעציעלען שליח, וועלכער דארף דארט אויספארשען די עקספארט-מעגליכקייטען פאר דער פוילישער אינדוסטריע און דער עיקר פון טעקסטיל-אויסארבייטונג, דער שליח האט מיטגעפיהרט א ספעציעלע קאלעקציע.

ביי הארץ-ליידען און פערקאלכונג פון די געפעסען

געניגנקייט פון הארץ-אנפאלן פערוויקלערט דאס נאטירליכע ביטערוואסער FRANCISZKA JÓZEFA א מילדען שטוהלגאנג אהן אנשטרענגונג, צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד-אפטעקעס.

פון פעראיין פון יודישע אנטיילנעהמער אין קאמף פאר פוילענס אונאפהענגיגקייט

די פערוואלטונג פון פעראיין פון יודישע אנטעלנעהמער אין קאמף פאר פוילענס אונאפהענגיגקייט, פאדערט אויף איהרע מיטגלידער, צו שטעלען זיך זונטאג דעם 10 ד. ח. 6 א זייגער אוועבד אין לאקאל פ. א. וו. נומער 6, אויף א פייערליכע אקאדעמיע אין צוזאמענהאנג מיט דעם 17. יאהרטאג פון פוילענס בעפרייאונג.

גלייכצייטיג ווערען אויפגעפאדערט די מיטגלידער מאנטאג דעם 11 ד. ח. 8 א זייגער פריה, זיך צו שטעלען אין מונדירען אין לאקאל פ. א. וו. נומער 6 אפצומארשירען אויף א פייערליכע גאטעס-דינסט, וועלכע וועט פארקומען אין דער שוהל אויף וואלבארסקא נומער 20. נאך דעם גאטעס-דינסט וועט די אבטיילונג אפמארשירען אין די סינאגאגע אויף אליא קאשטשושקי, און לעגען א קראנץ ביי דעם רעמאמאל-טאוועל פון די לאדזער יודישע געפאלענע זעלנער פאר פוילענס בעפרייאונג.

היינט, אלגעמיינע פערזאמלונג אין לאדזער „מזרחי"

היינט קומט פאר אין לאקאל פון לאדזער „מזרחי" די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג, מיט פאלגענדען סדר-היום: 1) ערעפנונג; 2) וואהלען פון א פרעזידיום; 3) פארלעזען דעם פראטאקאל פון דער לעצטער אלגעמיינער פערזאמלונג; 4) קאסע-בעריכט; 5) טעטיגקייטס-בעריכט; 6) בעריכט פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע; 7) דיסקוסיעס; 8) רעפעראט: „די לאגע אין דער בעוועגונג"; 9) רעפעראט: „אונזער ווייטערדיגע ארבייט"; 10) דיסקוסיעס; 11) בעשטימען דעם פרעלימינאר-בודזשעט אויפ'ן קומענדיגען יאהר; 12) וואהלען פון א פערוואלטונג, רעוויזיאנס-קאמיסיע און א חברים-געריכט; 13) פרייע פארשלאגען.

אויסלענדישע פעסער אויף 3 און 5 יאהר

אין צוזאמענהאנג מיט דער שפאר אקציע וואס ווערט איצט אדורכגעפיהרט דורך דער רעגירונג און כדי צו פערייגפאכען און ביליגער מאכען דעם ביוראקראטישען אפאראט, זאלען איינגעפיהרט ווערען געוויסע פערלייכטערונגען ביי'ם בעקומען אויסלענדישע פעסער. עס איז אויך מעגליך אז מען וועט ארויסגעבען לויט'ן ביישפיל פון אנדערע איירפאפאישע לענדער אויסלענדישע פעסער אויף 3 און 5 יאהר.

שרפה אין א וואטע-פאבריק

פרייטאג 2 ביינאכט איז אויסגעבראכען א שרפה אין דער וואטע-פאבריק פון וו. זשעליכאווסקי אויף יאקובא 16.

ווען די פייערלעשער זענען אנגעקומען איז די לאגע געווען א זעהר דראהענדע, ווייל דאס פייער האט שוין געהאלטען ביים ארומנעהמען די שכנות-דיגע בנינים, וואו ס'געפינען זיך סחורות-לאגערן און דער עיקר א וואוין-הויז.

די אקציע האט געדויערט א שעה צייט. די שאדענס זענען בעדייטענד. ס'איז פערברענט געווארען די איינריכטונג פון דער פאבריק.

איבערגעפאהרען א זקנה

א שרעקליכער אונפאל איז פארגעקומען אויף גדאנסקא 97, דורך דער גאס איז אדורכגעגאנגען די 83-יעהריגע צעלינא לעווין (זאקאנטנא 64) אין דעם מאמענט איז אדורך אנ'אויטא איבערגעפאהרען די זקנה און א שווערען צושטאנד האט מען זי אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

ביליגע קוך פון „נות לחם"

אין צוזאמענהאנג מיט די אנגעקומענע קעלטען און רעגענס האט די פערוואלטונג פון „נותן לחם" געעפענט די ערשטע ביליגע קוך אויף סאלנא 14, וואו מען וועט פון היינט אן, טעגליך ארויסגעבען פאר אומבעמיטעלטע זופ מיט א פארציע ברויט יעדערן אן קיין שום רעגיסטראציעס.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאכט דיזשורירען: ה. דאנצער (זגערזשער 57), וו. גראשקאווסקי (11. ליסטאפאדא 15), ס. גארפיין (פילסודסקיעגא 54), י. כאנדזשינסקי (פיעטריקאווער 165), ה. רעמבעלינסקי (אנדזשעיא 28), א. שימאנסקי (פשעגדזשאלניאנא 75).

לאָדזער יודישער קעלנער ראַטעוועט אַמעריקאַ פון קריזיס...

זיין בריף צום פּרעזידענט רוזוועלט און דער ענטפער פון „ווייסן הויז“

אין באַר פון די פּראַיינגטע פּליישער, אַרבייט אַ גהילף־קעלנער אַ גאַליציאַנער בחור'ל. איז דאָס אַ קלייטס, אַ דאַר'ס, הויט און ביין, קוים דאָס האַלט זיך אויף די פיס. גייט דער בחור'ל אייביג אַרום אַ פאַרטראַכטער, אַ פאַרחלומ'טער, קומט אַריין אין באַר אַ גאַסט, גיט ער איהם אַ מעסער־אָפּ מיט זיינע פאַרחלומ'טע אויגען, גיט אַ פּאַכע מיט'ן האַנטוכעל איבער'ן בענקעל און גייט ווייטער.

וואָס איז דער בחור אַזוי פאַרטראַכט? וואָס איז ער אַזוי זויער? איהר מיינט, אַז די שופען זענען איהם אונטערגעגאַנגען? עך, ער האָט אַנדערע דאגות און ווייסט איהר פון וואָס? טאַ הערט זשע:

דער דאָזיגער יונגערמאַנטשיק, וואָס איז תמיד פאַרנומען מיט: לעבערלעך, גוליאַש, „טשעלענטע בושקי“ — אָט־אָ דער דאָזיגער בחור, האָט נאָך אַנ־אויפגאַבע אין זיין לעבען, דהיינו? צו ראַטעווען... אַמעריקאַ פון קריזיס...

האָט ער אויסגעאַרבייט אַ „פּראָיעקט“, ווי אַזוי אַמעריקאַ קען בעקעמפען דעם קריזיס. צוליב „פאַרשטענדליכע טעמים“, האַלט ער דעם פּראָיעקט בסוד וואָרום... וואָרום קיין געוועהנליכער בשר ודם וועט דאָס סיי ווי נישט פאַרשטעהן, דאָס איז, זאָגט ער, אַנ'ענין פאַר עקאָנאָמיסטען.

דער שרייבער פון די שורות האָט געהאַט דאָס „גליק“ צו זעהן דעם „גענייאַלען פּלאַן“. דאָס האָט ער געמאַכט אַנ'אויסנאַהם פאַר אַ ציימונגס־מענש.

וואָס האָט דער שרייבער פון די שורות געזעהן? צוויי רעדעלעך, פּאַסעקלעך, פּינטעלעך און אַנדערע „געהיימניספּולע“ פּלענער. די רעדעלעך זענען פאַרבונדען מיט צוויי עקעלעך — דאָס איז אַלץ!

— וואָס זענען די רעדעלעך, און וואָס בעדייטען די עקען?

ס'איז געגוג צו שטעלען די פראַגע, פאַרציהט ער די אויגען, ס'קנייטשט זיך דער שטערן ווי ביי אַ זקן, און נעמט לערנען:

— „איין רעדעלע איז אייראָפּע, ס'צווייטע — אַמעריקאַ. די עקען פאַרבונדען אייראָפּאַ מיט אַמעריקע. דאָ הויבט ער אָן צו „ענטוויקלען“ זיין פּראָיעקט, רעדט, רעדט און רעדט, און נאָך אַ האַלבער שעה „רעפערירען“, נעמט איך שווינדען פאַר די אויגען, ס'גייען איך רעדער פאַר די אויגען, און ווען נישט אַ גאַסט, וואָס האָט אַ קלאַפּ־געטון אין טיש אַריין: „פּלאַמשיטש“, וואָלט מען צו דעם צוהערער זיכער געמוזט אַרויסרופען פּאַגאָטאָוויע..

אָבער דעם בחור מיט די פאַרחלומ'טע אויגען אַרט עס קנאַפּ, וואָס קיינער פאַרשטעהט נישט, וואָרום... דאָס איז דאָך אַנ'ענין פאַר עקאָנאָמיסטען!..

וואָס טוט דער בחור? נעמט ער און שרייבט אַוועק אַ בריף, ווייסט איהר צו וועמען? — צום פּרעזידענט רוזוועלט קיין אַמעריקאַ. אין דעם בריוועלע שרייבט ער אָט וואָס:

„איך, דער שרייבער פון דעם בריף, האָב אויסגעאַרבייט אַ פּראָיעקט צו ראַטעווען אַמעריקאַ פון קריזיס, און היות ווי קיינער, אַ חוץ מיר, פאַרשטעהט עס נישט, לעג איך פאַר דעם פּרעזידענט פון די פאַראייניגטע שטאַטען, מיר אַדויסצושיקען געלד אויף הוצאות און אויף אַנדערע קלייניגקייטען, ווי נאָר איך וועל דאָס געלד בעקומען, וועל איך בעוויליגען צו קומען קיין אַמעריקאַ. זייט זיכער, הער פּרעזידענט, אַז טאָמער קום איך קיין אַמעריקאַ, איז דאָס לאַנד געראַטעוועט“.

נאָך עטליכע חדשים, בעקומט דער בחור צוגעשיקט פון „ווייסען הויז“ אַ בריף, אַ גרויסען קאָנווערט בעלעגט מיט חתימות, פאַרליאַקעוועט פון אַלע זייטען.

ווען דער בריף־טרעגער איז אַריינגעקומען אין באַר אַריין, האָט דער בחור פונקט געהאַלטען אַ שטויס טעלער, דערזעהענדיג אַ בריף פון אַמעריקאַ מיט אַזוי פיל ליאַק, האָט ער אַ כאַפּ געטון דעם בריף און אין איין וועג אַרויסגעלאָזען דעם שטויס טעלער אַזוי, אַז דאָס ביסעל גוליאַש, ווערמפלעך מיט קישקע, וואָנטרופּקים מיט קאַרטאָפעל — זענען צעשפּרינגען געוואָרען איבער'ן לאָקאַל.

אַ בלייכער מיט ציטערדיגע הענד, עפענט ער אויף דעם בריף, לייענט איבער און עס שטעלט זיך אַרויס, אַז דאָס איז אַנ'ענטפער פון „ווייסען הויז“ אין וועלכען מ'שרייבט איהם:

„חשוב'ער הער... אין לאָדז.

„מיט אייער פּלאַן האָבען מיר זיך שטאַרק פאַראינטערעסירט, מיר גלויבען, אַז אייער פּראָיעקט וועט אַ סוף מאַכען צום קריזיס אין אַמעריקאַ. נאָר היות ווי אונזער רעגירונג האָט נישט קיין ספּעציעלע פאָנדען אויף אַזעלכע צוועקען, קאָנען מיר איך קיין געלד נישט שיקען, נאָר אויב איהר ווילט קומען אויף אייערע אייגענע קאָסטען, האָבען מיר נישט דאַגעגען“.

וואָס ווייטער? נישט וויכטיג. געגוג איז דער פאַרליאַקעוועטער בריף מיט די שטעמפּלען פון „ווייסען הויז“, און טאָמער זאָגען איהם איצט די בעלי הבתים אָדער די קעלנערס אַ הויך וואָרט, שמייכעלט ער, פאַרגלאָצט די אויגען, ציהט אַרויס דעם קאָנווערט פון דער קעשענע: —

— דרך ארץ פאַר'ן פּרעזידענט רוזוועלט!...

אַב.

הילפס-אַקציע פאַר די אָרימסטע

ווערט אָרגאַניזירט דורך דעם לאָדזער וואָיעוואָדע

אויף דער איניציאַטיוו פון ה' וואָיעוואָדע האָר־קע־נאָוואַק איז אין מאַגיסטראַט אונטערן פאָרזיץ פון פּרעזידענט גלאַזעק פאַרגעקומען אַ זיצונג פון בירגער־קאָמיטעט צו העלפען די אָרימסטע אין אונזער שטאָט. ס'זענען אַנוועזענד געווען 48 איינגעלאַדענע פּערזאָנען.

דער פּרעזידענט גלאַזעק האָט בעטאָנט, אַז די אויפגאַבע פון קאָמיטעט איז צו העלפען עטליכע טויזענד אָרימסטע בירגער ביי אונז אין שטאָט, אַזעלכע, וועלכע געניסען נישט פון דער שטיצע פון אַרבייטס־פאָנד און דער אָפּטיילונג פאַר געזעלשאַפטליכער שוץ ביים מאַגיסטראַט. דער קאָמיטעט וועט אָננעמען נדבות אין אַלע פאָרמען אין געלד, לעבענסמיטעל, מלבושים, הייל־מיטלען א. אז. וו. די רייכע דאַרפען געבען מעהר און אַנדערע ווייניגער, קיינער טאָר אָבער נישט פעהלען.

דער וואָיעוואָדע האָט נאָמינירט אינם קאָמיטעט 74 פּערזאָן.

צום פּרעזידיום געהערען: פּרעזידענט גלאַזעק, וויצע־פּרעזידענט פּאַנטשעק, סענאַטאָר היימאַן־יאַרעצקי, פּולק. פּאָנעל, נאַטש. וויסלאָווסקי, מאַטע־דאָוש בראַון און יוזעף יאַבלאָקאָווסקי.

אין אויספיהר־קאָמיטעט זענען בעשטימט געוואָרען: סטאַראָסטאַ ד"ר ווראָנאַ, פרוי פון גענעראַל לאַנגנער, ד"ר טאָמאַשעווסקי, דיר. וועגדזשאַנעלסקי, אינזש. קאָווטשאַק, אדוו. פּאַוולאָווסקי, דיר. פּידלער, פּאַסטאָר קאָשולאַ, גלח דזשאַפּאַ.

אין דער רעווידיר־קאָמיסיע זענען געוועלט געוואָרען: ריכטער קאָנאַזשעווסקי, ד"ר אָקשאַ־טשושעצקי, האָראַש, רעיענט וואַרזשינסקי און דעפּ. וואַראָווסקי.

אין דער פּראָפּאַגאַנדע און זאַמלונגס־סעקציע: דיר. וואַלטשינסקי, אינזש. עקאַראָוויטש, פרוי פּראָקוראַ קאַלאַפּסקאַ, פרוי מאַגאַלניצקאַ, מאַריאַ מאַטושעווסקאַ, סטעפאַניאַ בייער, אינזש. מיכעליס, אינזש. קאָווטשאַק, דיר. טאַלאַטשקאַ, אינזש. פּעקטאָר ניעדזשעלסקי, מ. באַלבערישסקי, ד"ר קראָוס, דיר. רימקעוויטש, רעד. גומקאָווסקי, דאָבּראַניץ, רעד. ראַכאַלעווסקי, פּיאָטר כאַרי, גאַרלינסקי, ד"ר קאַליש, פרוי גענ. מאַלאַדאָווסקאַ.

אין דער פאַרטיילונגס־סעקציע זענען געוויהלט געוואָרען: סטאַראָסטאַ ד"ר ווראָנאַ, טאַדעאוש בראַון, ד"ר סקאַלסקי, דיר. וואָנסאָוויטש, דיר. פּרעמירסקי, אדוו. פּאַוולאָווסקי, דיר. מאַזשינסקאַ, לעוואַנדאָווסקי, מיעטשינסקאַ, פּאַכולסקי, אינזש. וואָיעוואָדזקי, אדאַם וואַלטשאַק, אינזש. קאָקאָווסקי, סאַכאַ, נאָוואַקאָווסקי, אינספּט. דאָבּראָוואָלסקי, ציראַנסקי, כאָדאַקאָווסקי, אהרן גראָסמאַן, פּישעל ליבערמאַן, שיפער און פּיוואָקאָווסקי.

דער אָנהויב פון דער אונטערשטיצונג איז בעשטימט געוואָרען אויפ'ן 1 דעצעמבער.

אייער באַגאַזש ווערט אָפּגענומען פון די היים און צוגעשטעלט קיין ארץ־ישראל
PRZEDBORSKI, KOLNER i S-ka, Łódź, Sienkiewicza 6 דורך
ביליג און שנעל. קלינגט טעל. נומערן 129-25 און 247-75

מוראַ'דיגער פאַרברעכען פון אַ פּייער

דערמאָרדעט זיין שוואָגער אַ רעעמיגראַנט, איהם בערויבט און דערנאָך אונטערגעצינדען

(א) מיט עטליכע טאָג צוריק ,ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען ,איז אין דאָרף ריכנאָוו, קאָלישער קרייז פאַרברענט געוואָרען אַ דאָרפס־ווירטשאַפט, פון פּאַוועל יאַנטשאַק, און אין די פלאַמען איז אומגעקומען יאַנאָטשאַקס שוואָגער, יוזעף טשעשיעלסקי.

ווי ס'איז איצט, נאָך דער אַדורכגעפיהרטער אויספאָרשונג, פעסטגעשטעלט געוואָרען, איז די שרפה און דער אומגעקומענער טשעשיעלסקי אַ קרבן פון אַ פאַרברעכען.

געשעהען איז בעמליך אָט־וואָס:

טשעשיעלסקי איז מיט אַ קורצע צייט צוריקגעקומען פון פראַנקרייך, וואו ער האָט געאַרבייט עטליכע יאָהר ,און אָפּגעשפּאָרט עטליכע טויזענד זלאָטעס. ווי געזאָגט, איז ער נישט לאַנג צוריק געקומען אַהיים, אין זיין דאָרף, און זיך געוואָלט קויפען אַ שטיקעל לאַנד און אַ הויז־ווירטשאַפט.

וועגען דעם, אַז ער פאַרמאָגט געלד, האָט זיך דערוואוסט דער פּויער אַנדזשעי יאַנטשאַק, זיינער אַ שוואָגער, און אַ ברודער פון פּאַוועל יאַנטשאַק'ן, ביי וועלכען טשעשיעלסקי האָט צייטוויליג געוואוינט.

האָט אַנדזשעי יאַנטשאַק, איהם אַנגעשיכורט, אַרויפגענאַרט אויפ'ן בוידעם, איהם דאָרט דערמאָרדעט, איהם בערויבט און דערנאָך אונטערגעצונדען די הויז־ווירטשאַפט, וואָס איז איינגאַנצען אַוועק מיט די פלאַמען.

אַ „צוגעשטיקטער“ צו דער וואַנד“, האָט זיך דער שרעקליכער מערדער און אונטערצינדער מודה געווען אין זיין פאַרברעכען.

ער זיצט אַרעסטירט.

BANK HANDLOWY w ŁODZI
Spółka Akcyjna
Al. Tadeusza Kościuszki 15
ma jeszcze do wynajęcia SAFES
na dogodnych warunkach, poczynając od 4 złotych miesięcznie.
WYJEZDZAJĄC, nie zostawiaj w domu papierów wartościowych, złota, srebra i t. p., lecz zanieś je do SAFE'u!

צו איין וואָר און צוויי וואָכען

האָבען בעקומען 16 יונגעלייט צו זיצען אין אַרעסט

(א) צוליב'ן אַרויסרופען פאַרשידענע גאַסען־אויפטריטען אין דעמאָנסטראַציעס האָט דער שטראָף־רעפעראַט ביי דער שטאָטישער סטאַראָסטווע געכטען פאַרמשפּט אויף אַרעסט:

רייזל מאַראָקאַ (מלינאַרסקאַ 28) משה בלינבוים (דאָלנע 12) גוטמאַן גרינעוויטש (סטאָדאָלניאַנאַ 4) טאַדעאוש ראַזשאַנסקי (קילינסקיעגאָ 171) עלאַ מאַקאָווסקאַ (ליסטאָפּאַד 11) — צו צוויי וואָכען אַרעסט.

רוזשע זעליגער (סרעבּזשינסקאַ 95) צאַפּ... פּיטאָווסקי (פּעטריקאָווער 14) רבקה זאַנאַבענד (לימאַנאָווסקיעגאָ 88) אהרן שטיינבערג (ליפּאָוואַ 78) פייגע ראַדזשעיעווסקאַ (קילינסקיעגאָ 124) חוה גראָס (פּליסאַצקאַ 3) בתיה בירערמאַן (פּאָמאָרסקאַ 7) פראַנציסקאַ לעווינסקאַ (צעגעלניאַנאַ 37) גדליה קעניגסמאַן (יודישע גאַס 24) לאה וואָרניק (פּאָמאָרסקאַ 33) טויבע ראַדזשעיעווסקאַ (קילינסקיעגאָ 124) — צו איין וואָך אַרעסט.

אַלע זענען תיכף אַריינגעזעצט געוואָרען.

קלאַנג־קינאָ־טעאַטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26.
היינט און פאָלג. טעג!
דער שענסטער פילם, פול הומאָר און פּיקאַנט. — ווינער פּראָדוקציע.
שעהנע געזאַנגען א.ז.
VERONIKA
אין דער הויפּט־ראָל: די רייצענדע
Franciszka GAAL
עס ווערט גערעדט און געזונגען אין דער דייטשער שפּראַך.
אָנהויב 4 נאָכמ. פריי טאָג, ד. 1. נאָוו., שבת און זונטאָג — 10 אַ זייגער פריה.

ערשינען דער 600־סטער נומער „ליטעראַרישע בלעטער“

מיר האָבען געשריבען וועגען דער שווערער מאַטעריעלער לאַגע פון דער איינציגער יודישער ליטעראַטור־צייטשריפט אין גאַר דער וועלט, וואָס ערשיינט שוין זיבט 12 יאָהר אָהן איבעררייס — „ליטעראַרישע בלעטער“. צוליב דער אומפּינקטליכקייט פון די אַגענטען און אַבאָנענטען, וואָס דעקען נישט רעגולער זייערע אָפּצאָהלונגען, האָט געדראָהט דעם זשורנאַל אונטערצוגעהן, איצט האָבען מיר די מעגליכקייט צו מיטטיילען אונזערע לעזער, אַז די געפאַהר איז אַריבער, די ליטעראַרישע בלעטער“ ערשיינען און וועלען אויך ווייטער ערשיינען אַזוי פּינקטליך ווי ביז איצט אָהן קיין איבעררייס.

איצט איז ערשינען דער 600־סטער נומער פון די „ליטעראַרישע בלעטער“ מיט זעהר אַ רייכען אינהאַלט. דער נומער האַלט 24 זייטען, עס בעטייליגען זיך אין איהם 26 שרייבער, עס קומען אויך פאַרשידענע בילדער און רעפּראָדוקציעס.

אין נומער זענען געדרוקט: נחמן מייזיל — וואָס עס איז יאַ־יצט נויטיג? מ. קיטאַי — ... טייטש; מאָריס שוואַרץ — אויף וועלכע טעמע דאַרפען איצט דראַמאַטורגען שאַפען? ד"ר מ. ווייכערט — די סטרוקטור פון סאָוויעטישען טעאַטער (איינדרוקען פון בעזוך אין ראַטען־פאַרבאַנד); ד. טשאַרני — מיט מאַרק שאַגאַלן אין ירושלים דוויטעבסק (מיט 2 בילדער); רחל קאָדוי — פון ווייסעל ביז דער סען (וועגען קאַדיע מאָלאָדאָווסקי'ס „פריידקע“); עס קומען לידער פון די דיכטער מרים אולינאָווער, ישראל אשענדאָרף, נחום באָמזע, משה בראָדערזאָן, ג. דאָלינסקי, רייזעל זיכלינסקי, קלמן ליס, חיים מוגיץ, ח. סעמיאַטיצקי, רחל ה. קאָרן, יוסף קירמאַן, יוסף רובינשטיין, בער שנאַפּער, ווייטער קומען אין נומער: דער טונקעלער — פון מיינע לעבענס־חכמות, סאָציאַלער מאָמענט אין דעם יודישען שפּריכוואָרט; משה שאַליט — בלעטערענדיג (נאָטיצען); שמחה לעוו — „ווכט אונז נישט צווישען די טויטע“ (וועגן ... ראָמאַן באַריקאַדען); צעלינאַ בעקער לידער וועגען מאָסקווער מעטראָ; פעליקס פרידמאַן — דער מאָלער זיגמונט מענקעס; לעצטע סצענע פון „יאָשע קאַלב“ (בילד) און אַנדערע — לסוף קומט אַ רייכע כראָניק פון יודישער ליטעראַטור און טעאַטער־לעבען. —

דער יודישער לעזער, וואָס איז אין משך פון 12 יאָהר געבונדען מיט דעם זשורנאַל „ליטעראַרישע בלעטער“, וועט געוויס זיך פרעהען מיט דעם יובילעי פון דעם איינציגען יודישען ליטעראַטור־זשורנאַל, און וועט זיך בעמיהען, אַז דער זשורנאַל ,וואָס איז אַזוי בעליבט און געאַכט, זאָל ווייטער ערשיינען און שטעהן ,ווי ביזאַהער, אויף דער וואַך פון דעם יודישען שאַפען.

מיר פון אונזער זייט בעגריסען דעם איינציגען ערנסטען יודישען וואָכען־זשורנאַל אין פּוילען די „ליטעראַרישע בלעטער“ און זיין אונערמידליכען רעדאַקטאָר, נחמן מייזיל, און מיר ווינשען זיי אריכת ימים!

טעאַטער, מוזיק און פאַרוויילונג

(קאָמוניקאַטען)

גרויסער ערפאָלג פון דינה האַלפערן אין דער פּיעסע „אַ חתונה אין תפיסה“

די געכטיגע פּרעמיערע „אַ חתונה אין תפיסה“ אין טעאַטער „ראַזמאַיטאָשטשי“ מיט דער קינסטלערין דינה האַלפערן איז אַדורך מיט אַ גרויסען ערפאָלג. דינה האַלפערן קרעאירט אין דער ראָלע אַלס לייזענדע מוטער. צום גרויסען דערפאָלג פון דער בעגאַבטער קינסטלערין ווירקען מיט איהר פּאַרטנער סעם בראָנעצקי. דאָס קאָמישע כאַראַקטער - פּאָרל פרוי באַשע ליבגאָלד און מ. מאַקסימאָוו, די אַרטיסטען פרידמאַן, סיבירעצוואַ, לוקסענבערג האָרט א. אַ.

עס איז צו האָפען, אַז די פּיעסע „אַ חתונה אין תפיסה“ וועט זיך לאַנג האַלטען אויפ'ן אַפיש.

היינט 2 פאָרשטעלונגען, 4,15 בייטאָג צו ביליגע פּרייזען און 9 אָוונט ווערט געשפּילט „אַ חתונה אין תפיסה“.

דזשעק רעכטצייט אין טעאַטער פילהאַרמאָניע

נעכטען האָט צום ערשטען מאָל אויפגעטרעטען דער גרויסער אַמעריקאַנער סטאַר און שעהנער בוף־קאָמיקער דזשעק רעכטצייט. דאָס טעאַטער איז געווען געפּאַקט. דזשעק רעכטצייט האָט מיט זיין שפּילען און זינגען בעצויבערט דעם גאַנצען עולם, וועלכע האָבען איהם בעשאָנקען מיט שטורמישע אַפּלאָדיסמענטען. היינט זונטאָג 12 פאַרמיטאָג און אָוונט 9.15 ווייטערדיגע אויפטריט אין דער שעהנער פּיעסע „איציקל גנב“ מיט אַנטייל פון נוי־אַנגאַזשירטען אַנסאַמבל.

ראַדיאָ־פּראָגראַם

זונטאָג ד. 10־טען נאָוועמבער

9 צייט־סיגנאַל. 9.15 פּליטען. 9.45 יד עזה. 11.57 צייט־סיגנאַל. 12.03 „פון דער אַרבייטס־וועלט“. 12.15 מוזיק. פריהמאָרגען. 2.20 „קאָנצערט זשוטשען“. 2.55 „32 מיליאָן זל. פאַר פאַרזיכערטע“ — שמועס. 3 פאַרטזעצונג פון קאָנצערט. 3.20 פּליטען. 3.45 פעליעטאָן. 4 „זעלבער געהען“ — בילדעל פאַר יונגע קינדער. 4.15 „אין אַ מוזיקאַליש הויז“. 4.45 „גאַנץ פּוילען זינגט“. 5 טאַנץ - מוזיק, 5.40 מוזיקאַלישע אורדיציעס. 6 לידער. 6.15 הערשפּיל. 7.10 לאָקאַלע ספּאָרט־ידיעות. 7.15 רעקלאַמע - קאָנצערט. 7.30 הומאָר. 8 כאָר פון אַקאַדעמיקער 8.55 אָוונט־ידיעות. 9 „אויף די לעמבערגער פרעהליכע כוואַליעס“. 9.30 פעליעטאָן. 9.45 ספּאָרט־ידיעות. 10 טאַנץ־מוזיק. 11 ידיעות, קאָמוניקאַטען, 11.05 טאַנץ־מוזיק.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15. טעל. 149-07
ספּעציאַל־אַרצט פאַר מענער־שוואַכע־בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג

קלאנג-קינא **CAPITOL** זאוואדזקא 16

היינט און פאלג. טעג! רעוואלוציע פון עקראן אויף דער גאנצער וועלט

„דער קליינער פּוּלקאווניק"

אין דער הויפטראלע: **Lionel Barymore** SHIRLEY TEMPLE אין הערליכען פילם

אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבען און אקטואליטעטען פון „פאטע".
אנהויב פון די סעאנסען אין געוו. טעג 4 א זייגער נאכמ., שבת און זונטאג 12 בייטאג.

איבערציהונגען ארץ-ישראל

און עקספעדיציעס נאך
אין געזאמעלטע וואגאנען ערלעדיגט
שנעל און פינקטליך צו מעסיגע פרייזען

POLSKI LLOYD Sp. Akc.

oddział **w Łodzi**
Kilińskiego 45
tel. 213-20, 209-72, 106-45

Palestine Schipping Co. Ltd. : פארטרעטונג
Palestine and Egypt Lloyd Ltd.

קירזשנער-ווערקשטעל

פון **מ. שאליט**

4 נארוטאוויטשא 4

נעמט אן אלער ארט
פעלץ-אויסארבייטונגען
לויט די לעצטע מאדעלן צו ערמעסיגטע פרייזן.

Dr. med.
H. Weishof
Śródmiejska 5, tel. 162-95
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
נעהמט אן פון 4 ביז 7 נאכמ.

לעטשניצע

פאר ווענעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-78
טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד.
ווענעריש-קראנקע, מענערשוואכע
און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע
אין טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

הריינע אנאנסען

1 זלאטי אנאנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

ווער עס קען צושרייבען מיט-נעמען א יונגערמאן פון 17 יאהר פאלעסטינא פאר בעלוינונג. אפער... אין אדמ. אונטער K.

א שותף מיט 3000 זל. צו א גוט לאנג-איינגעפיהרט מזומן-פראנט-געשעפט, וואס פראספערירט גוט ווערט געזוכט, אפערטען אונטער „3000" אין אדמיניסטראציע. 2419

איך ציה צוריק די ווערטער, וואס איך האב גערעדט אויף ה' זילבערשטיין און איך פערלאז זיך אויף דעם שידס-געריכט, וואס מיר האבען אויסגעקליבען: ראזענבלום.

פאר דער מארינארקע מיט'ן נאטיק-ביכעל. וועלכע זענען פערלוירען געווארן פון הויז פאמארסקא 6 בין איך גרייט צו געבען א גוטע בעלוינונג. ביטע זיך פערשטענדיגען טעלעפאניש 238-99. דיסקרעציע געזיכערט. 2411

א יונגערמאן, וואס איז בעקאנט אין קרייז פון דזשעטשינגע און קען אויך מיטארבייטען, זוכט א פאסטען אין א געשעפט, עס קען אויך זיין אויף דער פראווינץ. אפערטען אין אדמיניסטראציע אונטער „H. H."

צו פערדינגען א קויהלען-בוידעם מיט איינגעפיהרטער קונדשאפט. צו ער-פאהרען ביי ווינשטיין, קילינסקיעגא 6.

MOTORY

elektr.

OKAZYJNE używane i nowe po cenach najniższych Przełączniki gwiazda trójkąt i rozruszniki własnego wyrobu
WARSZTATY REPERACYJNE,
przewijanie maszyn. Instalacje elektr.
Reklamy neonowe

Inż. J. Reicher i S-ka, Łódź
Południowa 28, tel. 21-000.

נאך מיין צוריקרייזע פון מיליטער-איבונגען נעהם איך ווייטער אן אלער ארט בעשטעלונגען און רעפעראציעס פון זאקען, ספארט- און טריקאטאוש-מאשינען צו ביליגע פרייזען Tron, Brzezińska 6

Była urzędniczka wydziału wymiaru składek przy Ubezpieczalni Społecznej przyjmie prowadzenie wykazów stanu zatrudnienia. Pierwszorzędne referencje. Telefon 220-97 od 3—5.

ראקאלען

צו פערמיטען זאפארט אויף פראנ-ציסקאנער גאס אנ'איינגעפיהרט געוועלב, א יאטקע, וואס האט עקזיסטירט 12 יאהר. עס קען זיין אויך אנדערע זאכען אויך. צו ערפאהרען אויף פאמארסקא גאס 35, ביי א. צוקערמאן.

א פענסיאנאט פון 20 שטיבען מיט א טעראסע, נעבען וואלד, צו פער-מיטען אויף ווינטער אין ווישניאווא-גורא. צו ערפאהרען גדאנסקא 33, וו. 1.

אפצוגעבען אנ'ארט צו שלאפען פאר א יונגערמאן. זיך ווענדען 11-טער ליסטאפאד 12, וו. 6. 2408

אבצוגעבען א גרויס צימער מיט בעלייכטונג א קינדערלאז פאר-פאלק — 30 זל. מאנאטליך. אל. קאשטשושקי 37, וואוינונג 5. 2415

צו פערדינגען א לעצט צימער מיט אלע בעקוועהמליכקייטען סאלידע מענשען פאר 2 פערזאן צו שלאפען אדער פאר א יונג פאר-פאלק. פאלודניאווא 11, וו. 52.

א גרויס מעבלירט צימער מיט אלע בעקוועמליכקייטען צו פערדינגען פאלו-דניאווא 31. צו ערפאהרען ביים דא-זארצע. 2421

אנ'ארט צום שלאפען פאר 1 אדער 2 פערזאן אויך אויף א ווערקשטעל אפ-צוגעבען לעגיאנוב 5/7, מוקס. 2416

רעפעוירקעס צו סוויטערס קענען זיך מעלדען פיעטריקאווער 118, וו. 10.

פערשידענעס

ווזשעשען (פראווינץ פאזען). צו פער-דינגען אנ'איינגעפיהרט געשעפט פון מאנופאקטור, עקזיסטירט שוין 40 יאהר אין מארק. צו מעלדען זיך ביי Z. Pollak Września, Rynek 14.

ביליגער געווארען עלעקטרישע שארובקעס אויף 53 גר. א שטיק. צו בעקומען אין פראנט-געשעפט פילסוד-סקיעגא 20.

איבערצוגעבען אין צענטרום שטאט אנ'איינגעפיהרט שיך-געשעפט ביליג — צוליב אבררייזע. אפערטען אין אדמינ. אונטער „שיך-געשעפט".

לעטשניצע

פאר ווענעריש-קראנקע
מענער-שוואכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אווענד.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי דאקטאר פון 11—1 און פון 5—7 אווענד.
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med.
J. Nadel
ספעציאליסט פון אקושעריע- און פרויען-קראנקהייטען
אנדזשעיא 4, טעל. 228-92
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 אוו.

Laboratorjum analiz lekarskich
„SANITAS"
Wólczańska 41, tel. 232-94
פיהרט אויס אלע ארט אנאליזען פון בלוט, אורין, פלעגמע א. א.
אויפ'ן טעלעפאנישען פערלאנג שיקען מיר נאך מאטעריאל און שיקען אפ די אנאליזען אהיים

Lekarz-dentysta
S. Babad
פאמארסקא 22, וו. 6
נעמט אן טעגליך פון 10—2 און 3—8 אוו
קינסטליכע ציין
ווערן אויסגעפערטיגט פינקטליך אויפ'ן ארט

Dr. med.
Jakubowicz
צוריקגעקעהרט
פאלודניאווא 9, טעל. 109-71.
נעמט אן פון 10—12 און פון 4—6 אוו.

Dr. **L. Suchowczycki**
כירורג
Gdańska 11
טעל. 123-47. (רוג קאנסטאנטינער)
POWROCIŁ.
נעהמט אן פון 4—6 נאכמ.

Przetarg.

Zarząd Miejski w Łodzi ogłasza pisemny publiczny przetarg na wydzierżawienie 27 witryn reklamowych w Parku Kolejowym od strony ul. P. O. W. na przeciąg jednego roku.

Oferty pisemne składać należy w biurze Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich przy ul. Prez. Narutowicza Nr. 65, pokój Nr. 9 do dnia 26 listopada 1935 roku godz. 12 w południe, w kopertach zalakowanych z napisem: „Oferta na eksploatację reklam w Parku Kolejowym przy dworcu Łódź—Fabryczna". Do oferty należy dołączyć dowód złożenia wadjum w wysokości zł. 50.— gotówką. Oferty nieodpowiadające warunkom przetargu lub złożone po terminie nie będą rozpatrywane.

Warunki przetargu i umowy są do przejrzenia w biurze Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich. —

Zarząd Miejski w Łodzi.

Łódź, dn. 8 listopada 1935 r.

ד"ר העללער

ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענט
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייז

Dr. med. **Niewiażski**
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1-טער שטאק.
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. **H. HAMMER**
ספעציאליסט פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינט יעצט
11 listopada 32 (róg Gdańskiej)
Telef. 128-39 טעלעפ.
נעמט אן פון 3 ביז 7 אווענר.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95,
נעמט אן פון 9—11 און פון 6—8 אוונט

Dr. med. **H. Wajs**
כירורג
וואוינט יעצט
17 פיעטריקאווער
טעל. 148-01

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
11 בושעשינער 11
טעל. 137-63
עס נעהמען אן פאלגענדע דאקטוירים:
ד"ר קויפמאן, ד"ר דינענזאן,
ד"ר רויטער, ד"ר שפירא,
ד"ר שמערלאווסקי,
ד"ר י. איציקזאן, ד"ר סטופאי
ד"ר שמירגעלד, נערווען-קראנקה.
און דענטיסטין סטאראפאלסקא
וויזיטען אין שטאט.
אלע ארט מעדיצינישע הילף.
קאבינעט פאר פיזיקאלישער טעראפיע.
א וויזיט 3 זל.

Dr. med.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אן פון 11—2 און פון 5 ביז 8,30

Dr. med.
G. Węgmajstrowa
18 Śródmiejska 18
tel. 246-58
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
נעמט אן טעגליך פון 5—7 נאכמיטאג.

Dr. med.
P. Braun
ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 81
טעל. 100-57.
נעמט אן פון 8—1 און פון 4—8 אוונט

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Czcionkami i druk. spółdz. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

„די גענגסטערס פון בערלין"

די ענטאייגנונג פון יודישע געשעפטען אין דייטשלאַנד ווערט סיסטעמאַטיש אַדורכגעפיהרט דורך די נאַציס

דער אָפענער רויב־צוג, וואָס ווערט איצט געפיהרט אין דייטשלאַנד געגען דעם יודישען פערמעגען האָט אָנגענומען אַזעלכע פאָרמען, וואָס אונטערשיידען זיך שוין אינגאַנצען נישט פון געוועהנליכער קאָנפיסקאַציע. אין אַ אויסלענדישער עמיגראַנטען־שריפט געפינען מיר אַ באַריכט פון אַ דייטשען יוד וועגען דעם אופן, ווי אַזוי עס קומט פאָר אין דייטשלאַנד דאָס איבערגעהן פון יודישע געשעפטען אין אַרישע הענד. די פאַקטען, וואָס ווערען געבראַכט אין באַריכט זענען גענויע נאָכקאָנטראָלירט און בעשטעטיגט געוואָרען. מיר ברענגען דאָס מיט געוויסע קירצונגען דעם דאָזיגען באַריכט.

„מצד דער נאַצי־פּאַרטיי זענען מיט אַנ'ערך 6 וואָכען צוריק צוגעשיקט געוואָרען צו אַלע בענק און קרעדיט־אינסטיטוציעס אַ אויפפאָדערונג נישט צו ערטיילען מעהר קיין קרעדיט די יודישע אונטערנעהמונגען. דאָס צונעמען די געשעפטען ביי יודען קומט פאָר סיסטעמאַטיש. פערטרויאונגס־מענער פון דער פּאַרטיי, דאָס רוב געוועזענע קליינע אָנגעשטעלטע פאָהרען אַרום אין גאַנצען לאַנד און קויפען אויף די יודישע געשעפטען. די אונטערהאַנדלונגען וועגען דעם אויפקויף זענען אַ קאָמעדיע. די פרייזען לעכערליכע און אין דעם רוב פאַלען — הויפּטזעכליך אויף דער פּראָווינץ ווערט דער יודישער געשעפטס־בעזיצער נאָך אָפּגענאַרט אויך אויף דעם דאָזיגען קליינעם פּרייז. אַלס ביישפּיל פון דער פּראַקטיק קען דינען די געשיכטע פון מיין פעטער:

זייט דרייסיג יאָהר, נאָך אַ ירושה פון זיין פאָטער, האָט ער געהאַט אַ קאָנפעקציע־געשעפט אין אַ מיטעל־גרויסע שטאָט אין דער העסישער געגענד. דאָס הויז, אין וועלכען דאָס געשעפט געפינט זיך, געהערט אויך צו איהם און ער וואוינט דאָרט מיט זיין מענג גרויסער פאַמיליע. אין זומער פון לויפענדען יאָהר האָט זיך אין דער שטאָט אָנגעהויבען אַ העפטיגע אַנטיסעמיטישע קאַמפּאַניע מיט העסליכע פערזענליכע אַנגריפען. ווען מיין פעטער איז אין אַ געוויסען פריהמאָרגען אַראָפּ פון דער וואוינונג אין געשעפט אַריין, איז די איינגאַנגס־טיר צום געשעפט געווען פערמויערט. ער האָט געלאָזט די מויער ווידער צונעמען, אָבער דאַן איז ער געוואָרען פולשטענדיג באָיקאָטירט און קיינער האָט נישט געוואַגט מעהר אין זיין געשעפט אַריינצוקומען. נאָך לאַנגע נאָכטראַכטענישען האָט ער בעשלאָסען צו פערקויפען דאָס געשעפט. זיינער אַנ'אַרישער ליפעראַנט פון אַ שכנישער שטאָט האָט איהם געבראַכט אַ געוויסען ק., וואָס האָט געוואָלט קויפען דאָס געשעפט. נאָך אַ אויבערפלעכליכען איבערקוקען די גרויסע סחורות־לאַגערן, האָט ער פאָרגעלעגט פאַר'ן געשעפט 50 טויזענד מאַרק. מיין פעטער האָט געבעטען איינינע טעג צייט אויף ישוב הדעת, ווייל דער ווערט פון די סחורות איז פאַקטיש ווערט געווען 200 טויזענד מאַרק. מיטאָג־צייט פון דעמזעלביגען טאָג האָט דער בירגערמייסטער פון דער שטאָט צוגערופען מיין פעטער צום טעלעפאָן און איהם געזאָגט: „איהר מוזט תיכף פערקויפען היינט נאָך. די פּאַרטיי־אָרגאַניזאַציע און דער אַרבייטס־פראָנט ווייסען פון אייערע אונטערהאַנדלונגען, מאָרגען וועט שוין וועגען דער טראַנזאַקציע זיין אין „שטאַטאַנציינער. וועט איהר עס אָפּלייקענען וועט מען נישט קענען מעהר איינהאַלטען די בעפעלקערונג. הער ק. געפינט זיך שוין ביים רעיענט איקס, איך שיק אייך אַ אויטאָ, פאָהרט תיכף אַהין. אויב איהר וועט דאָס נישט טון, קען איך פאַר גאָרנישט גאַראַנטירען".

מיין פעטער איז אַלזאָ געפאָהרען צום רעיענט. די אַקטען זענען שוין געווען אויסגעשריבען אָבער אַנשטאָט דער סומע פון 50 טויזענד מאַרק, וואָס דער קויפער האָט געהאַט פאָרגעלעגט אין אָנהויב, איז דאָרט געווען פערשריבען אַ קויף־פּרייז פון 38 טויזענד מאַרק. אויף לאַנגע אונטערהאַנדלונגען איז נישט געווען קיין צייט, מיין פעטער האָט אונטערגעשריבען. הער ק. איז געווען זעהר ליבענסווירדיג, ער האָט אַרויסגענומען זיין פּאָרטפעל און האָט אויסגעצאָהלט דאָס געלד אויפ'ן טיש. פּלוצלינג האָט מען אָנגעקלאַפּט אין דער טיר. צוויי בעאַמטע פון דער „געסטאַפּאָ" זענען אַריין און אַרעסטירט מיין פעטער. „פאַרוואָס?" — מיר האָבען בעוויזען, אַז איהר פּלאַנט די קויפס־סומע אין געהיים איבערצושיקען קיין ענגלאַנד. „לויט'ן בעפעהל פון דעוויזען־אַמט קאָנפיסקירען מיר דאָס געלד".

דאָס איז געווען 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג. מיט אַ שעה שפּעטער זענען איינינע פונקציאָנערען פון אַרבייטס־פראָנט אין דער בעגלייטונג פון דריי ס.ס.־לייט געקומען אין דער וואוינונג פון מיין פעטער און ערקלערט מיין מוהמע, וואָס וואוינט דאָרט צוזאַמען מיט איהר מוטער און קינדער: „אייער מאַן האָט איצט פערקויפט דאָס געשעפט און דאָס הויז, פערלאָזט די וואוינונג. אין אַ האַלבער שעה אַרום מוז אַלץ זיין אויסגערוימט. דאָס מעבעל בלייבט זעלבסט פערשטענדליך דאָ, ווייל ס'איז פערקויפט געוואָרען". אונטער דער אויפזיכט פון די ס. ס.־לייט האָבען די פרויען און קינדער אין איילעניש פערקויפט איינינע קאָפערס און דאַן האָט מען זיי אַרויסגעפיהרט אויף דער גאַס. זיי זענען געגאַנגען אין דעם איינציגען האָטעל פון דער שטאָט, פון וואו מען האָט זיי אין דריי מינוט אַרום ווידער אַרויסגעוואָרפען, ווייל יודען זענען דאָרט נישט „געוואונשען". אין דער נאַכט זענען זיי אין אַ אויטאָ אָפּגעפאָהרען אין אַ שטאָט 40 קילאָמעטער ווייט, וואו זיי האָבען קרובים. פון פעטער האָבען מיר 14 טעג נישט געהאַט קיין שום ידיעות, דאַן האָבען מיר זיך דערוואוסט, אַז ער געפינט זיך אין תפיסה, נאָך ווייטערדיגע 14 טעג האָט מען איהם פריינעלאָזט. דאָס געלד איז געבליבען קאָנפיסקירט.

די בערויבטע געפינען זיך נאָך אין דייטשלאַנד. אָבער דער פאַל פון מיין פעטער איז נישט קיין איינצעל־פאַל. איבער דער פּראָווינץ ווערען די „געשעפטס־פערקויפען" אַזוי אַדורכגעפיהרט.

אונטער די אַלע טראַנזאַקציעס שטעהט די „פּאַרטיי" ווען זי לאָזט קאָנפיסקירען די פערקויפס־סומע מאַכט זי אַ בעזונדערס גלענצענד געשעפט. אָבער אויך אָהן דעם מאַכען זיי ריזיגע געשעפטען: די יודישע געשעפטען אויף דער פּראָווינץ זענען חדשים לאַנג געווען באָיקאָטירט און ענדליך קען די בעפעלקערונג ווייטער קויפען און צוליב דעם וואָס די לאַגערס זענען דאָס רוב געווען איבערפולט, קען געדעקט ווערען די געשטייגערטע נאָכפראַגע.

די הויפּט־אויפקויפער פון יודישע געשעפטען אין בערלין און אין דער בראַנדענבורגער פּראָווינץ זענען — בכדי צו ציטירען נאָך איין ביישפּיל, — די ברידער דילענבערגער. אין בערלין זאָגט מען: „די דילענבערגער זענען די גענגסטערס פון בערלין (דילינגער איז געווען אַ בעקאַנטער אַמעריקאַנישער באַנדיט). זיי זענען פריהער געווען קליינע אָנגעשטעלטע אין דער קאָנפעקציע בראַנזשע און אין 1932 זענען זיי אַריינגעטרעטען אין דער נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישער פּאַרטיי. זייער ערשטען גרויסען „פאַנג" האָבען זיי געמאַכט באַלד נאָך דער היטלער איבערקעהרעניש: זיי האָבען בעקומען פון דער פּאַרטיי געלד און האָבען אָפּגעקויפט נאָך אַ פריהערדיגע פּרעסע־העצע פון „אַנגריף" איינס פון די בעקאַנטסטע וועש־געשעפטען אין בערלין דאָס אַזוי גערופענע „העמדענמאַץ", וואָס האָט זיך געפינען אין ידישע הענט. „העמדענמאַץ" האָט דאַן געהאַט 7 גרויסע פיליאַלען אין די שענסטע און טייערסטע געגענדען פון בערלין. דעם איינענטימער האָט מען געדראָהט מיט קאָנצענטראַציע־לאַגער ביז ער מסכים געווען צו פערקויפען זיין פירמע צוזאַמען מיט דעם ריזיגען סחורות־לאַגער פאַר נישט קיין גאַנצע צוויי הונדערט טויזענד מאַרק. אַזוי פיל איז ווערט געווען אפשר אַ איינציגער פון די זיבען פיליאַלען. עס פערשטעהט זיך, אַז דילענבערגער גילטען איצט אין דער פּאַרטיי פאַר די בעסטע ספּעציאַליסטען צו ענטאייגנען יודישע געשעפטען. מיט דער הילף פון זייערע אויפקויפער האָבען איצט די דילענבערגער, לויט מען שאַצט, 30 קאָנפעקציע־געשעפטען אין די בראַנדענבורגער געגענד, דורך וועלכע זיי פערדינ מיליאָנען. אַ טייל דערפון געהט איבער אין דער פּ טיי־קאַסע.

צוליב דער בסדר'דיגער מורא פאַר ענטאייגענ קענען די יודישע געשעפטען און אונטערנעהמונג נישט פריי דיספּאָנירען צוליב דעם האָבען זיי א הערבסט רעגולירט זייערע בעשטעלונגען אין די סח רות־פאַבריקען, שפּינערייען און וועבערייען ביז או אַ מינימום. אַנשטאָט 200 באַלן סחורות בעשטעלן איצט צו 5 באַלען. ווייל עס איז דאָך אַנ'אונזין האַלטען אַ גרויס לאַגער, וואָס קען אין אַ פּאָר וואָכ אַרום „צוגענומען" ווערען. צוליב דעם לעבען א בער אַ רייה פון די גרעסטע טעקסטיל־פאַבריק גרויסע שוועריגקייטען און איינינע פון זיי האָב שוין רעדוצירט די אַרבייט און מיטגעטיילט דעם א בייטס־פראָנט, אַז די יודען באָיקאָטירען די דייטש ווירטשאַפט, מען מוז זיי אַלזאָ צווינגען צו מאַכ די זעלבע בעשטעלונגען ווי פאַר אַ יאָהרען, אָדע מען מוז זיי תיכף ענטאייגענען.

איטאַליעניש־אַביסינישע מלחמה
און דער שכנות'דיגער אַראַבישער ברעג

איינס פון די אינטערעסאַנטסטע ערשיינונגען אין די געשעהענישען אין אַפריקע, איז די שטעלונג פון דעם נאָהענטען אַראַבישען ברעג. מיט אַ יאָהר צוריק איז נאָך דאָרט פאָרגעקומען אַ מלחמה צווישען העדזשאַס און תימן אַ מלחמה, אין וועלכער די צושטערונג פון תימן דורכן הערשער פון העדזשאַס איבן סאַוד איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען נאָר אַ דאַנק דער אינטערווענץ פון די גרויסע מלוכות.

אַנ'איבעראַשונג איז געווען דאַן דער שלום־טראַקטאַט צווישען העדזשאַס און תימן, וואָס האָט געמאַכט אַ סוף צו דער מלחמה. הונדערט פּראָצענטיג געזיגט אין דער מלחמה האָט איבן סאַוד און דעריבער האָבען אַרויסגערופען אַ גרויסע פערוואונדערונג אין דער וועלט די פערהעלטנישמעסיג ליכטע שלום־בעדינגונגען, וואָס איבן סאַוד האָט געשטעלט זיין געגנער.

די ביז־איצטיגע „מלחמות" אָדער אַנדערש גערעדט, רויב־צוגען צווישען די פערשידענע אַראַבישע שבטים האָבען שטענדיג געהאַט איין בעשטימטען ציל: צונעהמען דעם געגנער, וואָס מעהר קעמלען, פערד, שעפסען און געוועהר, צווינגען איהם, וואָס מעהר צו בעצאָהלען און פערזיכערען זיך איבער איהם אַנ'איבערמאַכט. ביים דערגרייכען דעם דאָזיגען ציל, האָט מען זיך נישט געשפּילט אין קיין שום דיפּלאָמאַטיע. דעריבער האָט אַרויסגערופען פערוואונדערונג די דאָזיגע מילדקייט פון איבן סאַוד און זיין רעכענען זיך מיט דער אַמביציע פון געשלאָגענעם געגנער, וואָס האָט זיך אַרויסגעזעהען אין יעדען פונקט פון דערמאָהנטען שלום־אָפּמאַך.

בכדי צו געבען אַנ'ענטפער אויף די דאָזיגע פראַגען דאַרף מען קודם כל נעהמען אין אַכט, דאָס אויב די מלחמה אַליין צווישען העדזשאַס און תימן האָבען דערמאָהנט, מעהר ווייניגער, די געוועהנליכע צוזאַמענשטויסען צווישען די שבטים אויפן אַראַבישען האַלב־אינזעל, נאָר אין אַ פערגרעסערטען מאָס־שטאַב אויף אַזוי איז איבן סאַוד אַליין אין גאַנצען אַנ'אַנדערער, ווי די אַלע איבעריגע אַראַבישע פיהרער און איז זיי אַזוי ווייט איבערוואַקסען, אַז צווישען איהם און זיי איז שוין נישט פערהאַן קיין געמיינזאַמע מאָס.

איבן סאַוד האָט שוין נישט איינמאָל אין זיין קאַריערע בעוויזען, אַז ער איז נישט נאָר אַ פעהיגער קריגער, נאָר אויך און קודם כל אַנ'אמת'ער דיפּלאָמאַט פון אַנ'אויסערגעוועהנליכע איינגעבוירענע אינטעליגענץ, מיט גרויס טאַלאַנט און זעהר ברייטע פּערספּעקטיווען. וואָס איז שייך די פּערספּעקטיווען זענען זיי אַזוי ברייט, אַז זיי בעאונרוהיגען אַלץ מעהר ענגלאַנד און איטאַליען, ווייל עס אונטערליגט נישט קיין שום ספק, אַז אין זייער ווייטסטען האָריזאָנט ליגט די אידעע פון פּאַראייניגען אַלע אַראַבער, ד. ה. די פּאַן־אַראַבישע אידעע.

פערענדיגענדיג זיגרייך די מלחמה מיט תימן, וואָס איז פאַר איהם געווען פּשוט איינס פון די וויכטיגסטע עטאַפּען אויפן וועג פון פּאַן־אַראַבישען ציל, האָט איבן סאַוד געהאַט פאַר זיך צוויי וועגען. דער ערשטער איז געווען די פולשטענדיגע אויסנוצונג פון נצחון, סיי פאַקטיש, סיי פאָרמעל. ער האָט פּשוט געקענט אַנעקסירען דאָס בעזיגטע תימן אָדער איבערלאָזען עס אַלס כלומרשט אומאָפּהענגיגע מלוכה, דעטראָניזירען דעם דאָרטיגען הערשער און בעזעצען אויפן טראָן איינעם פון זיינע זיהן. דער צווייטער וועג איז געווען, אפשר ווייניגער עפעקט־פול, ווייניגער אויסגערעכענט אויף אַ פאָרמעלען ערפאָלג, אָבער אויך ווערטפולער און אויסגערעכענט אויף אַ לענגערער צייט. דאָס וואָלט געווען די פולע אויסנוצונג דעם פאַקטישען נצחון ביי דעם גלייכצייטיגען שאַפען דעם שיין פון בכבוד'יגען קאָמפּראָמיס פאַר ביידע צדדים. איבן סאַוד האָט אויסגעקליבען דעם צווייטען וועג און דאָס זאָגט עדות וועגען זיין גרויסען פּאָליטישען און אומגעוועהנליכען טאַלענט פון אַ מלוכה־מאַן.

אָפּהיטענדיג דעם שיין פון אַ פערשטענדיגונג און בכבוד'יגען שלום, איינשטעלענדיג כלומרשט אַ גלייכע און לאָיאַלע צוזאַמענאַרבייט פון ביידע צדדים האָט איבן סאַוד פאַקטיש אַרונטערגעוואָרפען תימן אונטער זיין אויסשליסליכען און אַבסאָלוטען איינפלוס, האַבענדיג דעם ציל פון זיין פּאַן־אַראַבישער אידעע האָט ער נישט געוואָלט אַרויסרופען די פערביטערונג פון הערשער פון תימן דורך פּראָוואָקאַטאָרישע בעדינגונגען און דורך אַקצענטירען זיין נצחון. ער ווייסט, אַז דורך די איצט אָנגעוואָרפענע שלום־בעדינגונגען וועט דאָס פולשטענדיגע פערשלינגען פון תימן דורך דעם זיגרייכען העדזשאַס נישט לאַנג זען אויף זיך לאַנג וואַרטען און דאַן וועט נישט קיין קליינער שריט זיין געמאַכט אויפן וועג פון דער פעראייניגונג פון אַראַבישען האַלב־אינזעל.

לעצטענס זענען פאָרגעקומען נייע פאַקטען, וואָס זאָגען עדות אויף דער פערפעסטיגונג פון איבן סאַודס מאַכט און אויך אויף דער ווירקונג פון דאָזיגען אַראַבישען הערשער, אין אַ געוויסער מאָס אויך אויף דער אַזוי גערופענער גרויסער פּאָליטיק. אַ געלעגענהייט דערצו האָט געגעבען די איטאַליעניש־אַביסינישע מלחמה.

צוליב דעם, וואָס העדזשאַס ווערט אַלס מעהר אַפּאָזיציע, מיט וועלכער מען דאַרף זיך רעכענען און עס ליגט נישט ווייט פון די מלחמה געשעהענישען, בעמיהען זיך ביידע פּאַרטנערען, ד. ה. איטאַליען און אַביסיניען צו געווינען סאַוד'ן פאַר זיך.

מיט אַ קורצע צייט צוריק איז אין העדזשאַס געווען אַ ספּעציעל אַביסינישע מיסיע, וואָס האָט זיך בעמיהט וועגען הילף. די אויסזיכטען זענען, וואָס אַנ'אמת נישט קיין גלענצענדע, ווייל די בעציהונגען צווישען די מוסולמאַנער און די אַביסינישע קאָפּטען זענען נישט קיין אידעאַלע.

בילאַנס פון אַ חודש איטאַליעניש־אַביסינישער מלחמה

עס האָט זיך שוין אָנגעהויבען דער צווייטער חודש פון דער איטאַליעניש־אַביסינישער מלחמה. דעם 6־טען ד־ר ח. איז געוואָרען אַ חודש זייט דעם ערשטען גרויסען איטאַליענישען נצחון ביי אַדואַ. מען קען דעריבער שוין מאַכען אַ קורצען סך־הכל פון די ביז איצטיגע רעזולטאַטען און פערנאָטירען די ערשטע ערפאַהרונגען.

די איטאַליענער זענען אַריין קיין אַביסיניען פון צוויי זייטען, פון צפון פון עריטרעאַ און פון דרום פון איטאַליענס סאָמאַלי. די איטאַליענער האָבען איצט נאָך אַ חודש 6 פּראָצענט פון וועג פון דער גרעניץ ביז אין צענטער פון לאַנד (אַדיס־אַבעבאַ).

די איניציאַטיוו האָבען נאָך אַלס די איטאַליענער. דער פּרוּב פון די אַביסיניער איבערצוּוואַרפען די מלחמה קיין עריטרעאַ איז זיי נישט געלונגען. די טעמפּאָ מיט וועלכער די איטאַליענער געהען פאָראויס בעווייזט אויך, אַז עס קען נישט זיין קיין רייד וועגען אַריינציהען די איטאַליענער אין אַ פּולאָפּקע.

די איטאַליענער האָבען זיך פון אָנהויב אָן געשטעלט די אויפגאַבע סיסטעמאַטיש אַריינצודרינגען אין לאַנד. די איטאַליענער האָבען אויף דעם געביט ערפאַהרונג פון דער מלחמה אין טריפּאָליטאַניען און פון די מפּלות, וואָס זיי האָבען געהאַט אין קירענאַיקאַ.

ווי אַזוי קומט אייגענטליך פאָר דאָס דאָזיגע סיסטעמאַטישע אַריינדרינגען? די איטאַליענישע אָפּטיילונגען מאַרשירען בעזונדער צושטיל איינע ווייט פון דער צווייטער (צוליב'ן מאַנגעל פון וועגען), זיי מאַרשירען לאַנגזאַם און פערנעהמען נישט ווייטע פונקטען. ווען איין אָפּטיילונג האָט פערנומען איהר פונקט, דאַן הויבט אָן מאַרשירען די צווייטע, פערנעהמט איהר זייט דערנאָך קומט פאָר דער שפּרונג פון דער דריטער א. אַז. וו. עס איז אַלזאָ נישט פערהאַן קיין גלייכצייטיגער מאַרש.

בעת דעם איבערבייס אין דער אַקציע, ווען די דעפּעשען מעלדען „אויפ'ן פראָנט קיין שום נייעס" רוהען די אָפּטיילונגען אָפּ און פערבינדען זיך מיט זייער לאַנד מיט אַ נעץ וועגען טעלעפאָנען, עטאַפּ סטאַציעס, מאַגאַזינען און וואַך־אָפּטיילונגען, וואָס בעקעמפען די פּאַרטיזאַנען.

מען מוז מודה זיין, אַז די איטאַליענער זענען זעהר פאָרזיכטיג, זיי נוצען אויס דאָס געביט ווי נאָר זיי קענען בכדי צו געפינען שוץ געגען די איבערפאַלען פון די אַביסינישע פּאַרטיזאַנער. מען מוז צוגעבען, אַז עס קען דאָרט נישט זיין קיין איינהייטליכער פראָנט, ווייל דערצו וואָלטען די איטאַליענער געמוזט האָבען אַ אַרמעע מינדעסטענס 1,600,000 מאַן. די ליניע איז דעריבער אַ איבערגעריסענע און עס איז דעריבער גאַנץ מעגליך, אַז עס זאָלען פאָרקומען איבערפאַלען אויף די בעזונדערע אָפּטיילונגען פון הינטען. עס קענען אויך זיין פאַלען פון אַרומרינגלען און דאָס קען אַרויסרופען דעם איינדרוק, אַז די אָקופּאַנטען ליידען מפּלות.

אויף אַזאַ צוציגענע ליניע מוזען די בעזונדערע אַנגריפען, וואָס בילדען אַ געוויסען ריטם זיין שטאַרקע. בכדי דער קאַמף, מיט וועלכען די איטאַליענער ווילען אויסקעמען די אַביסיניער זאָל זיין ווירקזאַם מוזען די בעזונדערע ציהען זיין פעסט פערזעצט.

די קריגס־כּוחות זענען גרויס. פון אַסמאַראַ זענען אויפ'ן צפון פראָנט אַרויס גאַנצע 6 דיוויזיעס, דאָס איז אַ אימפּאָזאַנטע צאָהל ווי אויף אַ קאָלאָניאַל קריג.

מצד אַביסיניען זעהט מען דערווייל נישט קיין שום סטראַטעגישען פּלאַן. די פּאַרטיידיגונג קומט פאָר אויף אַ פּרימיטיווען אופן און (עס שיינט, אַז די ריטערליכע טאַקטיק פון די אַביסיניער וועט פאָדערען אַ סך קרבנות. די אַביסינישע אָנפיהרער ווילען די מלחמה פערשלעפּען.

אין הסכם מיט דעם אויבענגעזאָגטען וועלען די איטאַליענער זיך ווייטער רוקען פאָראויס שפּרונג־ווייז אין צפונדיגען טייל פון אַביסיניען, אין טיגרע, אויפ'ן הויכלאַנד. וואָס שניידט אַדורך דעם טייך טאַקאַזע און זיינע נעבען טייכען. די איטאַליענער זענען שוין צוגעקומען צום טאָל פון טייך וועדי. דאָס זענען שוין זעהר הויכע געגענדען אָבער רייך אין וואַסער. דער טייך קאַליט און זיין נעבען טייך געוואַ צייכענען שוין אָן אַ ווייטערדיגען עטאַפּ: דעסאַ—מאַקאַלע—דיבוק. דער מאַרש אין דער ריכטונג אַמבאַס—אַלאַדזשי וועט אָנטרעפען אויף אַלס שרעקליכערע מניעות: דאָס וועט דאָך זיין אַ מאַרש איבער אַ נעסט פון בערג, וואָס זענען אַזוי הויך ווי די העכסטע בערג פון דער שווייץ.

אויף דרום וועלען די איטאַליענער זיך ווייטער רוקען אויף די משופּעדיגע בערג פון אָגאַדען: אויף מזרח דער „וועג" דורך גערלאָגובי, דורך דעם אויסגעטרוקענטען שטראָם פאַפאַן, טייך וועבי — שעבעלי און בעזונדערס אויף דעם מערבדיגען פליגעל וועבי—גאַשאַנאַ. די איטאַליענער רופען די דאָזיגע געגענד דאָלאָ ראַיאָן. דער אָהן וואַסער און אָהן בעפעלקערונג געביט פון אָגאַדען קען ווערען דער שויפּלאַץ פון אַ לעבהאַפטערער אַקציע

זעקס פרויען / די אינטערעסאנטסטע זעקס פרויען, וואס איך האב בעגעגנט אין מיין לעבען / פון ראובן בריינין

— 1. —

באראנעסע בערטא פאן זוטנער

אין די ניינציגער יאהרען פון פאריגען יאהר־הונדערט האט דער אלטער ביסמארק ארויסגעזאגט, אין אן אנ'ענגען קרייז פון אינטימע פריינד, די פאלגענדע פסיכאלאגישע בעמערקונג: אין איראפא וואלט אין לעצטע צייט שוין אויסגעבראכען א וועלט־קריג, ווען נישט צוויי פרידענס־פאקטארען — פאקטארען וואס איז שווער צו בעמערקען פונם ערשטען בליק, וועלכע האלטען אפ, פארלויפיג, די קולטור־פעלקער פון א פערניכטענדיגען קריג. די דאזיגע פאקטארען זענען די יודען און די פרויען. זיי ביידע זענען די ערגסטע נעגנער און פיינט פון יעדער בלוטיגער מלחמה. זיי ביידע, די פרויען און די יודען, האבען אן אייגפלוס, דורך פערשידענע וועגען און מיטלען אויף דער פאליטישער עפענטליכער מיינונג אין איראפא. אמת, דער דאזיגער איינפלוס איז נישט בעמערקבאר פאר יעדען איינעם, דאך איז אט דער איינפלוס זעהר ווירקזאם.

אט דער בעהאלטענער איינפלוס פון די יודען און פון די פרויען איז געקומען צום סוף פון 19־טען יאהרהונדערט צום עפענטליכען אויסדרוק דורך דעם יודען בלאך און דורך דער פרוי בערטא זוטנער.

בלאך, דער פוילישער יוד, וועלכער איז פערבליבען א יוד לויט זיינע געפיהלען און זיין פסיכאלאגיע, טראץ דעם, וואס ער האט זיך גע'שמד'ט, האט גענומען זיינע וואפען צו בעקעמפען דעם קריג פון די וויסענשאפטליכע ארסענאלען. מיט דער הילף פון ציפער־טאבעלען האט ער געגלויבט, אז איהר וועט געלונגען צוריקצוהאלטען דעם וועלט־קריג. די באראנעסע זוטנער האט געפונען איהרע וואפען ביי זיך אין הארצען, וואס איז געווען פול מיט ליבע צו דער מענשהייט און צו אלץ, וואס איז גוט און שעהן.

אונם אנפאנג פון דעם חודש נאוועמבער, 1903, האב איך בעגעגנט די פרוי זוטנער אין א קרייז פון אינטעלעקטועלע, פון געלערנטע, פון דיכטער און קינסטלער.

אין יענעם יאהר האבען די אנהענגער פון דער פרידענס־בעוועגונג געפייערט דעם זעכציגסטען געבורטסטאג פון פרוי זוטנער, וועלכע האט זיך דאן געפונען אויף דעם הויך־פונקט פון איהרע גייסטיגע כוחות און בעריהמטקייט.

ווען מען האט מיך פארגעשטעלט, אין יענער געזעלשאפט, פאר דער באראנעסע זוטנער, האט זי מיר געזאגט, אז זי איז צופרידען, וואס זי האט איצט די געלעגענהייט מיר פערזענליך אויסצודריקען איהר דאנק פאר מיינע צוויי ארטיקלען, אין דער העברעאישער שפראך, וועגען איהר, וואס איינער פון איהרע פריינד האט איהר געשיקט.

די זעכציג־יעהריגע זוטנער איז געווען פול מיט גייסט און האט זיך אויסגעצייכענט מיט איהר לע־בעדיגען טעמפעראמענט פון א יונגער פערזאן. זי האט זיך אינטערעסירט מיט יעדער נייער פערזאן, וואס מ'האט איהר פארגעשטעלט.

אויף אלע פראבלעמען, וואס זענען ארויפגעבראכט געווארען אין יענעם קרייז, האט זי גלייך רעאגירט פון איהר בעזונדערען שטאנדפונקט, גלענצענד און געשיקט האט זי פערטיידיגט איהרע פרידענס־געדאנקען.

יענעם אווענד האט מיר איינער פון דער געזעלשאפט אריינגעשושקעט אין אויער: „זי, פרוי זוטנער, איז אנ'עכטע פרידענס־פוריע, א פרידענס־טייוועל".

איך בין געווען דער איינציגער ציוניסט אין יענער ווינער געזעלשאפט. ביי א פאסיגער געלעגענהייט איז מיר אויסגעקומען צו דערמאנען דעם נאמען הערצל, הגם איך האב געוואוסט, אז דער נאמען הערצל ווערט געוועהנליך און עקשנות'דיג פערשוויגען אין דעם קרייז.

די פרוי זוטנער איז געווען די איינציגע, וועלכע האט, אין יענער געזעלשאפט, רעאגירט אויף דעם נאמען הערצל און וועלכע האט, ווי אויף צו־להכעיס גענומען ווייטער שפינען מיין געדאנק, אין צוזאמענהאנג מיט וועלכען איך האב דאן ציטירט דעם נאמען פון דעם גרינדער פון דעם פאליטישען ציוניזם.

בערטא זוטנער איז נישט געווען אימשטאנד געדולדיג און גלייכגילטיג אריבערצוטראגען דאס אומרעכט, וואס עס איז געשעהן דער פערזאן פון הערצל'ן מיט דעם, וואס די גאנצע געזעלשאפט איז געווען ווי טויב צו זיין נאמען.

די פרוי זוטנער האט פאר מיר אויסגעדריקט איהר טיפען צער, וואס זי פיהלט יעדעס מאל, ווען זי מוז זיך איבערצייגען ווי ווייט עס זענען די מעהרסטע יודישע אינטעליגענטען אין מערב איי־ראפא פון צו בעגרייפען און ריכטיג אפשאצען די גרויסע פערזענליכקייט פון הערצל'ן.

זעלטען ווער אין ווינען, האט זיך פאר מיר בע־קלאגט די באראנעסע, האט אנ'אהנונג וועגען די גרויסע און שווערע אפפער, וואס הערצל ברענגט טעגליך פאר'ן ציוניזם.

ביי אט דער געלעגענהייט האט מיר די פרוי זוטנער דערצעהלט, אז זי האט געגעבען דעם דאק־טאר הערצל די מעגליכקייט צו בעגעגענען זיך מיט די גרויסע שטאטס־מענער אין איראפא ביי דער פרי־דענס־קאנפערענץ, וואס איז אפגעהאלטען געווארען אין יענעם יאהר, 1903, אין האאג. זי האט ספע־ציעל איינגעלאדען די בעדייטענדסטע פאליטיקער און פארטיי־פיהרער, וועלכע זענען געקומען צו דער קאנפערענץ, אין איהר האטעל צו א מיטאג.

צווישען די איינגעלאדענע געסט האט זיך געפו־נען טעאדאר הערצל.

ביים עסען האט די באראנעסע זוטנער ארויפ־געבראכט אויפ'ן טיש די ציוניסטישע בעוועגונג.

צווישען די אנדערע געסט האט זיך געפונען ביים טיש לעאן בורזשע, דער פראנצויזישער מיניס־טער, וועלכער האט ארויסגעוויזען א בעזונדערן אינ־טערעס פאר דעם דאקטאר הערצל, וואס האט זיך אויסגעצייכענט צווישען אלע די פאליטישע קארפען־קעפ, וועלכע האבען אנטייל גענומען אין יענעם מי־טאג, מיט זיינע גייסטרייכע און שארפזיניגע ענט־פערס אויף די פראגען, וואס מען האט איהם פארגע־לעגט בנוגע דעם ציוניזם. הערצל'ס זעלטענליכקייט האט מאגנעטיש צוגעצויגען די אויפמערקזאמקייט פון די אלע אנוועזענדע ביים טיש. ער האט דירעקט בעצויבערט אפילו די גלייכגילטיגסטע צווישען די שטאטס־לייט, וועלכע האבען זיך גאנץ ווייניג אינ־טערעסירט מיט דער ציוניסטישער בעוועגונג.

* * *

באראנעסע זוטנער איז געבוירען געווארען אין פראג דעם 9־טען יוני, 1843. נאך אלס קינד האט זי געלערנט פיל פרעמדע שפראכען, ארויסווייזענדיג דערביי אויסערארדענטליכע פילאלאגישע פעהיג־קייטען.

אין איהרע יונגע יאהרען האט זי געמאכט פער־שידענע רייזען איבער איראפא, וואו זי האט שטו־דירט מענשען און פעלקער אין די לענדער, וועלכע זי האט דורכגערייזט. א דאנק איהר שיינקייט און גייסטרייכקייט האט זי זיך דערוואָרבען פיל אנהענ־גער אין די העכסטע אריסטאקראטישע ספערען. זי האט קיינמאל נישט געזוכט צו בעריהמען זיך מיט'ן יחוס פון איהרע עלטערן; אנשטאט דעם האט זי זיך געוואלט אויסצייכענען מיט איהר פערזענליכען יחוס. אלס א יונגעמיידעל האט זי זיך פארליבט אין פירשט אדאלף וויטגענשטיין, וועלכער איז געשטאר־בען בעפאר ער האט מיט איהר געהייראט.

צו דריי־און־דרייסיג יאהר האט זי געהייראט מיט דעם ארימען באראן ארטור פאן זוטנער. עס איז געווען א ליבעס־הייראט, קעגען דעם ווילען פון איהרע עלטערן.

גלייך נאך דער הייראט האט דאס גליקליכע פאר אפגערייזט קיין קאווקאז. מיט פיל מאטעריעלע און שוועריגקייטען האבען זיי פערדינט אויף א בע־שרענקט לעבען אין קאווקאז. דער באראן זוטנער איז געווען, אפוועקסלענד, אנ'איגזשיניער, א געהילף ביי אנ'ארכיטעקט און א קארעספאנדענט פון איירא־פעאישע צייטונגען. און זי, די פרוי זוטנער, וואס איז ביז איהר חתונה האט זי געלעבט ביי איהרע עלטערן „אויפ'ן ברייטען פוס" און אין לוקסוס, איז, געטריבען פון נויט, געווארען א שפראכען־לעהרערין. אם ענדע זענען זיי ביידע געווארען שריפט־שטעלער און האבען געשריבען ראמאנען, נאוועלען און סקיצען פאר די צייטונגען און עסטרייך. א דאנק דעם האנאראר פאר זייער ליטעראריש ארבייט אין זייער מאטעריעלע לאגע געווארען פיל בעסער.

די פרוי זוטנער האט געפונען שוין מיט איהרע ערשטע דערצעהלונגען איהר לעזער־פובליקום. פא־פולער איז אבער איהר ליטעראריש נאמען געווא־רען נאכדעם ווי זי האט פערעפענטליכט איהר ער־צעהלונג „די וואפען נידער". אמת, אט די ערצעה־לונג איז נישט קיין קונסטווערק. די טענדענץ, וועל־כע ווייזט זיך ארויס פון יעדער שורה, איז געבויט אויפ'ן חשבון פון דער ווירקליכקייט און פון דער קונסט, און דאך האט אט די ערצעהלונג געמאכט אין איהר צייט, א שטארקען איינדרוק אויף די לע־זער, טראץ איהרע פעהלערן. די פעהלערן פון דער דאזיגער ערצעהלונג געהערען מעהרסטענס צו יע־נעם סארט פעהלערן, מיט וועלכע עס צייכענען זיך אויס דאס רוב בעלעטריסטישע ווערק פון דער צו־קונפטס־ליטעראטור.

די ערצעהלונג „די וואפען נידער" ענטהאלט דאך א בעזונדערע שעהנקייט און דעם נייעם לע־בענס־ריטם. אט די ערצעהלונג, וועלכע איז געדרוקט געווארען אין פערשידענע אויפלאגען און איז איבער־זעצט געווארען אין די מעהרסטע איראפעאישע שפראכען, האט פערבנייטערט דעם פרידענס־גע־דאנק צווישען דעם לעזענדען איראפעאישען פובליקום.

אויך אין איהר אויסגעצייכענטען בוך „דאס מא־שינענצייטאלטער", אין וועלכען זי ווייזט אין א זעהר קלארער פארם די חסרונות פון דער איראפע־אישער קולטור, דאס זינקען פון דעם מענשליכען גייסט און דעם אונטערגאנג פון די העכערע אידעא־לען, וועלכע זענען פערשטומט געווארען צוליב דעם קלאפעריי פון די מאשינען־רעדער, האט פיל בייגע־טראגען צו פערשפרייטען דעם פרידענס־געדאנק.

די פרוי זוטנער האט געקעמפט פאר דעם פרי־דענס־געדאנק ביז דעם לעצטען טאג פון איהר לעבען [illegible] ליכע פארטראגען און בעזונדערס דורך איהרע בריף צו די גרעסטע פונם דור.

עס זאל דא אויך דערמאנט ווערען דער פאקט אז בערטא זוטנער איז געווען יאהרענלאנג דער אקטיוועסטער מיטגליד פון דעם „פעראיין צור אבוועהר דעם אנטיסעמיטיזמוס", ביז זי האט איינגעזעהן, אז דער קאמף קעגען די אנטיסעמיטען, דער קאמף אין זיין אלטער פארם, ווי עס האבען איהם אנגעווענדעט די יודישע אסימילאנטען, איז ארויסגעווארפען.

דער ציוניזם, ווי הערצל האט איהם געלערנט איז געווען ענג פערקניפט אין דער אידעאלאגיע פון דעם פרידענס־געדאנק אין אלגעמיין, ווי עס האט איהם געלערנט די פרוי זוטנער, די נישט־יודישע טאכטער.

ווי אזוי די פראנצויזישע יודען פיהרען דעם קאמף געגען אנטיסעמיטיזם

די יודישע אינסטיטוציעס טוען גאר נישט אויף מיט זייערע מיליאנען. — די פאשיסטישע און נאצישע בעוועגונגען און ווי אזוי די יודען בעציהען זיך צו זיי. — די יודישע יוגענד

(א בריף פון פאריז) פון דוד איינהארן

די פראנצויזישע יודישע אינסטיטוציעס לע־בען איצטדורך זעהר א שווערען קריזיס — האט מיר א נישט לאנג געזאגט א פריינד, וואס קאן גוט די לאגע פון די פראנצויזישע יודען.

— וואס, ס'פעהלט זיי געלד? — האב איך איהם געפרעגט.

— ניין, — האט ער מיר ווי בעלייטיגט אי־בערגעריסען, — געלד האבען זיי גענוג, נאר זיי וויסען נישט, וואס צו טון מיט די קאפיטאלען, וואס זיי פערמאגען.

עס קלינגט ווי א חוזק, אבער עס איז אזוי.

אט לאמיר נעמען די גרויסע, אינסטיטוציע „אליאנס איזראעליט". נישט לאנג צוריק, האט זי געפייערט איהר 50־יאהריגען יובילעאום. די „אליאנס איזראעליט" האט פון אנפאנג געטראגען זעהר הויכע צילען און אידעאלען. עס איז געווען א מין פראבע צו פעראייניגען דעם יודענטום. געענדיגט האט זיך עס מיט דעם, וואס זי האט איהר גאנצע ארבייט קאנצענטרירט צו פערשפרייטען די פראנ־צויזישע קולטור צווישען די יודען פון אזיע און אפריקע. פאר די פופציג יאהר האט זי פער־שפרייט א גלענצענדע נעץ פון פראנצויזישע שולען אין פאלעסטינע, טערקיי, פערסיע, מאראקא, טוניס. איהר ארבייט האט זיך נישט בעגרעניצט נאר מיט די דארטיגע יודען. אזוי ווי דאס זענען געווען די איינציגע איירעפעאישע שולען אין יענע לענדער פלעגען אהין שיקען זייערע קינדער די אינטעליגענ־טען און רייכע לייט פון דער ארטיגער בעפעל־קערונג. און א דאנק די שולען איז פראנצויזיש גע־ווארען די קולטור־שפראך ביי דער דאזיגער אינטעל־ליגענץ. אויף דער ארבייט האבען די פראנצויזישע יודען אויסגעגעבען מיליאנען און אנגעזאמעלט רי־זיגע פאנדען. מיט דער הילף פון די יודען אין אזיען, וואס האבען זיך ערצויגען אויף דער פראנ־צויזישער קולטור און שפראך, צוציהענדיג אויך די אינטעליגענץ פון דער ארטיגער בעפעלקערונג, האט פראנקרייך זיך געשאפען מעכטיגע קולטור און האנדעלס־פערבינדונגען אין מזרח. איצט האט זיך די דאזיגע ארבייט פון „אליאנס איזראעליט" געענ־דיגט. אין פאלעסטינע האבען זיי די ציוניסטען ארויסגעשטויסען, אין טערקיי צווינגט מען די שו־לען זאלען ווערען טערקיש און לערנען אויף דער טערקישער שפראך. אין פערסיע געהט אן די זעלבע בעוועגונג. מיט דער אויפוואכונג פון דעם נאצ־יאנאלען בעוואוסטזיין ביי די אלע אזיאטישע פעל־קער, האט זיך געענדיגט די ארבייט פון דער „אל־יאנס", איצט שטעהט די געזעלשאפט מיט איהרע רייכע פאנדען, און ווייס נישט וואס צו טון מיט זיי. אמת, פערהאן איינציגע, וואס האלטען, אז מען דארף

דייטשער קולטור ווערט אלץ קלענער ביי די יודען פון פוילען, ליטע, עסטאניע און לעטלאנד, און עס איז דא א מעגליכקייט, אז די פראנצויזישע קול־טור און שפראך זאל פערנעהמען דעם ארט פון דער דייטשער. א געדאנק איז דאס, אבער דא שטויסען זיך אן די טוער פון „אליאנס איזראעליט" אויף גרויסע שטערונגען. די יודען פון די אויבענדער־מאנטע לענדער זענען נישט אזעלכע לעמעשקעס, ווי די אזיאטישע יודען, און זיי וועלען זיך יועלען אריינמישען אין דער ארבייט פון דער „אליאנס", געבען איהר א ריכטונג, ווי זיי געפעלט. און דאס קאן די „אליאנס איזראעליט" נישט פערטראגען.

אין פאריז האט די געזעלשאפט נאך גענוג ארבייט צווישען די איינגעוואנדערטע יודען. עס וואקסט א גרויסע יוגענד, עס זענען דא טויזענדער איינגעוואנדערטע, וואס וואוינען אפ יאהרען און קאנען נישט די שפראך און נישט די קולטור פון לאנד. די „אליאנס איזראעליט" מאכט אפילו נישט קיין פרואוו צו ארגאניזירען לעקציעס אויף יודיש וועגען פראנקרייך. מאכט נישט דעם קלענסטען פרואוו די אלע עמיגראנטען צו דערנעהנטערען צו דער פראנצויזישער קולטור, צו גרינדען ביב־ליאטעקען, קלובען, פאלקס־אוניווערזיטעטען. זיצען אזוי די מענשען אויף די געלד־פאנדען און וויסען נישט, וואס צו טון מיט דעם.

גענוי אזוי זעהט אויס די מוהמע „יקא" (יוד. געזעלשאפט פאר קאלאניזאציע). דארט איז באמת א חורבן.

געווען צייטען ווען „יקא" האט אויפגעטון — גוט צי שלעכט — מעשים. די קאלאניזאציע אין ארגענטינע, לייה־קאסען אין רוסלאנד, ביליגע וואוינונגען אין ליטע, פוילען און גאליציען, קאלאנ־יעס אין ארץ־ישראל. איצט איז דארטען רוהיג. דאס איינציגע, מיט וואס די מוהמע „יקא" בענוגענט זיך, איז מיט געבען קליינע אונטערשטיצונגען צו פערשידענע געזעלשאפטען.

נישט בעסער זעהט דאס אויס פאליטיש ביי די פראנצויזישע יודען. דארט הערשט באמת א גרויסע פערלעגענהייט. פראנקרייך לעבט איצט דורך א שווערען פאליטישען און גייסטיגען קריזיס, א סך

עס איז קיין שום צווייפעל נישט, אז אין לאנד קומט עפעס פאר שטילערהייד. עס גרייט זיך עפעס צו, דאס פראנצויזישע פאלק איז צושפאלטען אויף צוויי לאגערען, און זייט דרייפוסעס פראצעס האט נאך אין פראנקרייך נישט געהערשט אזא צוטיילונג פון די כוחות און אזא פערביטערונג אויף ביידע זייטען. די פאשיסטען ארגאניזירען זיך און ווערען שטארקער פון טאג צו טאג. פון צווייטען זייט אר־גאניזירט זיך דער לינקער דעמאקראטיש־רעפובלי־קאנישער „פאלקס־פראנט", און ווען נישט די שווע־רע אויסערליכע לאגע, ווען נישט די מורא פאר היטלער־דייטשלאנד, וואלט שוין דער קאמף איצט אויסגעבראכען. די רעכטע פאשיסטישע קרייזען בע־האלטען עס גארנישט און סטראשען ביי יעדער גע־לעגענהייט מיט א בירגער־קריג. אין דעם דאזיגען צושטאנד געפינען זיך די פראנצויזישע יודען אין מיטען. פון איין זייט איז דער גרעסטער טייל פון זיי מיט די רעכטע קרייזען. געהערען דאך דאס רוב פראנצויזישע יודען צו דער רייכער בירגערלי־כער געזעלשאפט. פון אנדערען זייט זענען אבער די רעכטע פראנצויזישע קרייזען גארנישט קיין זי־כערער עלעמענט אין בעצוג צו די יודען. טאמער וואלטען די קרייזען דערפיהלט, אז אנטיסעמיטיזם איז א גוטער מיטעל פאר א דעמאגאגישער אגי־טאציע צווישען די מאסען, דאן וואלטען זיי עס גערן אויסגענוצט, צום גליק, איז דער דורכשניט פראנצויז נאך ווייט פון דעם מין דייטשען פאלקס־אנטיסעמיטיזם. די רעאקציאנערען היטען זיך נאך דערווייל מיט דעם אנטיסעמיטיזם זיך צו בענוצען. עס ווייזען זיך שוין אבער אלערליי פאשיסטישע און אפילו נאצישע גרופעס, וועלכע טרעטען ארויס אפען מיט זייערע אגיטאציעס. די לעצטע צייט האט זיך שוין געבילדעט א מין נאציאנאל־סאציאליסטי־שע ארבייטער־פארטיי, וואס געהט צו היטלער'ן אין חדר. די פראנצויזישע יודען, האבענדיג א בייי־שפיל פאר זיך פון דייטשלאנד, זענען זעהר בע־אומרוהיגט און ווילען נישט איבערחזר'ן דעם פעה־לער פון די דייטשע יודען, וואס זענען רוהיג גע־שלאפען ביז היטלער איז געקומען צו דער מאכט. זיי זוכען איצט מיט אלע מעגליכקייטען צו ארגאני־זירען א ווידערשטאנד. די מיינונג אבער ווי צו געבען דעם ווידערשטאנד איז געשפאלטען ביי די פראנצויזישע יודען. איין טייל האלט, אז פאר'ן [illegible] וואס מורא צו האבען. ער

וועט דאך זיכער נישט ארויסטרעטען מיט אנטיסע־מיטישער אגיטאציע. מען דארף זיך ליבערשט פערזיכערען אין די רעכטע קרייזען. אין דער ריכ־טונג געהט די קאנסיסטאריע (קהלה), און דאס רוב אלטע יודישע געזעלשאפטען. מען טרעט אריין אין די פאשיסטישע געזעלשאפטען, וואס האבען נאך נישט קיין אנטיסעמיטישען פראגראם, ווי דער „פייערדיגער קרייץ". מען ארדענט איין אין די שולען גאטעס דינסטען און תפילות מיט פאשיסטי־שע רעדעס, אויף וועלכע עס קומען אויך פארשטע־הער פון „פייערדיגען קרייץ", וואס רעדען געגען אנטיסעמיטיזם. די ליניע איז: צו שטיצען א מין איטאליענישען פאשיזם. מען שיט מיט געלד. דערצו איז די רעכטע פרעסע בעזעצט אומעטום מיט יו־דישע בעריהמטע זשורנאליסטען — פינסטערע רע־אקציאנערען, וואס זוכען אויך צו ווירקען אין דער ריכטונג. דער בעסטער בעוויז איז, וואס גראד די רעכטע צייטונגען, וואו עס שפילען א ראל די דאזיגע יודען, שטעהען איצט שטאל און אייזען פאר מוסאליני און געגען ענגלאנד. די יודען, וואס ווילען געהען מיט די רעכטע, האבען זיך ארגאני־זירט אין א מין פאטריאטיש דעמאקראטישע גרופ־פע, וואס טרעט ארויס געגען די אנטיסעמיטען. צו־זאמען מיט זיי גייען די געוועזענע יודישע סאלדאטען פון דער וועלט מלחמה. אומעטום, וואו די אנטיסע־מיטען שטעלען ארויס זייערען א קאנדידאט, שטע־לען די יודישע פראנט־קעמפער זייערען א געגען־קאנדידאט, איבערהויפט א מענשען וואס איז אין קריג שווער פערוואונדעט געווארען.

א צווייטע גרופע איז אוועק אויף לינקס, דאס איז די אזוי־גערופענע „ליקא" (אינטערנאציאנאלע ליגע צו קעמפען געגען אנטיסעמיטיזם). די דאזיגע ליגע איז געריכטעט אויף לינקס און איהרע מיט־גלידער בעשטעהען דאס רוב פון נאטוראליזירטע יודען און קינדער פון נאטוראליזירטע יודען, וואס זענען דא געבוירען געווארען.

עס איז פערשטענדליך, אז די רעכטע יודען קוקען קרום אויף דער ארבייט פון דער „ליקא" נאר דאס העלפט זיי זעהר ווייניג. די גאנצע יודיש־פראנצויזישע יוגענד געהערט צו דער „ליקא". אזוי צי אזוי, ס'הערשט א שטארקע אידעאישע צוטומעלקייט סיי ביי די רעכטע, סיי ביי די לינקע יודישע גרופען, ווארים אויך די „ליקא" ווייס נישט קלאר וואוהין זי זאל געהען. דערוויל אבער איז נאך, צום גליק, די פראגע נישט אזוי ברענענדיג און די פראנצויזישע יודען האבען נאך צייט צו טראכטען. סיידען עס וועט קומען אין מיטען די גרויסע בהלה אויף דער וועלט אין דער פארם פון א נייעם וועלט־קריג, און דאן וועט מען שוין בכלל נישט קאנען טראכטען.

(פאר.)

יודישער אימיגראַנט אין ווייטע לענדער

יודישע יוגענד אין דרום-אַמעריקע

(איינדרוקען פון אַ רייזע) — פון ש. ניגער

אין פּערו איז דאָ אַ יודישע צייטונג — „פּערוי-אַנער יודישע צייטונג", אַזוי הייסט זי טאַקע — איז איהר מאָטאָ:

— יודישע ישובים פון אַלע זיד-אַמעריקאַנער לענדער, פעראייניגט אייך!

דער רוף קומט פון אַ לאַנד, וואו די צאָהל איינגעוואַנדערטע יודען איז נאָך זעהר קליין. און עס איז נישט קיין צופאַל, וואָס דער רוף צו פעראייניגונג קומט גראָד פון דאָרטען. וואָס קלענער און וואָס יונגער עס איז אַ יודישער ישוב, אַלץ וויניגער קאָן ער בויען אויף זיינע אייגענע כוחות. און אַזוי ווי אין גאַנץ דרום-אַמעריקע איז דער יודישער קיבוץ, ווען אפילו ער זאָל זיין פעראייניגט, נאָך אַלץ קליין און יונג, מוז ער ציהען זיין נאַציאָנאַלע חיונה אויך פון אַנדערע קוואַלען, נישט נאָר פון זיינע אייגענע. ער מוז זיך געפינען אין אַ שטענדיגען קאָנטאַקט מיט דער אַלטער היים און מיט די יודען פון אַנדערע לענדער. ער קאָן זיך נישט אויפהאַלטען, ער קאָן זיך נישט אויפהיטען, ווי אַ טייל פונם יודישען פאָלק, סיידען ער זאָל אָנטיילנעמען אינם לעבען און אינם שטרעבען פונם גאַנצען פאָלק.

דער עלטערער דור דער, וואָס איז געקומען אַהער פון יענער זייט ים, איז אַ דור הפּלגה. איהם איז שווער גאַנץ צו ווערען. ער וועט שוין בלייבען אַ צעריסענער, אַ צוויי-געשטאַלטיגער. איהם איז בעשערט צו טראָגן אין זיך ביזן סוף דעם „ויתרוצצו" צווישען זיין אַלטער און זיין נייער היים, צווישען זיין געהערען צום יודישען פאָלק און זיין צופּאַסען זיך צום לאַנד, וואו ער געפינט זיך.

אַנדערש איז די יוגענד. זי וואָלט פונם רים אין איהר הארצען געקאָנט אויסגעהיילט ווערען. זי וואָלט פון אָנהויב אָן געקאָנט בעקומען אַזאַ דערציהונג, וואָס זאָל אין זיך אַריינעמען ביידע עלעמענטען, דעם יודישען און דעם אַלגעמיינעם. זי וואָלט געקענט דערצויגען ווערען אויף אַזאַ אופן, אַז די ווירקונג פון איהר אַלטען פאָלק און דער איינפלוס פון איהר נייעם לאַנד זאָלען זיך צונויפגיסען און ווערען איינס.

די בעדינגונגען אין דרום-אַמעריקאַ זענען אין דעם פּרט גינסטיגער, ווי ביי אונז אין די פעראייניגטע שטאַטען. די אַרגענטינער אָדער די בראַזיליאַנער קולטור, ווי אויך איהר דערציהונגס-אָרגאַן, די שול, איז נאָך נישט אַזוי מעכטיג, אַז זי זאָל נישט צולאָזען קיין אַנדערע השפּעות. עס איז אין די שטעט און שטעטלעך, וואו די יודען געפינען זיך, נישטאָ גאָר אַזאַ זאַך, ווי אַנ'איינהייטליכע אַרגענטינער אָדער בראַזיליאַנער קולטור און דערציהונג. עס זענען דאָ פערשידענע קאָלאָניעס, — און יעדע פון זיי בלייבט, מעהר אָדער וויניגער, טריי דער גייסטיגער ירושה אין דער שפּראַך פון איהר מוטער-לאַנד. די ענגלענדער האָבען ענגלישע שולען, די דייטשען — דייטשע, די איטאַליענער דערציהען זייערע קינדער אויפ'ן איטאַליענישען שטייגער, און אפילו די שפּאַניאָלען אין די שפּאַניש-שפּרעכענדיגע לענדער און די פּאָרטוגעזען אין בראַזיליען זענען נישט געקוקט אויף דער שותפות'דיגער שפּראַך, מעהר שפּאַניער, ווי אַרגענטינער און מעהר פּאָרטוגעזען, ווי בראַזיליאַנער. זיי ווערען בעאיינפלוסט פון דער אָרטיגער קולטור — געוויס; נאָך מעהר אָבער ווערט זי בעאיינפלוסט פון זיי... און דאָס האָט אַ גרויסע בעדייטונג פאַר די אָרטיגע יודען. זיי דאַרפען נישט מורא האָבען, טאָמער וועט מען אויף זיי זאָגען, חלילה, אַז זיי זענען פרעמדע, אויב זיי וועלען לערנען זייערע קינדער די יודישע שפּראַך און אַנדערע יודישע לימודים. זיי זענען נישט מחויב צו זיין מעהר „פּאַטריאָטיש", ווי אַלע אַנדערע גרופּעס אויב יענע מענשען שיקען זייערע קינדער אין שולען, וואו שפּאַניש אָדער פּאָרטוגעזיש איז נישט די איינציגע דערציהונגס-שפּראַך און וואו מען לערנט די געשיכטע און די ליטעראַטור פון דער אַלטער, נישט נאָר פון דער נייער, היים, מעגען עס יודען אויך טון.

און זיי טוען עס טאַקע, אָבער אַ סך פון זיי טוען עס אויף אַ ביסעל אַ מאָדנעם שטייגער: זיי שיקען זייערע קינדער נישט אין יודישע, נאָר אין ענגלישע, אין פראַנצויזישע, און אפילו אין דייטשע שולען, אין סאַן פּאַולאָ, בראַזיליען, האָט מען מיר אָנגעוויזען אויף אַנ'איטאַליענישער גימנאַזיע, אין וועלכער עס לערנען זיך יודישע קינדער... מען האָט, הייסט עס, קיין מורא נישט צו געבען די קינדער אַ דערציהונג, וואָס איז נישט ריין-אַרגענטיניש. נישט אַלע הונדערט פּראָצענט בראַזיליאַניש. אָבער אויב אַזוי, פאַרוואָס, פרעגט זיך, שיקט מען דאָס קליינוואַרג דוקא אין ענגלישע אָדער דייטשע שולען? פאַרוואָס נישט בויען פאַר יודישע קינדער יודישע שולען?

אמת, אין בראַזיליען איז דאָ אַ געזעץ, אַז מיט קינדער, איידער זיי ווערען אַלט צעהן יאָהר, טאָר מען נישט לערנען קיין „פרעמדע" שפּראַך סיידען מען לערנט מיט זיי אויך פּאָרטוגעזיש, אָבער ערשטענס, איז דאָס דאָזיגע געזעץ אַרויסגעגעבען געוואָרען טאַקע דערפאַר, ווייל מען נוצט יאָ אַנדערע לשונות אין די קינדער-גערטנער און אין די שולען פון די איטאַליענער, די דייטשען, די סירער א. אז. וו. און צווייטענס, איז דאָך דאָס געזעץ אויסען, אַז נאָר איין זאַך: עס איז אויסען, אַז מען זאָל, פריהער ווי אַלץ, בעקענען די קינדער מיט דער שפּראַך פון לאַנד, נישט אַז מען זאָל זיי נישט לערנען קיין אַנדערע שפּראַכען. אַ דאַנק דעם דאָזיגען געזעץ זענען אין בראַזיליע אַלע שולען, וועלכע ווערען אויסגעהאַלטען פון פרעמד-שפּראַכיגע גרופּעס, גאַנצע (נישט קיין צוגאָב) שולען, ד. ה. מען לערנט אין זיי אַלץ, וואָס געהערט צו דעם פּראָגראַם פון דער רעגירונגס שול, אַ חוץ דער שפּראַך און די איבעריגע ספּעציעלע לימודים פון דער געגעבענער גרופּע. ממילא, מוזען אויך די יודישע שולען אין בראַזיליע זיין גאַנצע שולען, און אַזוינע זענען טאַקע סיי די רעליגיעזע, סיי די וועלטליכע שולען, און ווען איך האָב בעזוכט די העברעאיש - יודישע גימנאַזיע אין ריאָ אָדער די שול „התחיה" אין סאַן פּאַולאָ, האָב איך זיך בעקענט אויך מיט די בראַזיליאַנער, נישט נאָר מיט די יודישע לעהרער.

אויף אַזאַ אופן איז גראָד אין אַזעלכע קליינע און יונגע יודישע ישובים, ווי די בראַזיליאַנער, פער-ווירקליכט געוואָרען דער אידעאַל פון אַ גאַנצער יודישער שול, באַטש ווייט נאָך נישט די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג ווייס זי ווי צו שעצען. אין דעם עלטערען יודישען קיבוץ פון אַרגענטינע איז עס דערווייל נאָך, אַזוי ווי ביי אונז אין צפון-אַמעריקע, אַנ'אידעאַל, — אַנ'אידעאַל, וואָס „די געזעלשאַפט פאַר יודיש-וועלטליכע שולען" שטרעבט איהם צו פערווירקליכען (דערווייל האָט זי נאָר קינדער-גערטנער).

אָבער אַזוי ווי אין אַלע איבעריגע לענדער פון דרום - אַמעריקאַ זענען אויך אין אַרגענטינע דאָ גינסטיגע בעדינגונגען פאַר אַ דערציהונג, וואָס זאָל זיין גלייכצייטיג אי אַלגעמיין, אי יודיש.

גינסטיג איז די לאַגע געווען אין די אַרגענטינער יודישע קאָלאָניעס, — דעם אָנהויב און דעם יסוד פון דעם אַרגענטינער יודישען ישוב. אין די קאָלאָניעס אין דער שוהל צוהילף געקומען די הי... און די גאַנצע סביבה, וועלכע איז געוועזן יודיש... אַזוי, אַז בלויז אויפוואַקסען אין אַ יודישער קאָלאָ... ניע האָט שוין געהייסען אַריינגעוואַקסען ווערען אי... יודישען לעבענס-שטייגער, זיין בעקאַנט מיט יוד... שע מנהגים, קענען יודיש, די יודישע קאָלאָניע אי... געווען אַ שול פונם יודישען לעבען. דערצו זענ... טאַקע געבויט געוואָרען שולען אויך. יק"א-שולע... און דער איינפלוס פון דעם יודישען לעבען אין ... קאָלאָניעס איז געווען אַזוי גרויס, אַז די יק"א-ש... לען זענען, קעגען דעם ווילען פון דער יק"א-אַדמ... ניסטראַציע, געוואָרען נאַציאָנאַלע יודישע שולען.

עד היום איז דער דור, וועלכער איז אויסגעוואַ... סען אין די קאָלאָניעס, פערוואָרצעלט אינם יודיש... לעבען. ער האָט אַרויסגעגעבען פון זיך הונדערט... דאָקטוירים, דענטיסטען, אַפּטייקערס, שפּאַנישע לע... רערינס, שפּאַנישע זשורנאַליסטען, אַדוואָקאַטען, ... ליטיקער, כּלל-טוערס, — און זיי אַלע כּמעט האָב... אַ שייכות צום יודישען לעבען און שטרעבען, ... אַלע כּמעט רעדען אָדער קענען רעדען יודיש. ... סך פון זיי גיבען אָדער זענען גרייט צו געבען זי... ערע קינדער אַ יודישע דערציהונג.

און ווען אין אַרגענטינע און אַנדערע דרו... אַמעריקאַנער יודישע ישובים זאָל נישט זיין אַז... צעבּרעקלונג פון די כּוחות. זאָל זיין אַ פעראַנטוואָר... ליכע פיהרערשאַפט, וואָלט מען געקאָנט דאָרט אויס... בויען אַ נעץ פון יודישע דערציהונגס - אַנשטאַ... טען, וועלכע זאָלען פאַנגען די הערצער פון ד... יודישער יוגענט און מאַכען, אַז זי זאָל אויף שטע... דיג זיין צוגעבונדען צום יודישען לעבען...

די פראַגע פון דעם יונגען יודישען דור א... דרום-אַמעריקע איז אַ פראַגע פון יודישער פיהרער... שאַפט.

פישעל דוד דער מלמד

אַ געשפּרעך מיט איהם וועגען דער מלחמה

פון ב. קאָוונער

צוליב דער מלחמה פון איטאַליען מיט אַבּי-סיניען האָב איך זיך דערמאָנט אין מיין ליבען פישעל דוד דער מלמד.

איך בין אַרויף צו איהם און איך האָב איהם געטראָפען זיצען אויפ'ן בעט. ער איז, נישט פאַר אונז געדאַכט, זעהר קראַנק. ער האָט צו-זינגען און צו-זאָגען מיט זיין מאָגען.

שוין עטליכע יאָהר ווי דער מאָגען זיינער האָט צו איהם טענות: ער וויל עסען, און ער, פישעל דוד, מאַכט זיך נישט-הערענדיג: מאַלע, וואָס אַ מאָגען שרייט! האָט ער, פונ'ם מאָגען, גרויסע צרות.

איך האָב איהם ממש נישט דערקענט. טרוקען ווי אַ ביין, געל ווי וואַקס, קליין, איינגעהאָרבעט, און דאָס שפּיציגע בּערדעל זיינס, איז שוין כּמעט אויס בערדעל; עס איז גאָרנישט געוואָרען דערפון; עס איז אפּנים אויסגעקראָכען.

זיין ברודער, גדליה, איז געזעסען לעבען בעט און געלייענט אַ צייטונג, און פישעל דוד האָט צו-געלייגט אַנ'אויער.

זיין ווייבעל, חיה גיטעל, איז געזעסען אין קיך און פערצערעוועט אַ זאָק אויף אַ גלאָז.

— וואָס דענקט איהר, ר' פישעל דוד, וועגען איטאַליען? — האָב איך איהם געפרעגט — איז דאָס אַ גערעכטע מלחמה?

האָט זיך פישעל דוד צורעכט געמאַכט די אַלטע יאַרמעלקע אויפ'ן קאָפּ און שטיל געענטפערט:

— ס'איז נישט געווען און ס'וועט נישט זיין קיין גערעכטע מלחמה; אַלע מלחמות זענען אומ-גערעכט; קוים ווערט פערגאָסען מענשליך בלוט, קוים פאַלען אונשולדיגע מענשען ווי זאַנגען אין פעלד, טויג שוין נישט. איין מענשליך לעבען דאַרף זיין טויזענד מאָל טייערער ווי צעהן קוילען-גרו-בענס אָדער נאַפט-קוואַלען; מלחמה איז דאָס גרעס-טע פערברעכען, וואָס דער מענש האָט געקענט אויס-טראַכטען; און נאָך דערצו די איצטיגע מלחמה! בען בעפאַלט מיט מאָדערנע אַעראָפּלאַנען און מיט מאַשין-ביקסען און טענקס און קאַנאָנען און גאַז-באָמבעס און טויזענד אַנדערע מאָרד-וואָפען אַנ-אָרים פאָלק, אַ שוואַכס, וואָס געהט באָריעס און וויל פרידען — דאָס איז די גרעסטע געמיינהייט! יען די 51 מדינות פרעגען ביי מיר וואָס צו טון, וואָלט איך זיי שוין געגעבען די ריכטיגע עצה!

— צום ביישפּיל? — פרעג איך — וואָס וואָלט געווען אייער עצה?

— איך האָב מעהר ווי איין עצה, איך האָב דריי עצות.

— לאָזט מיך הערען.

די ערשטע עצה איז, אַז די 51 פעלקער מיט אַלע זייערע אַרמעען זאָלען צונעמען איטאַליען מיט אַלע איהרע צעוואָרפענע קאָלאָניעס; אַזוי, אַז ווען די איטאַליענישע אַרמעען וועלען צוריק-קומען פון אַביסיניען, זאָלען זיי נישט האָבען מעהר קיין היים...

אָדער: די 51 מדינות זאָלען צונעמען אַלע אַעראָפּלאַנען און טענקס און קאַנאָנען און ביקסען און גאַז און פערד און די אַלע אַנדערע זאַכען פון די איטאַליענער, און זיי איבערגעבען צו די אַביסיניער אין די הענד — דאָס אַלץ...

— טאָ מיט וואָס וועלען זיך מוסאָליני'ס זעלנער שלאָגען? — פרעגט ביי איהם דער ברודער גדליה.

— זאָלען זיי זיך שלאָגען מיט לאָקשען און מיט רויטע פעפערלעך.

— און די דריטע עצה איז — האָט פישעל דוד ווייטער געזאָגט — אַז די 51 מדינות זאָלען אַרויס-שיקען קיין אַפריקאַ זייערע אַרמעען און נעמען געפאַנגען די איטאַליענישע אַרמעען און זיי צווינגען ווי זאָלען אַלע אַריבערגעהן צו אַביסיניע — געגען איטאַליען. ווען מען לאָזט מיך צו צו אַ מיטינ... פון דער פעלקער-ליגע, וואָלט איך זיי שוין געזאָגט וואָס צו טון.

דאָ האָט זיך פישעל דוד שטאַרק צוהוסט או... נישט געקענט אָפּכאַפּען דעם אָטעם.

גדליה האָט איהם צוגעהאַלטען ביים קאָפּ, או... זיין ווייב, חיה גיטעל, איז געשטאַנען ביים בעט מיט אַ פלעשעלע מעדיצין און מיט אַ לעפעל או... נישט אויפגעהערט צו וויינען: „פישעל דוד... פי... שעל דוד... ווייי איז צו מיר, פישעל דוד... ביי... וועמען לאָזטו מיך איבער?... קום צו זיך... פישעל... דוד... נעם די מעדיצין..."

און פישעל דוד האָט זי געהערט ווי דעם... קאָטער. ער האָט זיך געמוטשעט צוריקצוקריגע... דעם אָטעם און ער האָט איהם נישט געקענט, כאַפּע... ער האָט געקרייעט ווי אַ האָן... בעגאָסען געוואָרע... מיט אַ קאַלטען שווייס, דאָס פּנים איז געוואָרע... בלוי ווי אַ מילץ, די אויגען פערלאָפען מיט טרע... רען און דער שפּיציגער קנאָפּ אויפ'ן גאָרגעל... איז געלאָפען אַרויף און אַראָפּ.

מיר האָבען אַלע געמיינט, אַז ס'איז שוין... אויס מיט איהם... אַז ער געהט שוין אַ גאַנג... אָבער ער איז ענדליך געקומען צו זיך. ער האָט... דערכאַפּט דעם אָטעם און זיך אויפגעהערט צו... מאַטערען.

ווען ער האָט זיך שוין געהאַט בערוהיגט, האָט ער, מיט אַ שלאַף קול, געזאָגט:

— באָך גוט, כ'לעבען, וואָס איך האָב צוריק-בעקומען דעם אָטעם... ווען איך קריג איהם נישט צוריק, איז אַ סוף... אַפילו אַזאַ העלד ווי מוסאָליני קען נישט לעבען אָהן אַנ'אָטעם!

איך האָב בעטראַכט זיין אויסגעצערט פּנים, די האַלב-טויטע אויגען, דעם טרוקענעם גוף, די אָדערען פון זיין האַלז און געטראַכט: אָט-אָ דער שאָטען פון אַ מענשען האָט עס עצות און פּלענער ווי צו בעזיגען איטאַליען!

און זיין ברודער גדליה האָט בעמערקט: „דערווייל פיהרט ער אָן אַ מלחמה מיט דעם מלאך המות!..."

ראַספּוטין און זיין יודישע געליבטע

(שטוינענדע לעבענס - געשיכטע דערציילט פון איהר אַליין)

איבערגעגעבען פון ה. אַקערמאַן.

ווי אַ מגפה וואָס ברעכט-אויס אין אַ געגענד און וואו מען געהט און וואו מען שטעהט הערט מען נאָר רעדען וועגען דער מגפה, אַזוי האָט מען אין יענער צייט אין די דערפער פון טאָבאָלסקער גובערניע אומעטום גערעדט וועגען דעם „הייליגען" גריגאָרי ראַספּוטין.

איז גאַנץ נאַטירליך געווען פאַר דער פּויערטע, ביי וועמען אין הויז נעמי (אָדער נאַדיאַ) האָט געדאַוונט, אַז זי זאָל איהר מיטנעהמען צו אַזאַ גאָטעס דינסט, וואו ער אַליין, דער „באַטיושקאַ" (פאַטער) גריגאָרי וועט אויך זיין.

און אָט ביי אַזאַ גאָטעס דינסט האָט זיך נעמי געגעגענט מיט ראַספּוטינ'ען דעם ערשטען מאָל.

און אָט וואָס נעמי האָט מיר אַליין געזאָגט וועגען איהר ערשטער בעקאַנטשאַפט מיט ראַספּוטינ'ען:

„איך ווייס, אַז איך האָב דאַן געהאַט אַ גרויסען טעות, און איך ווייס אויך ווי ראַספּוטין איז ביי אַלעמען בכלל און ביי יודען בפּרט, פערהאַסט. פונדעסטוועגען וועל איך זיך מודה זיין, אַז עפּעס איז אין איהם געווען, וואָס אַז מען האָט זיך מיט איהם בעקענט און מען האָט איהם געהערט רעדען. האָבען זיינע רייד לאַנג שוין נאָכדעם געקלונגען אין די אויערען. און זיין פּנים האָט מען נישט געקאָנט פערגעסען.

„ווען איך בין אַריינגעקומען מיט וואַרוואַראַ'ן (אַזוי האָט געהייסען די אַלטע גויע, ביי וועמען נעמי האָט געוואוינט) יענעם שבת-צו-נאַכט צו די כלי-סטען, האָבען געברענט עטליכע וועקסענע ליכט און גוים און גויעס זענען געזעסען אַרום אַ טיש אויסגעזעצט, און אין הויז איז געווען שטיל, (אַז עס האָט אַזש געזשומעט אין די אויערען.

„אַלע האָבען מיט אומגעדולד געוואַרט, אַז דער „באַטיושקאַ" (ראַספּוטין) זאָל קומען. איהר קאָנט זיך פאָרשטעלען ווי שטיל עס איז געווען און ווי אַלע זענען געזעסען פערטיפט אין זייערע מחשבות, אַז ווען איך, וועמען כמעט קיינער אין דאָרף האָט נישט געקענט און בין געווען צו זיי אַ נייער מענש, איז ווען איך בין מיט וואַרוואַרע'ן אַריינגעקומען האָט מען זיך אַפילו אויף אונז נישט אומגעקוקט. מיר ביידע האָבען זיך אויך אַנידערגעזעצט.

„לאַנג האָט נישט גענומען און דער באַטיושקאַ איז אַריינגעקומען. ווען ער איז אַריינגעקומען האָט ער די אויגען זיינע געהאַלטען אַראָנטער און האָט אויף קיינעם נישט געקוקט. ער האָט פערנומען זיין פּלאַץ (אַזוי ווי אַ שטענדער), און איידער ער האָט גענומען רעדען האָט ער צוערשט יעדען בעטראַכט, ער האָט נישט גלאַט אַזוי אַ קוק געטון אויף אַ מענ-שען, נאָר עס האָט זיך געקאָנט אַ זייטיגען אויס-דאַכטען, אַז ער נעהמט יענעם דורך מיט די אויגען, וואָס האָבען געקוקט שטרענג און ווי מיט אַ פאָר-האורך, און עס איז נישט געווען איינער אויף יע-מען ער זאָל געוואָלט קוקען, אַז יענער זאָל געוואָלט ביישטעהען זיין קוק און נישט אַרונטערלאָזען די אויגען.

„אַזוי האָט ער יעדען אָנגעקוקט און האָט נישט גערעדט אַ וואָרט, ביז ער האָט זיינע אויגען געוואָרפען אויף מיר.

„און ווי איבערגעשראָקען בין איך געוואָרען ווען איך האָב דערזעהען ווי ער הויבט זיך אויף פון זיין פּלאַץ און גיט זיך אַ שטעל-אויף און גיט אַ מאַך געטון מיט די פינגער:

— אָ „נישט-גוטער" זיצט אין דיר, טאַכטער מיינע, אַנ'אומריינער, אָבער איך וועל איהם פון דיר אַרויסטרייבען. מיט מאָליטוועס וועל איך איהם אַרויסטרייבען, אָבער דו וועסט מיר דאַרפען העלפען אין דעם...

אַ סך יאָהרען זענען שוין פאַריבער זינט יענעם שבת ביינאַכט, אָבער ביי נעמי'ן אין די אויגען קלינגען נאָך יענע רייד.

יענע נאַכט איז שוין נעמי נישט געשלאָפען רוהיג אויף איהר געלעגער און זי האָט נאָר גע-טראַכט: הייסט עס טאַקע, אַז עס זיצט אין איהר אַ „נישט-גוטער"? זי אַליין אַפילו האָט דאָך עס שוין לאַנג געזאָגט, אַז עפּעס אַ נישט-גוטער פערפאָלגט זי און לאָזט זי נישט לעבען. די גויע האָט עס איהר אויך געזאָגט, און איצט ער אויך.

ער, פון וועמען זי האָט זיך שוין פון דער אַלטער גויע אַזוי פיל אָנגעהערט וועגען איהם, וועגען זיינע וואונדער וואָס ער טוט-אויף, ווי ער מאַכט פון טויט לעבעדיג, פון בלינד זעהענדיג — אפשר טאַקע קאָן ער עפּעס טאָן פאַר איהר, אַז זי זאָל אויך געהאָלפען ווערען?

און נעמי האָט געהערט ווי צוויי געפיהלען רעדען ביי איהר אין הארצען. איין געפיהל זאָגט צו איהר:

„זינדיגע וואָס דו ביזט! וואָס לאָזטו זיך פערפיהרען פון איין זינד אין דער צווייטער? ווי קומסטו אַהער? ווי קומסטו צו אַ גלח נאָך הילף? דו האָסט פערלאָזט דיינע יודישע טאַטע-מאַמע, וואָס וויינען נאָך דיר עד היום און פערגיסען טרעהרען, און מיט'ן פערלאָזען דיין טאַטענ'ס הויז ווילסטו אויך פערלאָזען און פערשעהמען דיינע עלטערענס גלויבען און זוכען הילף ביי דעם גוי'שען גאָט"?

און דער צווייטער געפיהל האָט אין נעמי'ס האַרץ גערעדט:

„זעהסט, אַזוי פיל מענשען קומען זוכען דער-לייזונג צו איהם, געה אויך, אפשר וועסטו געפינען אַ הילף, דו דאַרפסט זיך נישט שמד'ן ווען דו וועסט געהען צו איהם... געה, ראַטעווע זיך! ראַטעווע!".

(ווייטער מאָרגען)

רעכט און לעבן

יורידישע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט״

נאָטיצען

ריגאָרען און אָפּוועזענדע ווידאָקען

צווישען די ברייטע מאסען לאָקאַטאָרען איז איינגעוואָרצעלט א מיינונג, אז אין פאל, ווען א ווירט פערפירט אַן׳עקסמיסיע - פּראָצעס לויט בע-סער פאַרן איינגעקלאָגטען לאָקאַטאָר, אז ער זאָל זיך אויף דער ערשטער געריכטס-פערהאנדלונג נישט שטעלען.

די דאָזיגע טאַקטיק זאָל זיין, ווי פיל רײדען זיך איין, א פּיפּיג מיטעל צו פערשלעפען דעם פּראָ-צעס אויף נאָך איבעריגע צוויי, אָדער דריי חדשים.

מיר זענען אפילו אלעמאָל געווען געגען אַזעל-כע „טריקען", כאָטש דערפאַר בלויז אליין, ווייל דאָס נישט שטעלען זיך פון די צדדים אויף דער געריכטס - פערהאנדלונגען, האָט נישט קיין שום השפּעה אויפן ווייטערדיגען גאנג פון פּראָצעס.

אונאָפּהענגיג פון אנטייל פון די צדדים, קומט די פערהאנדלונג ווייטער פאָר, דאָס געריכט טראָגט ארויס א פּסק־דין אין אָפּוועזענהייט פון איינגע - קלאָגטען לאָקאַטאָר און — וואָס איז אגב נאָך ער-גער — כמעט אלעמאָל ווערען אַזעלכע ווידאָקען פערזעהען מיט אַזוי גערופענע ריגאָרען.

מוז דאַן דער לאָקאַטאָר, וועלכער דערלאַנגט גע-גען אַזאַ פּסק־דין אַנ׳אַפּאָזיציע, גלייכצייטיג זיך בע-מיהען, אַז קודם כל זאָל דער ריגאָר פערהאַנגען ווע-רען, ווייל אנדערש האָט דאָך נישט די ווייטערדיגע אַקציע איבערהויפּט קיין שום צוועק.

און מ׳דאַרף טאַקע פעסטשטעלען, אז ביז איצט האָבען די געריכטען נישט געמאַכט קיין בעזונדערע שוועריגקייטען ביים פערהענגען ריגאָרען. ס׳איז בלויז אויסגענאָמען צו א פּאָר גילדען געריכטס־אָפּ - צאָהלונגען.

לעצטענס האָט זיך אָבער די לאגע אין דעם פּרט בעדייטליך געענדערט. ס׳איז געוואָרען אַבסאָלוט אוג-מעגליך, אז א ריגאָר זאָל פערהאנגען ווערען, אַזוי, אַז קוים שטעלט זיך נישט אַנ׳איינגעקלאָגטער לאָ-קאַטאָר צו דער געריכטס - פערהאנדלונג ווערט צו-גע׳משפּט אַנ׳עקסמעסיע מיט א ריגאָר און ס׳איז שוין דאַן נישט פערהאַן קיין שום עצה דעם פּראָ-צעס לענגער צו פערציהען.

געוויס איז אַזאַ שאַרפע בעציהונג צו די איינגע-קלאָגטע ווייט נישט בערעכטיגט. נישט אלעמאָל איז דאָך די אָפּוועזענהייט אויף א פּראָצעס א בכיוונ׳-דיגע. אַמאָל שטעלט מען זיך נישט צו א געריכטס-פערהאנדלונג צוליב א קראַנקהייט: אָפּט בלאָנקעט זיך ארום אַזאַ נידערגעשלאָגענער גאַנץ אָדער האלב אַנ׳אַלפאַבעטישער פּעטענט איבערן אַהן ענדליכען געריכטס-בנין שעה׳ן לאַנג ביז ער דערפרעגט זיך צום סוף אריין אין ריכטיגען זאַל, דאַן טרעפט ער גראָד א רגע נאָך דער פערהאנדלונג.

צי וואָס אָבער די אַלע טענות? צי וועלען זיי דען ווירקען אויף דער ענדערונג פון דער געשאַפע-נער לאַגע?

דאַרף מען דעריבער וואָרנען די איינגעקלאָגטע לאָקאַטאָרען נאָכאמאָל און איבעראמאָל, אז זיי זאָ-לען זיך נישט צו הערען צו קיין שום קלוגע עצות און זיך אונבעדינגט יאָ שטעלען צו דער געריכטס - פערהאנדלונג, דאַן אויב ס׳וועט יאָ שוין ארויסגע-

געריכטס - עקזעקוציעס פון אונבעוועגליכע גיטער

די עקזעקוציע - אָרדינאַציע פון אַנ׳אונבעוועגליך גוט, זעהט פאַר פאָלגענדע פּראָצעדור:

פאַרשלאַג פון מאָהנער

דער ערשטער שריט אויפן וועג פון דער עקזע-קוציע איז די ווענדונג פון מאָהנער צום קאָמאָרניק, אז ער זאָל אויפן סמך פון צוגעלייגטען פּסק־דין צו-טרעטען צום סעקוועסטער פון בעטרעפענדען אונ-בעוועגליכען אייגענטום.

אָנהייב פון דער עקזעקוציע

דערהאלטענדיג די דעקלאַראַציע פון מאָהנער, שיקט דער קאָמאָרניק גלייך ארויס צום בעל־חוב אַנ׳אויפפאָדערונג, אז ער זאָל אין משך פון צוויי וואָכען בעצאָהלען דעם חוב, דראָהענדיג אין גע-גענפאל מיט אַנ׳עקזעקוציע.

איינצייטיג שיקט אויך דער קאָמאָרניק איבער אין דער היפּאָטעק א פאַרשלאַג, אז ס׳זאָל געמאַכט ווערען א געהעריגע בעמערקונג וועגען דער אָנגע-הויבענער עקזעקוציע.

סעקוועסטער פון הויז

מיטן מאָמענט, ווען די אויפפאָדערונג איז איי-בערגעגעבען געוואָרען דעם בעל־חוב, רעכענט זיך דער אונבעוועגליכער גוט פאַר סעקוועסטרירט. קוים איז די בעמערקונג אין דער היפּאָטעק פריי געמאַכט געוואָרען, רעכענט זיך דער סעקוועסטער פון דאַן אָן. אלענפאלס לגבי דריטע פערזאָנען איז מאָסגע-בענד דער לעצטער אומשטאַנד.

די פאָלגען פון סעקוועסטער זענען: 1) דער מאָהנער ווערט בערעכטיגט אויפצומאָהנען זיין חוב פון פערנומענעם הויז; 2) ס׳זענען נישט דערלאָזבאַר קיין בעזונדערע עקזעקוציעס, נאָר די אנדערע מאָה-נער קאָנען זיך אָנשליסען אָן דער אָנגעהויבענער עק-זעקוציע.

דאָס סעקוועסטרירטע הויז פערבלייבט ווייטער אונטער דער פערוואַלטונג פון בעל־חוב. דאָס גע-ריכט קאָן אויפן פאַרשלאַג פון מאָהנער אָדער אַנ-דערע פעראינטערעסירטע פערזאָן דער פערוואַלטונג גלייך צונעהמען.

אָפּשרייבען און אָפּשאַצען

נאָכן סעקוועסטער ווערט ווייטער לויטן פאַר-שלאַג פון מאָהנער דאָס הויז אָפּגעשריבען און אָפּ-געשאַצט.

דאָס אָפּשאַצען קאָן געמאַכט ווערען דורכן מאָהנער אליין אָדער מיט דער הסכּמה פון בעל־חוב עווענטועל דורכן קאָמאָרניק מיטן אנטייל פון איי-נעם אָדער עטליכע עקספּערטען.

קעגען אָפּשרייבען און אָפּשאַצען קאָן געמאַכט ווערען פּראָטעסטן, וועלכע דאַרפען דורכן קאָ-מאָרניק אריינגעטראָגען ווערען אין פּראָטאָקאָל, די פּראָטעסטען קאָנען געמאַכט ווערען צוליב נישט אָפּהיטען די געזעצליכע טערמינען, צוליב נישט גע-העריג איבערגעבען אָדער פערעפענטליכען די נוי-טיגע מעלדונגען, צוליב נישט פאָרשריפטליך דורכ-פיהרען דאָס אָפּשרייבען און אָפּשאַצען אָדער צוליב נישט ריכטיגקייט פון פּראָטאָקאָל.

די פּאַהוואַהפען בעטראַכט דאָס געריכט, די דע-ציזיע קאָן מען פערקלאָגען.

ליציטאַציע

די ליציטאַציע ווערט אונטערגענומען דעסטגלייכען לויטן פאַרשלאַג פון מאָהנער. זי קומט פאָר אין געריכטס־בנין. דער טערמין בעשטימט דער קאָמאָר-ניק מיט דער הסכמה פון געריכט. די ליציטאַציע קאָן אלענפאלס נישט פאָרקומען פאַר די 2 חדשים נאָכן פערענדיגען דאָס אָפּשרייבען און אָפּשאַצען.

וועגען דער ליציטאַציע טיילט מיט דער קאָמאָר-ניק דורך א מודעה, וועלכע ווערט איבערגעגעבען דעם מאָהנער, בעל־חוב און אַלע פעראינטערעסירטע פערזאָנען. זי ווערט אויך פערעפענטליכט אין גע-ריכטס־בנין, אין אַלאַהטיגער פערשפּרייטער צייטונג און איבערגעשיקט אין דער שטאָט־פערוואלטונג, וואו דאָס בעטרעפענדיגע הויז געפינט זיך.

נייע געזעצן און צירקולארן

ריטשאַלט

דער פינאַנץ־מיניסטער קלערט אויף אין לעצטען צירקולאַר, אז דער ריטשאַלט פון אומזאַץ־שטייער פאַרן יאָהר 1935 קאָן ווערען צוגענומען ביי אַנ׳אונ-טערנעהמער, אויב ס׳ווייזט זיך ארויס, אז דער דורכ שניטליכער אומזאַץ אין די יאָהרען 1933 און 1934 איז פאַקטיש געווען העכער מינדעסטענס מיט 50 פּראָצענט פון דעקלארירטען.

מאָסגעבענד איז אָבער אין דעם פאַל, נישט די אויסמעסטונג פון פינאַנץ־אַמט, נאָר ס׳דעצידירען גענויע בעווייזען, למשל: אויסצוגען פון האַנדעלס-ביכער פון די צושטעלער, באַהן־פּראַכטען, וועלכע מוזען פאַרגעשטעלט ווערען דעם צאָהלער, ווען מ׳נייט צונעהמען די ריטשאַלט־הנחה.

פּאַטענטען

דעסגלייכען ווייזט אויך אָן דאָס פינאַנץ־מי-ניסטעריום די אונטערליגענע אָרגאַנען, אז בענזין־סטאַציעס, אויב זיי פיהרען א קאָמיס־פערקויף, מע-גען אויפן יאָהר 1936 אויסקויפען א פּאַטענט 3־טע קאַטעגאָריע און זיי זענען אויך בעפרייט פון דער פליכט צו פיהרען האַנדעלס־ביכער.

אגב דאַרף אויף אויך אויפמערקזאַם געמאַכט ווערען, אז לויטן לעצטען צירקולאַר פון פינאַנץ-מיניסטעריום, מוזען די פינאַנץ־אַמטען פערקויפען אפילו א קלענערע קאַטעגאָריע פּאַטענט, אויב דער פּעטענט פערלאַנגט עס. דער בעאַמטער איז אָבער מחויב אויפצוקלערען דעם פּעטענט, אז לויטן גער-זעץ מוז ער אויסקויפען א גרעסערע קאַטעגאָריע און אז ער וועט דעריבער אליין פעראַנטוואָרטליך זיין פאַר די עווענטועלע קאָנסעקווענצען.

שטייערען - הנחות פאַר נייע בנינים

דער פינאַנץ־מיניסטער האָט פונאַנדערגעשיקט א צירקולאַר צו אַלע פינאַנץ־אַמטען, אין וועלכען ס׳ווערט אָנגעוויזען, ווי אַזוי צו אָנערקענען שטייער-ערען־הנחות פאַר נייע בנינים, וועלכע זענען פער-ענדיגט געוואָרען נאָכן 31. מערץ 1933.

אין הסכּם מיטן דערמאָהנטען צירקולאַר, איז יעדער איינער, וועלכער וויל בעקומען הנחות, מחויב צו דערלאַנגען א בקשה צו דער שטייער־מאַכט (פי-נאַנץ־אַמט), צו דער בקשה דאַרף בייגעלעגט ווערען א בעשטעטיגונג פון דער בוי־מאַכט, ווען דער בנין איז פערענדיגט געוואָרען, וויפיל וואוין און אַנדערע לאָקאַלען זענען דאָרט פערהאַן, די קוראַטאָר פון בעוואוינטען און איבעריגען טייל בנין.

גלייכצייטיג מוז אויך בייגעלעגט ווערען אַנ׳אויס-צוג פון די קאָסטען, וואָס איז געלייגט געוואָרען אויפן בנין, דערביי דאַרף מען אָנגעבען די אויס-

פערענדיגען האָט אָפּשרייבען און אָפּשאַצען.

וועגען דער ליציטאַציע טיילט מיט דער קאָמאָר-ניק דורך א מודעה...

נייע געזעצן און צירקולארן (המשך)

געגעבענע סומע פון דער הכנסה פון געגעבענעם אָפּעראַציע יאָהר.

ווי באַלד דאָס בויען האָט געדויערט איינינע יאָהר, דאַרפען די דאָזיגע חשבונות צוגעלעגט ווערען אויף יעדען יאָהר בעזונדער.

די רשימה פון די אָנגעוויזענע אויסגאַבען מוז בעשטעטיגט ווערען דורך גענויע רעכענונגען, פון וועלכע ס׳זאָל בפירוש זיין צו זעהען, אז די אויס-גאַבען האָבען א שייכות מיטן נייעם בנין.

קוים איז אָבער דער בעל־הבית נישט ביכולת פאַרצושטעלען גענויע חשבונות, מעג ער פאַרלייגען א צייגניש פון דער בוי־מאַכט, וואָס זאָל בעשטעטיגען, וויפיל ס׳האָבען געקאָסט בעטרעפען די בוי-קאָסטען.

אַזאַ בעלייטעטע בקשה, בעקרעפטיגט מיט אַנ׳ - אויסצוג פון די קאָסטען און חשבונות, מוז דער פינאַנץ־אַמט־אָהנבעדינגט־האָנאָרירען.

ווייכטיגע ענטשיידונגען פון העכסטען געריכט

רעצידיווע פערברעכער

ווי באַלד איינער איז פער׳משפּט געוואָרען פאַר א גנבה און דערנאָך איז ער אָנגעקלאָגט געוואָרען פאַר פאַסערײַ. דאַרף מען איהם בעטראַכטען ווי א רעצידיוויסט.

עדות און עקספּערט

אַנ׳עדות אין א פּראָצעס מעג ארויסטרעטען אויך אין דער ראָל פון אַנ׳עקספּערט.

אין אַזאַ פאַל דאַרף ער שווערען בלויז איין מאָל.

אָנזאָגען אַנ׳אַפּעלאַציע

לויט דער נייער געריכטס - פּראָצעדור מוז מען אָנזאָגען אין משך פון א בעשטימטען טערמין, אז מ׳וועט מאַכען אַנ׳אַפּעלאַציע. קוים ווענדעט מען זיך נישט אין אָנגעגעבענעם טערמין וועגען מאָטי-ווען, קאָן מען קיין אַפּעלאַציע נישט דערלאַנגען.

דאָס אָנזאָגען מוז אָבער געמאַכט ווערען נאָכן ארויסטראָגען דעם פּסק־דין. ווי באַלד מ׳דאַרף אָן אַנ׳אַפּעלאַציע פאַרן ארויסטראָגען דעם פּסק־דין האָט דער אָנזאָג נישט קיין שום ווערט.

טראַמוואַי — עפענטליך אָרט

געוויסע פערברעכענס, בעגאַנגענע אויף אַנ׳עפענט-ליך אָרט, פערהאַרבערען די שטראָף.

פאַר אַזאַ עפענטליך אָרט ווערט אויך אָנערקענט א טראַמוואַי־וואַגאָן.

טראָגען ווערען אַנ׳עקסמיסיע פּסק־דין, וועט דער ארויסגעטראָגענער פּסק־דין ווענינגסטענס נישט פער-זעהען ווערען מיט קיין ריגאָר.

י. אינפעלד

שטורמדיגע צייטען

23

ראָמאַן

דאָס דאַרף האָט זיך ראַש אויפגעכאַפּט פון שלאָף. טירען פון כאַטעס האָבען זיך אויפגעפּראַלט, פענסטער האָבען זיך אויפגעריסען. דאָ און דאָרט, האָבען זיך בעוויזען פייערליך-

יעדע כאַטע איז אַרומגערינגעלט געוואָרען פון צוויי־דריי קאָזאַקען. מען האָט דאָך נישט גע-יאוסט אין וועלכער סאַקלע (כאַלופּע) סעלים־כאַן האַלט זיך אויף. עס איז דעריבער נויטיג געווען צו בעלאַגערען און דורכצוזוכען יעדע כאַטע בעזונדער.

אַלע ווילע האָבען זיך בעוויזען ראַקעטעס, וואָס האָבען ליכטיג געמאַכט אין גאַנצען אַאול און געגעבען די מעגליכקייט די קאָזאַקען צו זוכען און נישטערען אין די סאַקלעס.

— וואו איז סעלים־כאַן? אַרויסגעבען סעלים־כאַנ׳ען! — האָבען די קאָזאַקען געשריגען.

די קאָזאַקען זענען געפלויגען אין אַלע זייטען, אריינגעריסען זיך אין אַלע כאַטעס און געסטראַשעט מיט דערשיסען, אויב מ׳וועט נישט אויסזאָגען, וואו סעלים־כאַן געפינט זיך.

פּלוצלינג האָבען זיך פון איין סאַקלע אַרויס-געריסע עלטערע טשעטשענעצעס מיט ביקסען און אָנגעהויבען צו שיסען צו די קאָזאַקען. זיי האָבען אַזוי געדיכט געהאָגעלט אויף די קאָזאַקען מיט די קוילען, אַז די פערד האָבען זיך געשטעלט אויף די הינטערשטע פיס, אַראָפּוואַרפענדיג פון זיך עט-ליכע רייטער.

די קאָזאַקען האָבען צוריקגעענטפערט מיט א שיסעריי. איין טשעטשעניעץ איז אַנידערגעפאַלען אַ פּערבלוטיגטער. די רעשט האָבען זיך צוריקגע-צויגען אין דער סאַקלע.

דאַן האָבען זיך די קאָזאַקען אריינגעריסען אין דער סאַקלע, אָבער די ערשטוינט זענען זיי געוואָ-רען, ווען זיי האָבען שוין דאָרטען קיינעם נישט גע-פונען. זיי האָבען דורכגענישטערט די גאַנצע סאַקלע, אָבער אומזיסט — קיינער איז שוין דאָרטען נישט געווען!

אין דרויסען האָבען זיך דאָ און דאָרט גע-הערט העפטיגע שיסערייען. די קאָזאַקען זענען ווי ווילדע ווידער אַרויסגעלאָפען אין דרויסען און גענומען שיסען אין אַלע זייטען, רעכענענדיג, אַז די טשעטשענצעס זענען ערגיץ ענטלאָפען.

— ענגער מאַכען די קייטען, צונויפשליסען מעהר די קאַרדאָנען! — האָבען געשריגען די קאָ-זאַקען. — סעלים־כאַן און עטליכע פון זיינע מענ-שען זענען אַרויסגעלאָפען פון דער סאַקלע. זיי ווי-לען זיך אַדורכרייסען דורכ׳ן מיליטער. אַכטונג געבען!

באַלד איז אַ קאָזאַקישער אָפיצער צוגעריטען צום פּולקאָווניק בעקאָוו און איהם געמאָלדען:

— איינער איז דער׳הרג׳עט, דריי זענען אַרויס געלאָפען פון דאָרף. מען דאַרף זיי נישט לאָזען זיך אַדורכרייסען!

פּאָלקאָווניק בעקאָוו האָט שנעל צוגאַלאָפּירט צו דער ערשטער קייט מיליטער און בעפוילען:

— אַכטונג געבען, ענגער מאַכען די קייט! נישט לאָזען זיך דורכרייסען! סעלים־כאַן האָט זיך אַרויסגעריסען פון דאָרף און אַנטלויפט אין דער ריכטונג צום וואַלד! אָנשטעלען די ביקסען, צילען אין די פיס! מיר מוזען איהם פאַקען א לעבעדיגען!

באַלד נאָכדעם ווי פּאָלקאָווניק בעקאָוו האָט אַרויסגעגעבען דעם בעפעהל, איז צו איהם שנעל צוגעלאָפען א יעפרעיטאָר און מיט א סאָפּענדיגער שטים איבערגעגעבען א ידיעה, וואָס האָט אַלעמען געטראָפען ווי א דונער...

דער יעפרעיטאָר האָט געבראַכט א ידיעה, אַז סעלים־כאַן איז ענטלאָפען.

* * *

צומאָרגענס האָט דער גענעראל גובערנאַטאָר מיכעיעוו צווישען דער געוועהנליכער פּאָסט, וואָס זיין סעקרעטאַר האָט איהם דערלאַנגט, אַדורכגע-

לייענט פאָלגענדען בריף, געשריבען אויף אַ שעהן בויגעלע פּאַפּיר:

„צו דעם הויפּט־אָנפיהרער פון סעלים־כאַנ׳ס פערפאָלגער, דעם גענעראַל־גובערנאַטאָר מיכעיעוו:

„געעהרטער הער! לויט ווי עס האָבען מיר איבערגעגעבען מיינע מענשען, ברעכט איהר זיך אַלע דעם קאָפּ ווי אַזוי סעלים־כאַן איז אַנטלאָפען פון דעם בעלאַגערטען דאָרף אַלדא. עס טוט מיר זעהר לייד, וואָס אַלע אייערע אָפיצירען און סאָל-דאַטען האָבען אַזעלכע טעמפּע קעפּ. איך האָב זיך דורכגעריסען דורך דער קייט פון אייערע הינט, אַזוי לייכט, אַז איך האָב זיך אַליין נישט געריכט דערויף. אום איהר זאָלט אויפהערען צו ברעכען דעם קאָפּ, וועל איך אייך אויפדעקען דעם סוד: איך, סעלים־כאַן, בין א גאַנצע שעה צייט געשטאַנען צווישען אייערע סאָלדאַטען און געהיט, אַז סעלים־כאַן זאָל זיך נישט אַדורכרייסען!.. איך האָב בעוואונדערט די טעמפּקייט פון אייער מיליטער. כ׳האָב מיך אריינגערוקט אין די רייהען פון׳ם ערשטען קאָרדאָן. נאָכדעם — אין די רייהען פון צווייטען קאָרדאָן, גע-שטאַנען אַפילו מיט מיין ביקס גרייט צו שיסען אויף סעלים־כאַנ׳ען, דאָס הייסט — אויף מיר אַליין — כאַ־כאַ־כאַ! — און קיינער האָט גאָרנישט בע-מערקט... נו, וואָס זאָגט איהר צו אייער העלדיש מיליטער, הער גענעראַל־גובערנאַטאָר?..

„געעהרטער הער גענעראַל־גובערנאַטאָר, צו וואָס שיקט איהר אַרויס אַזוי פיל מיליטער? צו וואָס אַזאַ טרחה צוליב איין־איינציגען מענש? איך וואָלט אייך געראַטען אויפצוגעבען די האָפנונג פון כאַפּען סעלים־כאַנ׳ען. איהר וועט סעלים־כאַנ׳ען נישט פאַ-קען, ווייל מיט סעלים־כאַנ׳ען איז דאָס גאַנצע פאָלק פון די בערג!...

אייער אויסגעשפּראָכענער שונא
סעלים־כאַן".

ווען דער גענעראַל־גובערנאַטאָר מיכעיעוו האָט דורכגעלייענט דעם דאָזיגען בריף איז ער געוואָרען ווייס ווי קאַלך פאַר אויפרעגונג. ער האָט זיך אַזש פאַר כעס געביסען די ליפּען. אויף אַזאַ אונדער-הערטער חוצפּה פון סעלים־כאַנ׳ען האָט ער זיך נישט געריכט! דאָס האָט שוין איבערגעשטיגען אַלע גרעניצען פון חוצפּה.

וואָס טוט מען דאָ? ווי אַזוי גיט מען זיך אַנ׳עצה מיט דעם דאָזיגען טייוולאַנישען מענש? די שטרענגע אויספאָרשונג, וואָס מיכעיעוו האָט בעהיי-סען דורכפיהרען, האָט אַרויסגעוויזען, אַז צווישען די סאָלדאַטען, וואָס האָבען בעלאַגערט דעם דאָרף אַלדא, האָט זיך אַריינגערוקט אַ סאָלדאַטעל, וואָס איז אָנגעקומען פון דאָרף. קיינער האָט דערויף קיין אכט נישט געלעגט. פינסטער איז געווען. זיין פּנים איז שווער געווען צו דערקענען. ביי קיינעם איז נישט געווען קיין שום חשד. צווישען צעהן ראָטעס סאָלדאַטען איז שווער געווען אין דער פינסטערער נאַכט צו אונטערשיידען א פרעמדען סאָלדאַט. קיי-נער האָט זיך דעריבער אויף איהם נישט אומגע-קוקט. אַזוי איז געקומען צו דער קאָמישער לאַגע, אַז סעלים־כאַן זאָל בעלאַגערן סעלים־כאַנ׳ען!..

אין דערזעלבער צייט, ווען דער גענעראַל־גו-בערנאַטאָר מיכעיעוו האָט א דערגרוויזטער אַרומ-געשפּאַנט איבער זיין קאַבינעט מיט סעלים־כאַנ׳ס בריף אין דער האַנד און געזוכט אַנ׳עצה, ווי אַזוי צו פאַקען דעם דאָזיגען „טייוועל סעלים־כאַן". — אין דערזעלבער צייט איז אין א הייל אין די בערג געזעסען סעלים־כאַן מיט זיינע נאָהענטסטע מענ-שען און זיי דערצעהלט, ווי אַזוי ער האָט אָפּגענאַרט די „צאַרישע הינט" וואָס זענען שוין געווען גרייט איהם צו פאַנגען.

— נו, דערצעהל, כאַן, ווי אַזוי איז עס גע-שעהן? — האָט געבעטען קאַדי, סעלים־כאַנ׳ס „פינאַנץ־מיניסטער".

— האָט מען שוין בעזאָרגט דעם בריף צו מיכעיעוו׳ן? — האָט סעלים־כאַן געפרעגט.

— יאָ, נאָך עהרנעכטען, — האָט געענטפערט איינער פון סעלים־כאַנ׳ס מענשען. אַ יונגיטשקער טשעטשעניעץ מיט שמייכלענדיגע אויגען, — די מיינסטו, כאַן, עס וועט איהם אָננעהמען פאַר די זיבעטער ריפּ. ב ישט אמת!

— אהא, וועט ער. שפּרינגען! — האָט סעלים־כאַן געשמייכעלט און א זופּ געטון אַביסעל ווייִן פון דער פלאַש, וואָס איז נעבען איהם געשטאַנען, — אַלזאָ, דזשיגיטען, הערט זשע, ווי איך האָב די נאַראָנים געפיהרט אין באָד אַריין!

— נו, דערצעהל, דערצעהל, כאַן!

(ווייטער מאָרגען)